

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَبَارِكْ وَسَلِّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

KEVSER SURESİ

Rahman Rahim Allah'ın Adıyla

Şüphesiz biz, sana Kevser'i verdik.

Şu hâlde Rabbin için namaz kıl ve tekbir
alırken, namazda ellerini boğazına kadar kaldır.
Doğrusu asıl soyu kesik olan, sana kin duyandır.

ABDULLAH TURAN

EHLİBEYT MEKTEBİ'NDE
CENAZE ADABI

KEVSER

Kevser Yayınları: 209

Kitabın Adı: Ehlibeyt Mektebi'nde Cenaze Adabı

Yazar: Abdullah Turan

Tashih: Ebuzer Turan

Son Okur: Abbas Akyüz

Mizanpaj: Kevser

Kapak: Faruk Atlan

Baskı: Yılmaz Matbaacılık (Sertifika: 27185)

Litros Yolu 2. Matb. Sitesi 3 NB 2 Zeytinburnu

Topkapı / İstanbul Tel: 0212 493 00 85

Basım Tarihi: Ağustos 2013

ISBN: 978-605-4792-04-7

Kevser Yayınları

Sofular Mah. Simitçi Şakir Sok.

No: 14 / 1 Fatih – İSTANBUL

Tel: 0212 – 534 35 28 / 555 16 66

Faks: 0212 – 631 36 01 / 555 22 12

www.kevseryayincilik.com

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

İÇİNDEKİLER

Önsöz	9
Can Verme Hâliyle İlgili Hükümler	15
Vasiyet Etmek	15
Ölüm Halinde Olan Kişinin Yüzünü Kibleye Çevirmek.....	17
Ölüm Halinde Olan Kişiye Kelime-i Şahadeti ve Diğer Bir Takım Duaları Telkin Etmek.....	18
Ölüm Halindeki Kişinin Başı Ucunda Yasin ve Sâffât Surelerinin Okunması	23
Ölümden Sonraki Hükümler	25
Vefat Haberinin Komşulara Duyurulması.....	25
Gusül, Kefen ve Defin İşlemlerinin Geciktirilmeksizin Yapılması	26
Cenaze Guslü ve Hikmeti	29
Cenazeye Gusül Verme Şekli.....	30
Cenazeye Cenabet Guslü Gibi Gusül Verilmesinin Hikmeti	33

Yıkama Esnasında Derisinin Yüzülmesinden Korkulan Cenazenin Hükmü.....	34
Düşük Olan Ceninin Hükmü	35
Hac İhramında İken Hayatını Kaybeden Kişinin Hükmü.....	36
Din Uğruna Canını Feda Eden Şehitlerin Hükmü	37
Mahrem Olmayan Kadın ve Erkeğin Birbirine Güsül Vermesinin Caiz Olmadığı	38
Eşlerin Birbirlerine Cenaze Guslü Vermesinin Caiz Olduğu.....	39
Zaruret Durumunda Erkeğin Mahrem Kadına Gusül Vermesi ve Tersinin Caiz Olması	40
Zaruret Halinde Cenaze Guslünün Kalkması	41
Cenaze Guslü Hayatını Kaybeden Kişinin Boynunda Olan Diğer Gusülleri de Kaldırır	42
Gusülden Sonra Cenazeden Çıkan Sıvı, Guslü Batıl Etmez	43
Cenaze İşlerini Üstlenmek İçin Ona En Yakın Olan Kişi Öncelik Sahibidir	43
Cenazeye Kefen Giydirilmesinin Farz Olması ve Hikmeti	45
Kefenin Kaç Parçadan Oluştuğu.....	46
Kefen Giydirme Şekli	49
Cenazeyi Hanûtlamak İşlemi	50
Kefen ve Hanûtle İlgili Diğer Sünnetler	52

Kefenlemekle İlgili Diğer Hükümler.....	57
Cenaze Namazı	61
Cenaze Namazının Gerçeği	64
Cenaze Namazının Beş Tekbirle Kılınmasının Gerekliği ve Hikmeti.....	65
Cenaze Namazında Okunan Dualar	69
İmam Rıza'dan (a.s) Nakledilen Cenaze Namazı	79
Cenaze Namazının Kısa Şekli	83
Cenaze Namazıyla İlgili Diğer Hükümler	84
Cenaze Namazının Sünnetleri	93
Cenazenin Toprağa Verilmesi.....	95
Mezarın Açılması	99
Definle İlgili Sünnetler	100
Hediye (Defin Gecesi) Namazı.....	111
Cenazeye Dokunma Guslü	113
Telkin.....	117
Ehlibeyt'ten Nakledilen Telkin Duası	120
Erkek Cenaze İçin Telkin Duası	120
<i>Erkek Cenaze İçin Okunan Telkin Duasının Türkçe Okunuşu.....</i>	<i>124</i>

<i>Telkin Duasının Türkçe Anlamı:</i>	<i>126</i>
Kadın Cenaze İçin Telkin Duası.....	128
<i>Kadın Cenaze İçin Okunan Telkin Duasının Türkçe Okunuşu.....</i>	<i>131</i>
Telkin Sonrası Yapılan İşler	133
Cenaze İçin İhsan Yemeği Vermek	135
Dünyadan Göçmüş Olan Kişinin, Ailesini Ziyarete Gelmesi	141

ÖNSÖZ

Allah'a şükürler olsun ki, bugün toplumumuzun, Ehlibeyt'in (hepsine selam olsun) nurlu yoluyla olan aşinalığı, geçmişe oranla hem nitelik hem de nicelik olarak daha bir artış kazanmıştır. Gün geçtikçe de bu alandaki gelişim, sevindirici şekilde ilerlemektedir. Günümüzde artık, ister inanç alanında, ister tarih, tefsir, hadis veya fıkıh gibi dinî inanç ve yaşamımızı ilgilendiren alanlarda temel kaynaklara dayanan bir veya birkaç ilmî eser bulmak mümkündür.

Çok değil, daha bundan yirmi yıl öncesine kadar, toplumumuzun Müslüman kesimi bir kenara, bütün insanlık âleminde ulaştığı herkesi kendine hayran bırakan ve dünyadaki Ehlibeyt izcileri arasında Kur'an'ın kardeşi olarak nitelenen, Hz. Emîrül-Müminin Ali'nin (a.s) nurlu sözlerinin küçük bir kısmını içeren "*Nehcü'l-Belağâ*" gibi bir eserin varlığı dahi bilinmiyordu. Ta ki, büyük düşünür merhum Prof Dr. Abdulbaki GÖLPINARLI tarafından bu eşsiz eserin sadece bir kısmı Türkçeye çevrilip yayınlayınca, toplumumuz, bu değerli eserle tanışma fırsatı yakaladı. Ama ne yazık ki, bu değerli eser günümüzde dahi, toplumumuzun geneli tarafından yeterince tanınmamıştır.

Keza, çok değil, daha on yıl öncesine kadar toplumumuz, Ondört Masum-i Pak'dan günümüze ulaşan seçme nurlu sözleri içeren Hasan İbn Ali el-Harrani'nin yazmış olduğu "*Akıllara Hediye*" adlı eserin belki de adını bile duymamıştı. Bugün de

toplumun geneli bir yana, toplumumuzun dinî önderliği iddiasında bulunan birçok kimse bile bu eşsiz eserin adını dahi duymuş değildir.

Yine, çok değil, bundan beş sene öncesine kadar toplumumuz, insana maneviyatın ve yaratana yönelişin en doruk noktasını yaşatan, Hz. İmam Zeynelabidin'in (a.s) marifet ve irfan dolu yakarış ve dualarından bir kısmını içeren "*Sahife-i Seccadiye*"nin ismini bile duymamıştı. Türkçemize kazandırıldığı bu birkaç sene içinde de, toplumun geneli bir yana, önde gelen liderlerine dahi ulaşmış olduğu söylenemez.

Yine, Ehlibeyt Ekolü'nün temel eserlerinden biri olan Allah Resülü ve Ehlibeyt İmamları'ndan gelen on dört binden fazla hadisi içeren sekiz ciltlik "*el- Kâfi*" adlı eşsiz eserin sadece birinci cildi daha iki senedir "*Daru'l-Hikem*" yayınları tarafından tercüme edilerek insanımıza sunulmuştur.

Yine, Hz. İmam Ali'nin (a.s) hikmetli vecizelerinin bir kısmını içeren "*Gurerü'l-Hikem ve Dureru'l-Kelim*" isimli kitap çok kısa bir süre önce "*Velayet Yayınları*" tarafından Türkçeye kazandırılmıştır. Sözün kısası, maalesef toplumumuz Ehlibeyt'in engin maarifini içeren daha nice değerli temel kaynak eserlerin varlığından bile habersizdir.

Üzücü olan, şu ki, Ehlibeyt kaynaklarına yönelik bu denli bilgisizlik, sadece Türkiye'de yaşayan Ehlibeyt Ekolü izcilerinde görülmektedir. Diğer ülkelerde yaşayan Ehlibeyt Mektebi izcileri ise kesintisiz bir şekilde Ehlibeyt kaynaklarıyla iç içe olmuşlar ve asırlar boyunca bu kaynaklardaki engin maarif denizinden, kendi kapasitelerince yararlanmış ve hâlâ da yararlanmaktadırlar.

Kendi toplumumuza gelince, her ne kadar bizim, toplum olarak Ehlibeyt maarifine karşı bu denli bilgisizliğimizin,

geçmişte toplumumuza uygulanan tarihsel Emevi zihniyetine dayalı mezalim ve baskılardan kaynaklandığı açıkça biliniyorsa da, bendeniz, günümüzde artık, biraz da olsa, bir rahatlama dönemi başladığı kanaatindeyim. Dolayısıyla bu mazeretin artık geçerli bir mazeret olmadığına inanıyorum. Aksine, bugün artık bu alandaki birçok mahrumiyetimizin, kendi kusurlarımızdan, inanç konularındaki bir ölçüde vurdumduymaz tavırlarımızdan ve bu yönde gösterdiğimiz zaafılarımızdan kaynaklanıyor. Açıktır ki bugün eğer toplumumuzun önde gelen insanları, özellikle de dinî önderlik vasfı taşıyan kişiler, Ehlibeyt'in temel kaynaklarını toplumumuza kazandırmak isterlerse, kesinlikle cumhuriyetin ilk dönemleri veya eski Osmanlı döneminde karşılaştıkları baskı ve zulümlere maruz kalmayacaklardır. Hal böyleyken, bu alandaki ihmalkârlığın yalnızca kendi kusurumuz olduğunu itiraf etmekten başka bir seçenek söz konusu olamaz.

Elinizdeki bu eseri de toplumumuzda eksikliğini hissettiğim bir boşluğu doldurmak gayesiyle ele almış bulunmaktayım.

Üzülerek ifade etmeliyim ki toplumumuzun azımsanmayacak bir bölümünde, kanaatimce yine büyük ölçüde bilgisizlikten kaynaklanan, yanlış bir uygulama henüz bile devam etmektedir. O da şu ki, Caferî ve Ehlibeyt Ekolu izcilerinin bir kısmı, cenaze merasimlerini, cenaze adap ve erkânlarını, kendi inanç esaslarına göre değil de, Sünnîlik ve Hanefî mezhebine uygun olarak gerçekleştirmektedirler. Bu kardeşlerimize: "Sizin inancınız, uygulamak istediğiniz adap ve erkân nedir?" diye sorulduğunda, onlar; "Şüphesiz biz Caferî'yiz, Caferî Mezhebi'nin mensuplarıyız ve uygulamak istediğimiz, elbette ki Ehlibeyt ve İmam Cafer Sadık'ın (a.s) buyruğu, adap ve erkânıdır." cevabını verirler. "Peki bu andaki uygulamanız, İmam Cafer Sadık (a.s) buyruğuna, adap ve erkânına uymuyor, Sünnîlik ve Ebu Hanife'nin mezhebine uyuyor"

denildiğinde ise: “Bu hususta bilgi sahibi değiliz; bu mevzularda, bizi, kaynaklara inerek doğru şekilde aydınlatacak bir kimsemiz de yoktur. Zaten ta eskiden beri inancımızı eğitime ve öğretme hakkımız da elimizden alınmıştır; mümkünse siz bizi aydınlatın.” şeklinde çaresizce dileklerin dile getirildiğine şahit oldum. İşte bu istek ve gaye üzerine bendeniz elinizdeki bu özet nitelikli eseri kaleme almaya karar verdim.

Ehlibeyt’in ana kaynaklarına müracaat edilerek hazırlanmış olan bu eserde, Ehlibeyt Ekolü’nün, yani; Allah Resulü, İmam Ali, İmam Cafer Sadık ve diğer Ehlibeyt İmamları’nın uygulamış oldukları ve beyan buyurdıkları, cenaze merasimiyle ilgili adap ve erkân, özet olarak, delilleriyle birlikte açıklanmaya çalışılmıştır.

Elbette şunu da belirtelim ki eserde yer verilen hükümler müçtehitlerimizin tamamı tarafından benimsenen ortak görüşlerdir. Dolayısıyla taklit noktasındaki farklılık bir sorun oluşturmaz. Farklı müçtehitleri taklit edenler açıklanan hükümlerle amel edebilirler.

Yine şunu da belirtmeliyim ki, bu eserde, hem beyan edilen hüküm, adap ve erkân, hem de getirilen deliller konusunda ihtisar gözetilmiştir. Dolayısıyla elinizdeki eser, konuya sadece ana hatları ve ana delilleri açısından bir nebze ışık tutmaktadır. Konunun detaylı açıklaması ve detaylı ilmî delilleri ise Ehlibeyt Ekolü’nün ilgili ana kaynakları ve bu hususta Ehlibeyt Mektebi’nin önde gelen ilmî şahsiyetlerince yazılmış olan geniş fıkıh kitaplarında mevcuttur. İnşallah, günün birinde, Yüce Allah, toplumumuza bu engin kaynaklara aşina olma başarısını başışlar.

Umarım ki bu bilgilendirmeden sonra, aziz canlarımız, özellikle de toplumumuzun önde gelen dinî liderleri, artık bu eserde beyan edilen Ehlibeyt adap ve erkânına uygun olarak

cenaze merasimlerini gerçekleştirirler. Böylece artık söylem ve eylem ikileminden kurtulup yarın kıyamet gününde, Ehlibeyt karşısında mahcub duruma düşmezler.

Allah'ım, Resulünden sonra, Senin yeryüzündeki yegâne temsilcilerin olan Ehlibeyt'in engin maarifini ve o kutsal insanların hakiki İslam'dan ibaret olan, nur dolu hak yollarını tanımayı ve bu yol üzere istikamet göstermeyi bize nasip eyle.

Allah'ım, ömür boyunca, sadece Ehlibeyt'in aşkıyla yaşamayı, sırf onları ve onların dostlarını sevmeyi, onların düşmanlarından ise uzak durmayı bize nasip eyle.

Allah'ım, ölümümüzden sonra da bizi sadece onların zümresinde ve onların bayrağı altında mahşere getir, bu mahzun kalplerimizi, onların şefaatiyle sevindir.

Allah'ım, yaşantımızı baştan sona, sadece Muhammed ve Al-i Muhammed'in yaşantısı, ölümümüzü de, yine sadece Muhammed ve Al-i Muhammed'in ölümü kıl. Âmin.

Eserimiz, daha önce Al-i Taha yayınları tarafından "*Ehlibeyt Fıkında Cenaze Hükümleri*" adıyla yayınlanmıştı. Ancak gözden geçirilerek yeniden baskıya hazırlanmıştır.

CAN VERME HÂLİYLE İLGİLİ HÜKÜMLER

Vasiyet Etmek

Vasiyet etmek, ölümünün yaklaştığını hisseden her insan için, dinimizin belirlemiş olduğu bir hak ve görevdir. Özellikle de üzerinde başkasına ait bir hak veya emanet bulunan kimse, ölümünün yaklaştığını hissettiği zaman, bu hak ve emaneti sahibine ulaştırmalıdır; bunu yapamıyorsa, vefatından sonra bu hak ve emanetin sahibine ulaştırılmasını vasiyet etmelidir.

Allah Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyuruyor:

“Birinize ölüm geldiği zaman, eğer bir hayır (mal) bırakıyorsa anaya, babaya, yakınlara, uygun bir tarzda vasiyet etmesini (Allah’a karşı) sakınan kişilere bir borç olarak, size farz kılınmıştır.”⁽¹⁾

Yine, yüce Allah şöyle buyuruyor:

“Ey İman edenler! Ölüm birinize geldiği zaman vasiyet ederken içinizden iki âdil kişi şahit olsun; şayet yolculukta olur, başınıza da ölüm musibeti gelirse, sizden olmayan iki kişi şahit olsun...”⁽²⁾

1- Bakara/180

2- Maide/106

Evet, her iman ehlinin, özellikle de ölüm halinde olduğunu hissettiği dakikalarda, vasiyet etmesi, onun üzerine bir hakk ve görevdir. Nitekim İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Vasiyet etmek bir haktır. Allah Resulü de vasiyet etti. O halde mümin insana yakışan da vasiyet etmesidir.”⁽¹⁾

Hz. İmam Cafer Sadık'a (a.s) vasiyet konusu sorulduğunda ise: “*Vasiyet etmek her Müslümanın üzerinde olan bir haktır.*” buyurmuşlardır.”⁽²⁾

Yine, Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Allah, ölüm döşeğinde olan her insana vasiyette bulunması için iştirme, görme ve akıl gücünü geri kazandırır. Ancak o kimse ya vasiyet eder ya da vasiyet etmeği ihmal eder. İşte ölüm rahatlığı denen rahatlık da budur. O halde vasiyet her Müslümanın üzerinde olan bir haktır.”⁽³⁾

Hz. Ali (a.s) vasiyet etmek hakkında şöyle buyurmuşlardır:

“Bir kimse, varislerine haksızlık etmeksizin ve zarar vermeksizin (malının bir kısmını Allah yolunda verilmek üzere) vasiyet ederse, hayatta iken (Allah yolunda) malını sadaka veren kişi gibi sevap kazanır.”⁽⁴⁾

1- Furu-i Kâfi, c.7, s.3; Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.4, s.134; Tehzibü'l-Ahkâm, c.9, s.172; el-Vesail, c.2, s.657, 29. bölüm, 2. hadis.

2- Furu-i Kâfi, c.7, s.3; Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.4, s.134; Tehzibü'l-Ahkâm, c.9, s.172; Biharü'l-Envar, c.103, s.195; el-Vesail, c.2, s.657, 29. bölüm, 3. hadis.

3- Furu-i Kâfi, c.7, s.3; Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.4, s.133; Tehzibü'l-Ahkâm, c.9, s.173; Biharü'l-Envar, c.103, s.195; el-Vesail, c.2, s.657, 29. bölüm, 1. hadis.

4- Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.4, s.134; Biharü'l-Envar, c.103, 195; el-Vesail, c.2, Ebvabu'l-Ihtizar, 30. bölüm, 2. hadis.

Ölüm Halinde Olan Kişinin Yüzünü Kibleye Çevirmek

Ehlibeyt fikhında, ölüm halinde olan kimsenin, oturduğunda yüzü kibleye gelecek şekilde sırt üstü yatırılması, bu kişinin yanında bulunan insanların üzerindeki bir görevdir.

Hz. Ali (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Ölüm halinde olan hastanın yüzünü kibleye döndürmek dinî görevlerdendir.”⁽¹⁾

Keza, Hz. Ali'den (a.s) nakledilen bir hadiste şöyle yer almıştır:

“Allah Resulü ölüm halinde olan Abdulmuttaliboğulları'ndan birinin yanına geldi. Bu kişinin yüzü kibleye doğru değildi. Bunu gören Allah Resulü şöyle buyurdu: “Onun yüzünü kibleye doğru çevirin, böyle yaptığınız takdirde yüce Allah da merhametini ona yöneltir, melekler ona yönelir ve bu durum, onun canı bedeninden ayrılıncaya dek devam eder.”⁽²⁾

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır:

“Ölüm halinde olan kimseyi, ayaklarının altı kibleye doğru olacak şekilde kibleye yöneltin ve onu diğerlerinin yaptığı gibi sırtı kibleye dönük şekilde bırakmayın.”⁽³⁾

1- Biharü'l-Envar, c.81, s.243, 29. hadis.

2- Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.79; el-Vesail, c.2, Ebbabu'l-İhtizar, 35. bölüm, 6. hadis; Biharü'l-Envar, c.81, s.231, 3. hadis.

3- Furu-i Kâfi, c.3, s.126; el-Vesail, 2. c, Ebbabu'l-İhtizar, 35. bölüm, 1. 3. ve 4. hadisler; Men La Yahzuruhu'l Fakih, c.1, s.79; Biharü'l-Envar, c.81, s.239.

Ölüm Halinde Olan Kişiyeye Kelime-i Şahadeti ve Diğer Bir Takım Duaları Telkin Etmek

Can vermekte olan kişinin yanında bulunan insanların, ona, hak itikada ikrar etmesini telkin etmeleri, yapmış olduğu günahlarından ötürü Allah'tan af dilemesini istemeleri ve maaşlardan gelen bu yöndeki duaları okumasını tavsiye etmeleri sünnettir.

İmam Rıza'nın (a.s) şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

“Ölüm halinde olan birinin yanında bulunduğu anda ona Allah'ın birliğine, Muhammed'in O'nun kulu ve elçisi olduğuna tanıklık etmesini, Emîrü'l-Müminin Ali'nin ve birer birer diğer Ehlibeyt İmamları'nın velayetine ikrar etmesini telkin et.

Ayrıca ona kurtuluş kelimelerini telkin etmek de müstehaptır. Kurtuluş kelimeleri ise şöyledir: ⁽¹⁾

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ، سُبْحَانَ
اللَّهِ رَبِّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ، وَرَبِّ الْأَرْضِينَ السَّبْعِ، وَمَا فِيهِنَّ، وَمَا
بَيْنَهُنَّ، وَرَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

Okunuşu:

“La ilahe illellahu'l-Halîmu'l-Kerîm, la ilahe illellahu'l-Aliy-yu'l-Azîm, subhanellahi Rabbi's-semavati's-seb'i ve Rabbi'l-arazîne's-seb'i ve ma fihinne ve ma beynehunne ve Rabbi'l-arşı'il-azîm ve'l-hamdu lillahi Rabbi'l-Âlemîn.”⁽²⁾ “

1- Biharu'l-Envar, c.81, s.233, hadis no: 9.

2- **Anlamı:** “Hilim ve kerem sahibi olan Allah'tan gayrı bir mabut yoktur; yücelik ve azamet sahibi olan Allah'tan gayrı bir mabut yoktur; yedi

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Ölüm halinde olan birinin yanında bulunduğunda, ona Allah’ın birliğini, hiçbir ortağı olmadığını, Muhammed’in O’nun kulu ve elçisi olduğunu telkin et.”⁽¹⁾

Yine, İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“İblis arkadaşlarını ölüm halinde olan her insanı, kâfirliğe yönlendirmek ve dininde şüpheye düşürmek üzere görevlendirir. Fakat onlar mümin olan insanı aldatmayı başaramazlar. Öyleyse ölüm halinde olan yakınlarınızın yanı başına geldiğinizde, canını teslim edene dek ona Allah’ın birliğini ve Muhammed’in O’nun elçisi olduğunu (ve Ehlibeyt İmamları’nın, birer birer isimlerini anarak onlara inandığını) telkin edin.”⁽²⁾

Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır:

“Ölüm meleği de ölüm halinde bulunan mümin kimseye, Allah’ın birliğine ve Muhammed’in O’nun elçisi olduğuna tanıklık etmesini telkin eder.”⁽³⁾

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Allah Resulü (s.a.a) ölüm halinde olan Haşimoğulları’ndan birinin yanına geldi ve ona şu duayı okumasını söylediler:

göğün, yedi yerin, onlarda ve onların arasında olanların ve büyük Arş’ın Rabbi olan Allah, her türlü eksiklik ve kusurdan münezzehtir; selam olsun bütün resullere ve bütün övgüler sadece âlemlerin Rabbi olan Allah’a aittir.”

1- Furu-i Kâfi, c.3, s.121; el-Vesail, c.2, s.663, 36. bölüm hadis no: 1; Biharu’l-Envar, c.81, s.243.

2- Furu-i Kâfi, c.3, s.123; el-Vesail, c.2, s.663, 36. bölüm, hadis no: 3; Men La Yahzuru’l-Fakih, c.1, s.79.

3- el-Vesail, c.2, Ebvabu’l-İhtizar, 36. bölüm, hadis no: 5.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ، سُبْحَانَ
اللَّهِ رَبِّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ، وَرَبِّ الْأَرْضِينَ السَّبْعِ، وَمَا فِيهِنَّ، وَمَا
بَيْنَهُنَّ، وَرَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

Okunuşu:

“La ilahe illellahu’l-Halîmu’l-Kerîm, la ilahe illellahu’l-Aliy-
yu’l-Azîm, subhanellahi Rabbi’s-semavati’s-seb’i ve Rab-
bi’l-arazîne’s-seb’i ve ma fihinne ve ma beynehunne ve
Rabbi’l-arşı’l-azîm ve’l-hamdu lillahi Rabbi’l-Âlemîn.”

O şahıs da bu duayı okudu. Bunun üzerine Allah Resulü
(s.a.a) şöyle buyurdular:

“Onu ateşten kurtaran Allah’a şükürler olsun. Bilin ki işte
bu kelimeler kurtuluş kelimeleridir.”⁽¹⁾

Yine, İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Emîrü’l-Müminin Ali (a.s) ailesinden olan bir kişinin ve-
fat anı geldiğinde ona şu kurtuluş kelimelerini okuturdu:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ، سُبْحَانَ
اللَّهِ رَبِّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ، وَرَبِّ الْأَرْضِينَ السَّبْعِ، وَمَا فِيهِنَّ، وَمَا
بَيْنَهُنَّ، وَرَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

Okunuşu:

“La ilahe illellahu’l-Halîmu’l-Kerîm, la ilahe illellahu’l-Aliy-
yu’l-Azîm, subhanellahi Rabbi’s-semavati’s-seb’i ve Rab-

1- Furu-i Kâfi, c.3, s.124; Men La Yahzuruhu’l-Fakih, c.1, s.77; el-Vesail,
c.2, s.666, 38. bölüm, hadis no: 2.

bi'l-arazîne's-seb'i ve ma fihinne ve ma beynehunne ve Rabbi'l-arşı'l-azîm ve'l-hamdu lillahi Rabbi'l-Âlemîn."

Ölüm döşeğinde olan şahıs bu duayı okuduğunda ise ona: "Artık git, hiçbir sorunla karşılaşmayacaksın." derdi."⁽¹⁾

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır:

"Ölmek üzere olan yakınlarınıza: **"La ilahe illallah"** demesini telkin edin; çünkü son sözü **"La ilahe illallah"** olan şahıs, cennete girecektir."⁽²⁾

İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

"Ölüm halinde olan kişilere **"La ilahe illallah"** demesini ve velayet inancını telkin ediniz."⁽³⁾

Hz. İmam Muhammed Bakır'dan (a.s) nakledilen bir rivayette şöyle buyurdıkları nakledilmiştir:

"Allah Resulü (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "Ölüm döşeğinde olan yakınlarınıza **"La ilahe illallah"** demesini telkin edin. Zira bu, günahları silip götürür." Bu esnada birisi: "Ey Allah'ın Resulü! İnsan bunu sağlığında söylerse nasıl olur?" diye sorduğunda ise Allah Resulü: "Bu, günahları daha fazla silip götürür, daha fazla silip götürür." cevabını vermişlerdir.

Daha sonra ise şöyle buyurmuşlardır: "Bilin ki, **'La ilahe illallah'** kelimesi mümin kimsenin korkusunu, dünya hayatında, ölüm halinde ve kıyamet gününde tekrar dirildiği vakit giderir."

1- Furu-i Kâfi, c.3, s.124; Biharu'l-Envar, c.81, s.240; el-Vesail, c.2, Ebva-bu'l-İhtizar, 38. bölüm, hadis no: 3.

2- Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.78; Biharu'l-Envar, c.81, s.232; el-Vesail, 36. bölüm, hadis no: 6 ve 9.

3- Furu-i Kâfi, c.3, s.123; el-Vesail, c.2, s.665, 37. bölüm, hadis no: 2.

Son olarak ise şöyle buyurmuşlardır: “Cebrail şöyle dedi: “Ey Muhammed! Kıyamet gününde yeniden dirilenlerin hâlini bir görsen; birisi, ak yüzüyle kalkıp; “**La ilahe illallah**” diye nida ederken, diğeri kapkara yüzüyle kalkıp; ‘eyvah bana, eyvah bana’ diye seslenecektir.”⁽¹⁾

Keza; Ehlibeyt’ten elimize ulaşan hadislerde, ölüm halinde olan kimseye şu duayı okutmak da tavsiye edilmiştir:

يَا مَنْ يَقْبَلُ الْيَسِيرَ، وَيَعْفُو عَنِ الْكَثِيرِ، اِقْبَلْ مِنِّي الْيَسِيرَ، وَاغْفُ
عَنِّي الْكَثِيرَ، إِنَّكَ أَنْتَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ.

Okunuşu:

“Ya men yakbelu’l-yesîr ve ya’fû ani’l-kesîr, ikbel minni’l-yesîr ve’fu anni’l-kesîr, inneke ente’l-Ġafûru’r-Rahîm.”⁽²⁾

Öyle ki Allah Resulü’nün; can çekişirken korkunç sahnelerle karşı karşıya kalan bir gence bu duayı okuttuğu; o gencin de bu duayı tekrarlaması sonucu o korkunç sahnelerin zail olup yerini güzel sahnelere bıraktığı ve o gencin bu haldeyken can verdiği kaydedilmiştir.⁽³⁾

1- el-Vesail, c.2, Ebvabu’l-İhtizar, 36. bölüm, hadis no: 10; Biharu’l-Envar, c.81, s.236, hadis no: 13.

2- **Anlamı:** “Ey az hayır ameli kabul edip çok günahı affeden; benden az amelimi kabul et, çok günahımı affeyle; şüphesiz sen çok bağışlayan ve çok rahmet gösterensin.”

3- Furu-i Kâfi, c.3, s.125; Biharu’l-Envar, c.81, s.233; Men La Yahzuruhu’l-Fakih, c.1, s.78; el-Vesail, c.2, s.668, 39. bölüm, hadis no: 3.

Ölüm Halindeki Kişinin Başu Ucunda Yasin ve Sâffât Surelerinin Okunması

Ölüm halinde olan kişinin yanında Kur'an okunması, özellikle de Yasin ve Saffat surelerinin okunması sünnettir.

Süleyman Caferî şöyle rivayet ediyor: "Hz. İmam Musa Kâzım'ı (a.s) gördüm. Oğlu Kasım'a: "Oğlum, kalk kardeşinin başu ucunda Sâffât Suresini, sonuna kadar oku" dedi. O da okumaya başladı ve **"Şimdi onlara sor: 'Onlar mı daha güçlüdür, bizim yarattıklarımız mı?' Şüphesiz biz onları yapışkan bir çamurdan yarattık"**⁽¹⁾ ayetine gelindiğinde ise o genç can verdi. Cenazenin üzerini örtüp dışarı çıktıklarında Yakub İbn Cafer İmam'a yönelerek: "Biz ölüm halinde olan bir insanın üzerinde Yasin Suresi'nin okunduğunu bilirdik, oysa siz bize Sâffât Suresi'ni okumayı emrettiniz" dedi. Bunun üzerine İmam (a.s) ona: "Oğlum, bu sure ölüm halinde olan insanın yanında okunursa, yüce Allah onun rahatlığını çabuklaştırır." buyurdu."⁽²⁾

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

"Kim Yasin Suresi'ni okur ve aynı günde de vefat ederse, Allah onu cennete götürür; onun gusül merasimine otuz bin melek iştirak eder; onun için Allah'tan mağfiret dilerler ve bu şekilde kabrine kadar ona eşlik ederler..."⁽³⁾

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır:

"Ey Ali, ölüm döşegindeki bir insanın yanında Yasin Suresi okunursa, yüce Allah aynı anda onun için ölümü hafifletir."⁽⁴⁾

1- Sâffât/11.

2- Furu-i Kâfi, c.3, s.126; Biharu'l-Envar, c.81, s.238, hadis no: 22; el-Vesail, c.2, s.670, 41. bölüm, hadis no: 1; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.427.

3- Biharu'l-Envar c. 81, s.239, hadis no: 26.

4- Biharu'l-Envar c. 81, s.240.

ÖLÜMDEN SONRAKİ HÜKÜMLER

Vefat Haberinin Komşulara Duyurulması

Vefat eden şahsın kefen, defin ve teşyi işlemine katılmalarını sağlamak amacıyla, bu şahsın yakınlarının, vefat haberini ak-raba, komşu ve dostlara bildirmeleri, tekitle üzerinde durulan önemli sünnetlerdendir.

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Hayatını kaybeden kişinin cenaze merasimine iştirak etmelerini, ona cenaze namazı kılmalarını ve onun için Allah’tan mağfiret dilemelerini sağlamak amacıyla, cenaze yakınlarının, ölüm haberini onun arkadaş ve dostlarına bildirmeleri icap eder. Böylece onlar için sevap yazıldığı gibi, hayatını kaybeden kişi için de mağfiret yazılır ve cenazeleri için kazandıkları mağfiret dileme çabası sayesinde ayrıca sevap elde etmiş olurlar.”⁽¹⁾

Diğer bir hadiste ise İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Cenaze merasimi halka duyurulmalıdır.”⁽²⁾

1- Furu-i Kâfi c. 3, s.166; Biharu'l-Envar c. 81, s.248; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.452.

2- Furu-i Kâfi c. 3, s.167.

Gusül, Kefen ve Defin İşlemlerinin Geciktirilmeksizin Yapılması

Ehlibeyt fıkhında, hayatını kaybeden kişinin gusül, kefen ve defin işlemlerinin yapılması, ölümden haberdar olup, bunları yapabilen her Müslümana farz-ı kifaye olmasının yanı sıra, bu işlemlerin geciktirilmeksizin yapılması da tekit edilen sünnetlerden birisidir.

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır:

“Ey insanlar, hiç kimse gündüz vefat eden cenazesinin kefen, defin işlemini geceye ve gece hayatını kaybeden cenazesinin kefin, defin işlemini gündüze bırakmasın; Allah’ın rahmeti üzerinize olsun, cenazelerinizin kefin, defin işlemini, güneşin doğmasına veya batmasına bırakmayın; onları dinlenme yerlerine ulaştırmakta acele edin.”⁽¹⁾

İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Birisi hayatını kaybettiğinde vakit kaybetmeksizin derhal kefin, defin işlerine başlayın ve bu işte aceleci davranın.”⁽²⁾

Hız. İmam Sadık (a.s) Allah Resulü’nün şöyle buyurduklarını nakletmişlerdir:

“Günün başlangıcında hayatını kaybeden cenazenin defin işlemini öğleye kadar tamamlayın.”⁽³⁾

İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

1- Furu-i Kâfi, c.3, s.137; Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.85; el-Vesail, c.2, s.675, 47. bölüm, hadis no: 1; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.428.

2- el-Vesail, 2.c. 47. bölüm, 6. hadis.

3- Furu-i Kâfi, c.3, s.138; el-Vesail, c.2, s.676, 47. bölüm, hadis no: 5; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.428.

“Sabahleyin vefat eden kişinin öğlesini, akşama doğru vefat edenin kişinin ise gecesini mezarında geçirmesini sağlayın.”⁽¹⁾

Ancak kefin, defin işleminin geciktirilmesini gerektiren herhangi bir neden söz konusu olursa; örneğin, öldüğü sanılan kişinin, ölümden emin olunmaz ve hayatta olma ihtimali söz konusu olursa, ölümün kesin teşhisi için, cenaze merasimi geciktirilmelidir. Allah Resulü ve Ehlibeyt İmamları'ndan gelen hadislerde bu gibi hallerde cenaze merasiminin üç güne kadar ertelenebileceği yer almıştır.⁽²⁾

1- Biharü'l-Envar, c.81, s.254.

2- bk. Furu-i Kâfi, c.3, s.209, 210, 229; el-Vesail, 2.c. 48. bölüm; Biharü'l-Envar, c.81, s.248, 249, 254.

CENAZE GUSLÜ VE HİKMETİ

Temizlik, ister maddî ve fiziksel açıdan, ister ruhi ve manevi açıdan ele alınsın, bütün ilahi dinlerin, özellikle de İslam dininin en önemli çağrılarında birisidir.

Yüce Allah şöyle buyurmuştur: **“Onda temizlenmeyi seven adamlar vardır. Allah da temizlenenleri sever”**⁽¹⁾ Yine şöyle buyurmuştur: **“...Sizi temizlemek için gökten su indiriyor...”**⁽²⁾

Aslına bakılırsa İslam dininde bazı ibadetlerin yapılması için abdest ve gusül alınmasının şart koşulması, keza cenazelere gusül verilmesinin farz kılınmasının hikmeti de budur.

İmam Rıza’ya (a.s) yazılı olarak, hayatını kaybeden kişinin cenazesine neden gusül verildiği sorulunca cevaben şöyle yazmışlardır:

“Cenazeye gusül verilmesinin nedeni, onu; hastalıklarından dolayı maruz kalmış olduğu kirlerden arındırmaktır. Zira o insan, ölümünden sonra melekler ve ahiret ehliyle karşılaşacaktır. Dolayısıyla Allah’a dönüşünde ve temizlik ehli olan meleklerle görüştüğünde, onların buna ve bunun da onlara dokunduğu vakitte temiz ve pak olması daha güzeldir. Böylece temiz olarak Allah Azze ve Celle’ye yönelebilecek, O’nun rızasını ve şefaatinin dileyebilecektir.”

1- Tevbe/ 108

2- Enfal/11.

“Bir diğer neden de, hayatını kaybeden insandan ölüm aşamasında kendisinden yaratılmış olduğu meninin çıkıp cenabet olmasıdır. İşte bundan dolayı ona gusül verilmelidir.”⁽¹⁾

Abdullah Kazvinî şöyle rivayet etmiştir: Hz. İmam Muhammed Bakır’a (a.s), cenazeye neden gusül verildiğini ve cenazeyi yıkayan kişinin neden gusül alması gerektiğini sordum. İmam (a.s) şöyle buyurdular:

“Cenazeye, ölüm aşamasında cünüp olduğundan dolayı meleklerle görüştüğü zaman temiz olması için gusül verilir. Keza, cenazeyi yıkayan kişinin de müminlerle bir araya geldiği vakit temiz olması amacıyla gusül alması gereklidir.”⁽²⁾

Cenazeye Gusül Verme Şekli

Ehlibeyt fikhında; cenazeye aşağıda açıklanan şekilde gusül verilir: İlk önce cenazenin vücudu üzerindeki kir ve necasetler yıkanarak tamamen temizlenir. Sonra; birincisi, sibir karışımı suyla, ikincisi, kâfur karışımı suyla, üçüncüsü de saf suyla olmak üzere üç defa gusül verilir. Bu üç gusül farzdır ve yukarıda zikredilen sıralamayla yerine getirilmelidir.

Cenaze guslü, şekil itibariyle aynen cenabet guslü gibidir; şöyle ki; her gusülde, gusül niyetiyle önce cenazenin başı ve boynu, sonra sağ tarafı, son olarak da sol tarafı yıkanır.

Cenaze guslü aynı zamanda bir ibadettir; dolayısıyla Allah rızası niyetiyle yerine getirilir. Bu nedenle, gösteriş veya başka

1- el-Vesail, c.2, s.679; Ebvabu Gusli'l-Meyyit, 1. bölüm, 3 ve 4. hadis; Biharu'l-Envar, c.81, s.297, hadis no: 10; Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.84.

2- Biharu'l-Envar, c.81, s.285, hadis no: 2.

bir amaçla cenazeyi yıkamak, dış görünüş itibariyle cenaze guslü gibi görülse de, cenaze guslü olarak yeterli olmaz.

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Cenazeye üç gusül verilmelidir; birincisi, sidir karışımı suyla; ikincisi kâfur karışımı suyla, üçüncüsü de saf suyla; daha sonra ise cenaze kefenlenmelidir...”⁽¹⁾

Abdullah İbn Miskan şöyle diyor: Hz. İmam Sadık’a (a.s), cenazeye nasıl gusül verilmesi gerektiğini sordum. İmam (a.s) şöyle buyurdular:

“Cenazeye ilk olarak sidir karışımı suyla, ikinci olarak kâfur karışımı suyla, üçüncü olarak da saf suyla gusül vermelisin.”

Ben: “Üç gusül de vücudun tamamına mı uygulanmalıdır?” dedim. İmam (a.s): “*Evet*” buyurdular. Ben: “Gusül verilirken cenazenin üzerinde herhangi bir giysi olmalı mı?” dedim. İmam (a.s): “*Mümkün olduğunca, giysinin altından cenazeye gusül vermeğe çalış.*” buyurdular ve şöyle eklediler:

“Cenazeye gusül veren kişinin gusül esnasında elini eldiven gibi bir şeyle örtmesi daha uygundur.”⁽²⁾

Yine, İmam Sadık (a.s) cenaze guslünün şekliyle ilgili olarak şöyle buyurmuşlardır:

“Cenazeye gusül vermek istediğinde onun mahrem yerini gömlek ve benzeri bir giysiyle kapat...”⁽³⁾

1- Furu-i Kâfi, c.3, s.140; el-İstıbsar, c.1, s.207

2- Furu-i Kâfi, c.3, s.139; el-Vesail, 2. c. 2. bölüm.1. hadis; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.446.

3- el-Vesail, 2. c. Ebvabu Gusli'l-Meyyit, 2. bölüm, 2. hadis; Furu-i Kâfi, c.3, s.139.

“Daha Sonra cenazenin yüzünün kibleye doğru olması için ayaklarının altı kibleye doğru olacak şekilde cenazeyi sırt üstü uzat. Bacakları düz ve açık değilse yapabildiğin kadarıyla bacaklarını zorlamadan açmaya çalış. Bunu yapmak mümkün görülüyorsa öylece bırak.”

“Sonra ilk olarak cenazenin avret yerini üç defa yıka. Daha sonra cenazenin başına yönelerek, ilk olarak başının sağ tarafını, sonra da sol tarafını nazikçe yıka ve gusül verirken sertlikten tamamıyla kaçınmaya çalış; baş kısmına yönelerek özenti ile başını yıka???; daha sonra cenazenin sağ tarafının sana dönük olmasını sağlamak amacıyla cenazeyi sol tarafı üzerine yatır; başından ayağına kadar yıka ve elinle sırtını ve karnını üç defa sıvazla. Sonra cenazenin sol tarafının sana dönük olmasını sağlamak için, cenazeyi sağ yanı üzerine döndür; başından ayağına kadar yıka ve üç defa sırtını ve karnını sıvazla. Bu işleri ilk olarak sidir, sonra kâfur ve sonra da saf suyla olmak üzere, her üç gusulde de aynı şekilde yerine getirmelisin.”⁽¹⁾

İmam Muhammed Bakır (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır:

“Cenaze guslü (şekil itibariyle) aynen cenabet guslü gibidir.”⁽²⁾

İmam Rıza (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır:

“Cenaze guslü, şekil itibariyle aynen hayattaki insanın cenabet guslü alması gibidir; aradaki fark, şu ki; hayattaki insanın cenabet guslü, yalnızca bir gusül iken, cenaze guslü üç gusüldür. Cenaze guslüne, sidir karışımı suyla elleri dirseklere kadar üç defa yıkamakla başlanır, sonra avret

1- el-Vesail, 2. c. 2. bölüm, 5. hadis; Furu-i Kâfi, c.3, s.140; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.446.

2- el-Vesail, 2. c. 3. bölüm, 1. hadis; el-İstibsar, c.1, 209; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.447.

mahallini üç defa yıkarsın, sonra başını üç defa yıkarsın, sonra sağ tarafını üç defa yıkarsın, sonra sol tarafını üç defa yıkarsın. Bu, birinci gusüldür. Sonra aynı şekilde kâfur karışımı suyla yıkarsın; sonra da aynı şekilde saf suyla yıkarsın; böylece üç gusül tamamlanmış olur. Cenazeyi yıkarken suyu kesintisiz olarak dök, sağ ve sol tarafları ise başın bulunduğu yukarı taraftan başlayarak ayakuçlarına kadar yıka.”

“Ancak su miktarı az ise, cenazenin her uzvunu üç defa yerine bir defa yıkarsın. Böylece elleri bir defa, avret mahallini bir defa, başı bir defa, sağ ve sol tarafı birer defa kesintisiz su dökerek her gusülde yıkarsın. Sonuç olarak her gusül, cenazenin her organını bir defa yıkamak suretiyle tamamlanmış olur.”

“Ayrıca gusül veren kişinin elini bir bez parçası veya eldiven gibi bir şeyle örterek cenazeye elbise altından gusül vermesi ya da cenazenin avrat mahallinin bir bez parçasıyla örtülmesi de zorunludur.”⁽¹⁾

Hz. İmam Rıza'nın beyanında yer alan; “ellerin dirseklere kadar olan bölümüyle avret mahallinin yıkanması” konuyla ilgili diğer hadisler de göz önünde bulundurularak, gusül öncesi temizliğe hamledilmiştir. Dolayısıyla yukarıda da işaret edildiği üzere, cenaze guslü, başın yıkanmasıyla başlar.

Cenazeye Cenabet Guslü Gibi Gusül Verilmesinin Hikmeti

Cenazeye, cenabetli kimsenin yaptığı gibi boy abdesti şeklinde gusül verilmesinin hikmeti, ruhun bedenden ilişkisini kestiği sırada hayatını kaybeden kimseden meni çıkararak cenabet olması hasebiyledir.

1- Biharu'l-Envar, c.81, s.289; Furu-i Kâfi, c.3, s.139.

Bir şahıs; İmam Sadık'a (a.s): "Niçin cenazeye cenabet guslü gibi gusül veriliyor?" diye sorunca, İmam Sadık (a.s) cevaben şöyle buyurmuşlardır:

"Çünkü ruh bedenden ayrıldığında, ister küçük olsun, ister büyük olsun, ister erkek olsun, ister kadın olsun, ölen insandan yaratılışının esasını teşkil eden nutfe de çıkar. İşte cenazeye cenabet guslü gibi gusül verilmesi bu sebeptedir."⁽¹⁾

Yıkama Esnasında Derisinin Yüzülmesinden Korkulan Cenazenin Hükümü

Gusül verirken derisinin yüzülmesinden korkulan cenazeye, el dokundurmaksızın gusül verilebilirse bu şekilde gusül verilir; aksi takdirde bu cenazeye her gusül yerine bir teyemmüm olmak üzere toplam üç teyemmüm verilir.

Cenazeye gusül yerine uygulanan teyemmüm de, aynen hayattaki insanın gusül yerine uygulamak zorunda kaldığı teyemmüm şeklinde yapılır. Yani, bir şahıs, cenazeye gusül yerine teyemmüm uygulamak niyetiyle iki elinin içini temiz ve kuru bir toprağa vurur. Daha sonra iki elini birleştirerek cenazenin alnından çenesine kadarki yüz bölgesine sürer. Daha sonra ise yeniden elini toprağa vurur, sağ eliyle cenazenin sağ elinin üzerini, sol eliyle de cenazenin sol elinin üzerini bileklerden parmak uçlarına kadar sıvazlayarak sürer.

Hız. İmam Ali ve İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

"Çiçek hastalığı, yara veya yanmadan dolayı yıkama esnasında derisinin yüzülmesinden korkulan cenazelerde, gusül verilirken, yalnızca cenazenin üzerine su dökülme-

1- el-Vesail, 2. c, Ebvabu Gusli'l-Emvat, 3. bölüm, 2. hadis.

lidir. Bu durumda bile aynı endişe duyuluyorsa, cenazeye gusül yerine teyemmüm uygulanmalıdır.”⁽¹⁾

Yine, Hz. Ali (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Bir grup insan Allah Resulü’ne gelerek; “Ey Resulullah, çiçek hastası olan bir arkadaşımız vefat etmiştir; ona gusül verecek olursak, derisi yüzülecektir.” dediler. Bunun üzerine Peygamber efendimiz (s.a.a): “Öyleyse, ona teyemmüm verin.” buyurdular.”⁽²⁾

Düşük Olan Ceninin Hükmü

Ehlibeyt fıkhında, anne rahminde dört ayını tamamlamış olan, vücut azaları oluşan düşük ceninin gusül, kefin ve defin işleminin yerine getirilmesi farzdır.

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Düşük ceninin azaları, tam olursa, gusül, kefen ve defin işlemlerinin yerine getirilmesi farzdır.”⁽³⁾

Keza, şöyle buyurmuşlardır:

“Düşük olan cenin, dört ayını doldurmuş ise ona gusül verilmelidir.”⁽⁴⁾

Sumaa şöyle diyor: Hz. İmam Musa Kâzım’a (a.s): “Yaratılışını tamamlamış olan bir düşüğe gusül, kefin ve defin işlemi yapılmalı mıdır?” diye sordum. İmam (a.s): “*Bunların tamamını yerine getirmek farzdır.*” buyurdular.”⁽⁵⁾

1- el-Vesail, c.2, Ebvabu Gusli'l-Emvat, 16. bölüm, 1,2, 3. hadis.

2- el-Vesail, c.2, Ebvabu Gusli'l-Emvat, 16. bölüm, 4. hadis.

3- el-Vesail, c.2, Ebvabu Gusli'l-Emvat, 12. bölüm, 1. hadis.

4- Furu-i Kâfi, c.3, s.206; el-Vesail, c.2, Ebvabu Gusli'l-Emvat, 12. bölüm, 4. hadis.

5- Furu-i Kâfi, c.3, s.208.

İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Anne, karnındaki bebeği kaybederse, düşük yapmış olduğu bebeğin yaratılışı tamamlanmış ise, ona gusül, hanût ve kefen işlemi yapılarak defnedilmelidir; ama yaratılışı tamamlanmamış ise, gusül verilmeksizin öylece defnedilmelidir. Bebeğin, yaratılışını tamamlamış olmasının ölçüsü ise dört ayını tamamlamış olmasıdır.”⁽¹⁾

Hac İhramında İken Hayatını Kaybeden Kişinin Hükümü

Ehlibeyt fıkhında, hac ihramında iken hayatını kaybeden kişinin cenazesine de, diğerleri gibi üç gusül uygulanır; kefenleme işleminde de diğerleriyle hiçbir farkı yoktur. Ancak ihramlı olan kişinin güzel koku kullanması haram olduğundan dolayı, bu durumdaki cenazenin ikinci gusül suyuna kâfur katılmaz ve ikinci guslü de üçüncü guslü gibi saf suyla uygulanır. Keza, aynı hüküm nedeniyle ihram halinde hayatını kaybeden kişinin cenazesine kâfurla hanût da uygulanmaz. Yani secde azalarına kâfur sürülmez.

Hz. İmam Rıza ve Hz. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“İhramlıyken hayatını kaybeden kişinin hükümü, ihramda olmayan cenazenin hükümü gibidir, ona gusül verilmelidir, vücudunun tamamı kefenlenmelidir, yüzü de kapatılmalıdır; yani ihramlı olmayan cenazeye ne yapılıyorsa ona da yapılmalıdır; ancak ihramlı olana güzel koku sürülmemelidir. Bu nedenle ikinci gusülde kâfur kullanılmamalıdır ve azalarına hanût sürülmemelidir.”⁽²⁾

1- Biharu'l-Envar, c.82, s.10.

2- el-Vesail, Ebvabu'l-Gusl, 13. bölüm, 2 ve 7. hadis.

Din Uğruna Canını Feda Eden Şehitlerin Hükümü

Ehlibeyt fıkhında, bizzat Allah Resulü veya masum imamlar olan On İki Ehlibeyt İmamları'ndan birinin ya da özel temsilcilerinin emriyle meydana gelen savaşta veya -masumdan emir gelmemiş olsa bile- kâfirlerin saldırısına karşı İslam topraklarını savunurken, çatışma alanında katledilen şehid'in cenazesine gusül verilmez, kefenlenmez, hanût yapılmaz ve sadece namaz kılınarak kendi elbisesiyle birlikte toprağa verilir. Bu kişinin elbisesi tamamıyla parçalanmış veya alınmış olması durumunda, kefenlendikten sonra namaz kılınarak toprağa verilir; ancak yaralı olarak çatışma alanı dışına götürüldükten sonra şehit olan kişiler, normal cenaze işlemine tabi tutulurlar.

Nitekim Allah Resulü (s.a.a) Bedir ve Uhud şehitlerine bu uygulamayı yaptı ve onlara cenaze namazı kılarak: *"Onları, kanlı elbiseleriyle birlikte toprağa verin."* buyurdular.⁽¹⁾ Hz. Ali de (a.s) Muaviye'ye karşı yürütmüş olduğu Sıffin Savaşı'nda şehit düşen Hz. Ammar Yasir'e ve diğer şehitlere aynı uygulamayı yaptı ve sadece cenaze namazı kılarak öylece kanlı elbiseleriyle birlikte toprağa verdi.⁽²⁾

Hz. İmam Musa Kâzım ve İmam Sadık (a.s) bu konuyla ilgili şöyle buyurmuşlardır:

"İki saf arasında (savaş meydanında) şehit edilen kişi için gusül, kefen ve hanût işlemleri yapılmaz, bu kişi elbiseleriyle kefenlenip namaz kılındıktan sonra toprağa verilme-
lidir. Ancak elbisesi tamamıyla parçalanmış ise veya üye-

1- Biharü'l-Envar, c.82, s.7; el-Vesail, Ebvabu'l-Gusl, 14. bölüm, 11. hadis.

2- Bk. el-Vesail, Ebvabu'l-Gusl, 14.bölüm.

rinden alınmış ise, kefenlenmesi farzdır. Zira Allah Resulü elbisesi alınan Hz. Hamza'yı kefenleyerek toprağa verdi. ⁽¹⁾

Diğer bir hadiste Hz. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Allah yolunda şehit edilen kişi, üzerindeki elbiseyle toprağa verilmelidir ve bu kişiye gusül verilmemelidir, ancak canlı olarak Müslümanlar tarafından bulunur da (savaş alanının dışına çıkarıldıktan) sonra hayatını kaybederse gusül, kefen ve hanût işlemleri yerine getirilmelidir.”

“Nitekim Allah Resulü Hz. Hamza'ya gusül vermedi, ancak elbisesi alındığından dolayı onu kendi elbisesiyle kefenledi ve cenazesine namaz kıldı.”⁽²⁾

Mahrem Olmayan Kadın ve Erkeğin Birbirine Güsül Vermesinin Caiz Olmadığı

Ehlibeyt fıkhında, karı koca ve henüz üç yaşını doldurmuş olan çocuk cenazesi haricinde, mahrem olmayan erkeğin, yabancı bir kadın cenazesine, mahrem olmayan kadının da yabancı bir erkeğin cenazesine gusül vermesi, cenazenin vücudu örtülü olsa ve ona dokunulmasa dahi, caiz değildir. Kardeş gibi mahrem olan şahıslar ise ancak aynı cinsten bir kişi bulunmadığı yerlerde cenazenin avret yerini örtterek gusül verme işlemini üstlenebilirler. Keza, karı koca ve üç yaşını doldurmamış olan çocuk cenazesi haricinde, aynı cinsten olan birisi cenazeye gusül verirse cenazenin avret yeri bez parçası ve benzeri bir şeyle örtülmelidir.

Hz. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

1- Furu-i Kâfi, c.3, s.210; Biharu'l-Envar, c.82, s.9, 10; el-Vesail, 14. bölüm, 1, 3 ve 7. hadisler; el-İs-tıbsar, c.1, s.214.

2- Furu-i Kâfi, c.3, s.211, 212; Biharu'l-Envar, c.82, s.6; el-Vesail, 14. bölüm, 9. hadis; Men La Yah-zuruhu'l Fakih, c.1, s.97; el-İstıbsar, c.1, s.214.

“Eğer bir kadın yolculuk esnasında vefat eder de cenazesine gusül verecek bir kadın veya mahrem bir erkek bulunmazsa, gusül verilmeksizin kendi elbiseleriyle toprağa verilmelidir; aynı şekilde bir erkek vefat eder de cenazesine gusül verecek bir erkek veya mahrem bir kadın bulunmaz ise, kendi elbiseleriyle birlikte gusül verilmeksizin toprağa verilmelidir.”⁽¹⁾

Diğer bir hadiste ise İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Müslüman bir erkek hayatını kaybeder de ona gusül verecek Müslüman bir erkek veya mahrem olan Müslüman bir kadın bulunmaz ise, yalnızca Hıristiyan erkek ve Müslüman olduğu halde ona mahrem olmayan kadın bulunursa, bu durumda ilk önce Hıristiyan erkeğin kendisi gusül almalı, ardından ona cenaze guslü vermelidir. Zira bu durumda ıstırar (mecburluk) söz konusudur; aynı şekilde Müslüman bir kadın vefat eder de ona gusül verecek Müslüman bir kadın veya mahrem olan Müslüman bir erkek bulunmaz ve sadece Hıristiyan kadın veya ona mahrem olmayan Müslüman erkek bulunursa, bu durumda Hıristiyan kadın ilk önce kendisi gusül almalıdır ve ardından o cenazeye gusül vermelidir.”⁽²⁾

Eşlerin Birbirlerine Cenaze Guslü Vermesinin Caiz Olduğu

Yukarıda da değinildiği gibi, Ehlibeyt fıkhında, eşlerin birbirlerine gusül verip kefenlemesi sakıncasızdır; hatta bu hususta

1- el-Vesail, 21. bölüm, 1-4. hadisler; Furu-i Kâfi c. 3, s.158; Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.94; Biharu'l-Envar, c.81, s.301, 307; el-İstıbsar, c.1, s.197, 201, 203; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.438.

2- el-Vesail, 19. bölüm, 1 ve 2. hadis; Furu-i Kâfi c. 3, s.159; Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.95, 96.

diğer kişilerden önceliklidirler. Ancak gusül esnasında cenazenin avret mahallinin açık tutulması mekruhtur.

Hız. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Erkeğin kendi karısına gusül vermesinin sakıncası yoktur; zira eşine gusül vermek ve toprağa vermek konusunda herkesten daha öncelikli olan kişi kocasıdır. Keza kadın da vefat eden kocasına gusül verebilir.”⁽¹⁾

Zaruret Durumunda Erkeğin Mahrem Kadına Gusül Vermesi ve Tersinin Caiz Olması

Yukarıda da işaret edildiği üzere, Ehlibeyt fıkhında, cenazeye gusül verecek olan aynı cinsten bir kişi bulunmazsa, baba, anne, kardeş, amca, dayı gibi cenazeye mahrem olan muhalif cinsten bir kişi ona gusül verip kefenler.

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Bir erkek vefat eder de kadınlar dışında kimse bulunmazsa, karısı veya mahremi olan başka birisi, ona gusül verebilir ve diğer kadınlar da elbise üzerinden onun bednine su dökebilirler.”⁽²⁾

“Keza, vefat eden bir kadına gusül verecek bir kadın bulunmazsa, kocası veya mahrem olan bir erkek de yoksa bu cenaze, gusül verilmeksizin kendi elbiseleriyle birlikte toprağa verilmelidir. Ancak kocası veya mahrem olan bir erkek varsa, bu kişiler, gusül verme işlemini üstlenmelidirler. Ancak avret yerini örtmelidirler.”⁽³⁾

1- el-Vesail, 24. bölüm, 3, 4, 5, 7 ve 9. hadisler; Men La Yahzuruha'l-Fakih, c.1, s.87; el-İstıbsar, c.1, s.197, 199.

2- el-Vesail, 20. bölüm, 4. hadis, 157; Furu-i Kâfi, c.3, s.158; el-İstıbsar, c.1, s.196, 198, 204; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.437, 444.

3- el-Vesail, 20. bölüm, 7. hadis; Furu-i Kâfi, c.3, s.157, 158; el-İstıbsar, c.1, s.204; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.444.

Kısaca, erkek, zaruret halinde, annesi, kız kardeşi ve diğer mahrem kadınların cenazesine gusül verebilir, ancak avret yerlerini örter.⁽¹⁾ Keza, vefat eden bir erkeğe gusül verecek olan Müslüman bir erkek bulunmazsa halası, teyzesi ve diğer mahremleri tarafından gusül verilebilir.⁽²⁾

Zaruret Halinde Cenaze Guslünün Kalkması

Ehlibeyt fıkhında üç yaşını doldurmuş olan bir cenazeye gusül verecek olan kendi cinsinden birisi bulunmaz ise ve muhalif cinsten mahrem olan birisi de olmaz ise, gusül görevi kalkar.

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Bir kadın hiçbir kadın ve mahrem erkeğin bulunmadığı bir yerde vefat ederse gusül verilmeksizin elbiseleriyle birlikte defnedilmelidir. Aynı şekilde, bir erkek, yabancı kadınlardan başka kimsenin bulunmadığı bir yerde vefat ederse, gusül verilmeksizin elbiseleriyle birlikte defnedilmelidir.”⁽³⁾

Diğer bir hadiste Hz İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Kadınların üç yaşını doldurmamış olan erkek çocuklarının cenazesine, erkeklerin ise üç yaşını doldurmamış olan kız çocuklarının cenazesine gusül vermesi sakıncasızdır.”⁽⁴⁾

1- Aynı kaynak; Furu-i Kâfi c. 3, s.157, 158; Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.94, 95; el-İstıbsar, c.1, s.199, 204; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.439, 444.

2- Aynı kaynak; Furu-i Kâfi c. 3, s.158; Men la Yahzuruhu'l Fakih, c.1, s.94-95; el-İstıbsar, c.1s. 199; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.444.

3- el-Vesail, 21.bölüm, 1-4. hadisler; Furu-i Kâfi, c.3, s.158; Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.94; Biharu'l-Envar, c.81, s.301, 307; el-İstıbsar, c.1, s.197, 201, 203-204; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.438, 441.

4- el-Vesail, 23.bölüm 1 ve 2. hadis.

Haris İbn Muğire şöyle diyor: Hz. İmam Cafer Sadık'a (a.s), kadınların kaç yaşına kadar erkek çocuk cenazesine gusül verebileceklerini sordum. İmam (a.s): *"Üç yaşına kadar."* buyurdular.⁽¹⁾

Cenaze Guslü Hayatını Kaybeden Kişinin Boynunda Olan Diğer Gusülleri de Kaldırır

Ehlibeyt fıkhında; cenaze guslü, hayatını kaybeden kişinin hayatı döneminde yükümlü olduğu cenabet, hayız ve nifas guslü gibi gusüllerin de yerine geçer ve bu gusülleri de cenazenin boynundan kaldırır. Dolayısıyla bu gusüller için cenazeye ayrıca bir gusül verilmesi gerekmez.

Zurare şöyle diyor: Hz. İmam Muhammed Bakır'a (a.s): *"Cenabetli olarak hayatını kaybeden kişiye nasıl gusül verilir ve ne kadar bir su kullanılması yeterli olur?"* diye sordum. İmam (a.s) şöyle buyurdular:

"Cenaze guslü olarak verilen gusül, hem cenabet hem de cenaze guslü olarak yeterlidir; zira bu durumda iki sebep bir sebepte toplanmıştır."⁽²⁾

Hz. İmam Sadık (a.s) da şöyle buyurmuşlardır:

"Cenabet, hayız veya nifas halinde hayatını kaybeden kişiye temiz olarak hayatını kaybeden kişiye verildiği gibi gusül verilmelidir; bu gusül onun bütün gusüllerinin yerine geçer."⁽³⁾

1- Furu-i Kâfi c. 3, s.160.

2- el-Vesail, c.2, 31. bölüm, 1. hadis; Furu-i Kâfi c. 3, s.154; el-İstibsar, c.1, s.194; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.432.

3- Aynı kaynak 2. hadis; Biharu'l-Envar, c.81, s.308; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.432.

Gusülden Sonra Cenazeden Çıkan Sıvı, Guslü Batıl Etmez

Ehlibeyt fıkhında; cenazenin gusül işleminin sona ermesinden sonra cenazeden çıkan kan ve benzeri şeyler, bu guslü batıl etmez; dolayısıyla guslün yenilenmesi gerekmez; ama çıkan necaset yıkanmalıdır ve şayet necaset kefene de bulaşmış ise, onun da yıkanması gerekir. Bu mümkün değil ise, kefen değiştirilir veya kefenin necis olan bölümü kesilerek alınır.

Hz. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Eğer gusülden sonra cenazeden bir şey -pislik- çıkarsa guslü yenilemek gerekmez, yalnızca o yer yıkanır.”⁽¹⁾

Hüseyn İbn Muhtar şöyle diyor: Hz. İmam Sadık'a (a.s): “Cenaze guslünün ardından cenazeden bir şey çıkarsa, ne yapılması gerektiğini sorduk.” İmam (a.s): “*Sadece o necaset yıkanmalıdır ve gusül yenilenmemelidir.*” buyurdular.”⁽²⁾

Yine, Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Gusülden sonra cenazenin burnundan kan ve benzeri bir şey gelir ve cenazenin kefenine ya da imamesine bulaşırsa, o bölüm makasla kesilerek alınmalıdır.”⁽³⁾

Cenaze İşlerini Üstlenmek İçin Ona En Yakın Olan Kişi Öncelik Sahibidir

Ehlibeyt fıkhında; cenazenin gusül, kefen, hanût, namaz ve defin işlerini üstlenmek konusunda cenazeden miras almakta

1- el-Vesail, c.2, 32. bölüm, 1. hadis; Furu-i Kâfi, c.3, s.156; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.449.

2- Aynı kaynak, 2. hadis; Furu-i Kâfi c. 3, s.156.

3- Aynı kaynak, 3. hadis; Furu-i Kâfi c. 3, s.156; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.450.

öncelik sahibi olan kişiler öncelik taşırırlar. Bu kişilerden birisi bu işe koyulur veya birisini bu işleri yapmakla görevlendirir ya da birisine bu yönde izin verirse, başkalarının ona engel olma hakkı yoktur; dahası başkaları, bu işleri yapabilmeleri için cenaze sahibinden izin almalıdırlar. Evet, cenaze sahibi izin vermekten imtina eder ve kendisi de bu görevi yapmazsa, bu hakkını kaybeder. Bu durumda diğer kişiler izin almaksızın gerekli işlemleri yapabilirler.

Hız. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Cenazeye, ona en yakın olan şahıs ya da cenaze sahibinin görevlendirmiş olduğu kişi gusul vermelidir.”⁽¹⁾

Aynı içerik Hız. İmam Rıza'dan (a.s) da nakledilmiştir.⁽²⁾

Yine, Hız. Ali şöyle buyurmuşlardır:

“Yöneticilerden birisi, cenaze merasimine iştirak ederse, cenaze sahibinin onu öne çıkarması durumunda, o şahıs, cenazeye namaz kılmaya herkesten daha evladır; aksi takdirde yapmış olduğu iş gasp hükmündedir.”⁽³⁾

Hız. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Cenazeye en yakın olan kişi, onun cenaze namazını kılar ya da dilediği kişiye bu hakkını devreder.”⁽⁴⁾

Allah Teâlâ'nın; **“Allah'ın kitabına göre, yakın akrabalar birbirlerine evladır. Şüphesiz, Allah her şeyi bilir”**⁽⁵⁾ ayeti de bu hükmün diğer bir kanıtıdır.

1- Men La Yahzuru'l-Fakih, c.1, s.86; el-Vesail, c.2, 36. bölüm, 2. hadis;

Biharu'l-Envar, c.81, s.308; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.431.

2- Biharu'l-Envar, c.81, s.289.

3- el-Vesail, c.2, Salâtü'l-Cenaiz kitabı, 32. bölüm, 4. hadis.

4- el-Vesail, c.2, Salâtü'l-Cenaiz kitabı, 32. bölüm, 1. hadis

5- Enfal/75.

CENAZEYE KEFEN GİYDİRİLMESİNİN FARZ OLMASI VE HİKMETİ

Ehlibeyt fıkhında; Müslüman bir insanın cenazesini kefenlemek farz-ı kifayedir. Yani bir Müslüman bu görevi üstlenirse, diğerlerinin bu yöndeki yükümlülüğü kalkmış olur; aksi takdirde olaydan haberi olup da bu görevi yerine getirme imkânına sahip olan her mükellef Müslüman bundan sorumludur. Ancak cenazeden geriye bir mal kalmamışsa ve hiç kimse de kefen bağışında bulunmazsa, kefenleme hükmü kalkar ve cenaze, gusül ve namaz gibi diğer işlemleri yerine getirildikten sonra üryan olarak toprağa verilir.

Ayrıca, cenazenin kefenlenmesi hükmü, birtakım hikmetlere sahiptir. Bu hikmetlerin bir bölümü, Hz. İmam Rıza'dan (a.s) nakledilen şu hadiste beyan edilmiştir: Fazl İbn Şazan şöyle diyor: Hz. İmam Rıza (a.s) şöyle buyurdular:

“Cenazeye kefen giydirmek, hayatını kaybeden kişinin Rabbinin karşısına temiz bir vücutla çıkması, avret yeri cenaze merasimine katılan kişilere görülmemesi, insanların onun bazı istenmeyen hal ve çirkin görüntülerine şahit olmaması ve kalpleri böylesi şeyleri görmek nedeniyle katılaşmaması, hayattaki kişilerin gönlünde daha temiz ve sevimli kalması ve dostlarının ondan öğrenip nefret duymaması için farz kılınmıştır. Zira aksi takdirde, insanlar artık onun anısını ve sevgisini unuttur; geride bıraktığı kimsele-

ri ve vasiyetini gözetmez; yapılmasını istemiş olduğu ve sevdiği şeyleri ihmal edip görmezlikten gelirlerdi.”⁽¹⁾

Kefenin Kaç Parçadan Oluştığı

Ehlibeyt fıkhında; kefenin farz olan bölümü üç parçadan oluşmaktadır. Bu üç parçaya; İzar, (peştamal) kamis (gömlük) ve lifafe (örtü) denir. İzar (peştamal), cenazenin göbeği ile dizi arasını tamamıyla örtmelidir; göğüsten dizlerin altına kadarki kısmı örtecek ölçüde olması ise daha iyidir. Kamis (gömlük), omuzlardan baldırlara kadar vücudu tamamıyla kaplamalıdır; ayakların üzerine kadar örtmesi ise daha iyidir. Lifafe (örtü) ise, uzunluk olarak baş ve ayaklarından bağlanabilecek şekilde cenazenin başından ayaklarına kadar, genişlik açısından ise kefenin bir tarafı diğer tarafın üstüne gelecek şekilde vücudun tamamını kaplayacak şekilde olmalıdır. Bu, kefenin farz olan kısmıdır.⁽²⁾

Ancak cenaze, bir erkeğe ait ise, ayrıca başına imame sarılması ve avret yerinin üzerine pamuk ve benzeri bir şey konduktan sonra kalçalarının bir bez parçasıyla birbirine sıkıca bağlanması, sünnettir. Kadın cenazesinde ise baş kısmının, başörtü yerine geçecek bir bez parçasıyla bağlanması, göğsünün bir bez parçasıyla sarılması ve erkek cenazesinde olduğu gibi, avret mahallinin üzerine pamuk ve benzeri bir şey konduktan sonra kalçalarının bir bez parçasıyla sıkıca birbirine bağlanması kefenin sünnetlerindedir.

Hız. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

1- el-Vesail, c.2, Ebvabu't-Tekfin, 1. bölüm, 1. hadis; Biharul-Envar, c.81, s.324.

2- Bk. Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.87.

“Cenaze, imame ve kalçalara sarılan bez parçası dışında üç parçayla kefenlenmelidir. Kalçaların bir bez parçayla sarılması ise, cenazeden bir şey çıkmasını önlemek içindir. Bu bez parçası ve imame önemlidir, ama zorunlu değildir.”⁽¹⁾

Keza, Sahl ismindeki raviden nakledilen bir hadiste şöyle yer almıştır: İmam’a (a.s) kadın cenazesinin nasıl kefenlenmesi gerektiğini sordum. Şöyle buyurdular:

“Kadın da aynen erkek gibi kefenlenmelidir; sadece ayrıca kadının göğüs kısmı bir bez parçasıyla sarılıp sırtında düğüm atılmalıdır ve avret mahalli de erkek cenazesinde kullanılan miktardan daha fazla bir miktarda pamukla örtülerek bir bez parçasıyla kalçaları sıkı sıkıya bağlanmalıdır.”⁽²⁾

Yine, Abdurrahman İbn Ebi Abdullah şöyle diyor: “Hz. İmam Sadık’a (a.s) kadın cenazesinin kaç bez parçasıyla kefenlenmesi gerektiğini sordum. İmam: “*Kadın cenazesi biri başörtüsü olmak üzere beş bez parçasıyla kefenlenmelidir.*” buyurdular.”⁽³⁾

İmam (a.s), bu hadiste her cenazenin kefenlenmesinde farz olan üç parçaya ilaveten, kadın cenazesinde sünnet olan başörtüsü ve göğüslerin bağlandığı parçaya da işaret etmişlerdir. Sonuç olarak, yukarıdaki hadiste de açıkça belirtildiği gibi, kefenin farz bölümünde kadın cenazesiyile erkek cenazesi arasında herhangi bir fark söz konusu değildir. Ancak kefenin sünnet bölümünde, kadın cenazesinde, başörtüsünün yanı sıra göğüslerin sarılmasında kullanılan ikinci bir ek parça da kullanılabilir. Ayrıca, kadın cenazesinin avret yerinin

1- Furu-i Kâfi c. 3, s.144; el-Vesail, Ebvabu’t-Tekfin, 2. bölüm, 12. hadis.

2- Furu-i Kâfi c. 3, s.147; el-Vesail, Ebvabu’t-Tekfin, 2. bölüm, 16. hadis.

3- Furu-i Kâfi c. 3, s.145, 146.

örtülmesinde erkek cenazesinde kullanılan miktardan daha fazla miktarda pamuk kullanılmalıdır.

Yine, İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Babam vasiyetinde kendisini üç elbiseyle kefenlememi istedi. Bunlardan biri, cuma günlerinde namaz kılarken üzerinde bulundurduğu çizgili Yemen kumaşından olan cübbesiydi. Biri de bir başka elbise idi, diğeri ise bir gömlekti. Ben babama “Bunları niçin vasiyetinde yazıyorsun?” diye sordum. Cevap olarak şöyle buyurdular: “İnsanların seni zorlamasından korkuyorum. Onlar sana dört veya beş parçayla kefenle derlerse, bunu yapma. Ayrıca bir imameyle de başımı sar; ancak imame kefenden sayılmaz; imame vücudun sarıldığı parçadan sayılır.”⁽¹⁾

Hız. İmam Muhammed Bakır (a.s) ise Allah Resulü'nün kefeni hususunda şöyle buyurmuşlardır:

“Allah Resulü'nün kefeni üç parçadan oluşuyordu. Bunların ikisi Saharî, biri de Yemenî kumaşiydi.”⁽²⁾

Burada değindiğimiz veya Ehlibeyt kaynaklarında bulunan konu hakkındaki değinmediğimiz yüzlerce hadisten anlaşıldığı üzere, Ehlibeyt fıkhında kefenin farz olan kısmı üç parçadan oluşmaktadır; sünnet olan kısmı ise, erkekte imame ve kalçaların bağlandığı parça olmak üzere iki parça; kadında ise, başörtüsü, göğüslerin ve kalçaların bağlandığı parçalar olmak üzere üç parçadır.

Ayrıca, cenazenin taşındığı sırada kefenin açılmaması için, kefenin baş ve ayakuçlarından ve cenazenin kemer hizasından bir bez parçayla bağlanması da sünnettir.

1- Aynı kaynak, 10. hadis; Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.89.

2- Furu-i Kâfi, c.3, s.144; el-Vesail, Ebvabu't-Tekfin, 2. bölüm, 3, 4. 6. ve 17. hadisler; Furu-i Kâfi, c.3, s.143; Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.93.

Kefen Giydirme Şekli

Ehlibeyt fıkhında; cenazeyi kefenlemek için, ilk önce yere veya varsa özellikle cenazenin kefenlenmesi için hazırlanmış olan musalla taşı benzerindeki taşın üzerine kefen parçalarının en büyüğü olan lifafe (örtü) açılır, onun üzerine ikinci büyük parça olan kamis (gömlek) serilir; onun üstüne de izar (peştamal) denen parça gerilir.

Bu arada kefen sünnetlerine de uyulmak isteniyorsa, bunun üzerine kalçaların bağlanması için kullanılacak olan bez parçası da serilir. Cenaze bir kadına ait ise, ayrıca göğüslerinin bağlanması için kullanılacak olan bez parçası göğüs hizasına gelecek şekilde gerilir.

Bütün bu işlemlerden sonra gusül veya yerine göre teyemmüm verilmiş olan cenaze, bu kefen parçalarının üzerine konulur ve ardından cenazeden bir şeyin çıkmasını önlemek için avret yerleri pamuk ve benzeri bir şeyle iyice örtüldükten sonra anılan bez parçasıyla kalçaları sıkıca bağlanır.

Daha sonra kefen parçalarının geri kalan kısımları dürülmeden önce, cenazenin yedi secde uzuvlarına hanût sürülür. Şöyle ki alından başlamak suretiyle iki elin avuçlarına, iki diz kapaklarına ve iki ayağın başparmak uçlarına kâfur tozu sürülür.

Bu işlem bittikten sonra ise, şayet cenaze bir kadına ait ise, ilk önce göğüsleri anılan parçayla bağlanır ve ardından başörtüsü de bağlandıktan sonra, kefenin farz parçaları dürülmeye başlanır ve şayet ceneza bir erkeğe ait ise, önce başına imame bağlanır, ardından da kefenin farz parçaları dürülmeye başlanır.

Böylece önce izar (peştamal), sonra kamis (gömlek), sonra da lifafe (örtü) sırasıyla dürülür.

Cenaze taşınırken kefenin açılmasını önlemek için de, kefen; baş, ayakuçları ve kemer hizasından ince bir bez parçasıyla bağlanır.

Böylece cenazeyi kefenleme işlemi, farzları ve sünnetleriyle birlikte tamamlanmış olur. Ancak sadece kefenin farz bölümüyle de yetinilebilir. Yani, yalnızca peştamal, gömlek ve örtü denen parçalara iktifa edilerek yukarıda zikredilen diğer parçalar kullanılmayabilir.

Ehlibeyt İmamları'ndan nakledilen hadislerde cenazenin kefenlenmesi işlemi şöyle açıklanmıştır:

“Cenazeyi kefenlemek istediğinde, önce lifafe’yi (örtüyü) aç, onun üzerine kamis’i (gömleği) aç; bunların üzerine de izar (peştamal) denen parçayı aç ve izar’ı dürerek kefenlemeye başla. Sonra ezilmiş kâfuru eline al ve cenazenin alnına ve diğer secde uzuvlarına sür. Ayrıca kâfur’u başından ayaklarına kadar bütün eklemlerine, boynuna omuzlarına, dirseklerine, el ve ayakların bütün eklemlerine ve elin iç kısımlarına sür. Sonra kamis denen parçayı dür... ”

Cenazenin burun deliklerine, gözlerine ve kulaklarına ne pamuk tıka ne de kâfur sür. Sonunda lifafe denen parça da dürülerek kefenleme işlemi bitirilmelidir. Bu üç parça dışında ayrıca sünnet olarak erkek cenazesine sarık sarılabilir, kadın cenazenin başına ise başörtüsü bağlanabilir ve cenazenin kalçaları sıkıca bağlanabilir.”⁽¹⁾

Cenazeyi Hanûtlamak İşlemi

Yukarıda da işaret edildiği üzere, Ehlibeyt fıkhında; hac ihramındayken hayatını kaybeden kişi haricinde, cenazenin

1- el-Vesail, c.2, 14. bölüm; Ebvabu't-Tekfin, 1-4. hadisler; Men La Yahzuru'1-Fakih, c.1, s.87.

hanûtlanması farzdır. Hanûtlamak işlemi, cenazenin yedi secde uzuvlarına, yani secde ederken yere konan, alın, iki elin avuçları, iki diz kapağı ve iki ayak başparmaklarına kâfur tozu sürülmesi anlamındadır. Bu, hanût işleminin farz olan bölümüdür.

Ancak yukarıda da değinildiği üzere, ayrıca cenazenin burnunun üzerine, boynuna, bütün eklemlerine, omuzlarına, koltuk altlarına ve göğsünün üzerine de hanût sürülmesi iyidir.

Hac ihramındayken hayatını kaybeden kişi için ise, güzel kokular tamamen haram olduğundan dolayı, kâfur sürülmesi caiz değildir.

Daha önce de işaret edildiği üzere, ihramlıyken hayatını kaybeden kimsenin cenazesine, sadece gusül verilip kefenlenir ve kılınan namazın ardından toprağa verilir.

Abdurrahman İbn Ebi Abdullah şöyle diyor; Hz. İmam Cafer Sadık'a (a.s) cenazenin nasıl hanûtlanacağını sordum. İmam: *"Kâfuru cenazenin secde uzuvlarına sürün."* buyurdular."⁽¹⁾

İmam Cafer Sadık (a.s) diğer bir hadiste şöyle buyurmuşlardır:

"Cenazeyi hanûtlamak istediğinde kâfuru eline alıp, cenazenin secde uzuvlarına, bütün eklemlerine, başına, sakallına ve göğsüne sürmelisin. Kadın ve erkek cenazelerinin hanûtlanması ise farksızdır."⁽²⁾

İmam Musa Kâzım (a.s) ihramlıyken hayatını kaybeden kişinin cenaze işlemi hakkında ise şöyle buyurmuşlardır:

1- Furu-i Kâfi c. 3, s.146; el-Vesail, 16. b. 1. hadis, Ebvabu't-Tekfin.

2- Furu-i Kâfi c. 3, s.144; el-Vesail, Ebvabu't-Tekfin, 14. bölüm, 1. hadis; Biharu'l-Envar, c.81, s.333; el-İstıbsar, c.1, s.212-213; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.436.

“Gusül verilmelidir; kefenlenip yüzü kapatılmalıdır; ancak hanûtlanmamalıdır ve koku sürülmemelidir.”⁽¹⁾

Muhammed İbn Müslim şöyle diyor: Hz. İmam Muhammed Bakır'a (a.s) ihramlıyken hayatını kaybeden kişinin cenazesine ne yapılması gerektiğini sordum. İmam (a.s) şöyle buyurdular:

“Yüzü kapatılmalıdır; ihramlı olmayan kişinin cenazesine ne yapılıyorsa, ona da aynısı yapılmalıdır; ancak onun cenazesine koku sürülmemelidir.”⁽²⁾

Kefen ve Hanûtle İlgili Diğer Sünnetler

1- Ehlibeyt fıkhında; kefenin kenarlarına vefat eden kişinin ve babasının ismi (falan oğlu veya kızı falan şeklinde), yazılarak, kendisinin Allah'ın birliğine, Hz. Muhammed'in Allah'ın kulu ve Resulü olduğuna, Hz. Ali ve on bir pak evladının Yüce Allah'ın Hz. Muhammed'den sonra yeryüzündeki hüccetleri ve velileri olduğuna inanıp tanıklık ettiğinin yazılması sünnettir.

2- Ayrıca kefen kumaşına, mümkün olduğu kadarıyla Kur'an ayetleri ve Allah Teâlâ'nın bin ismini içeren Cevşen-i Kebir duasının yazılması da sünnettir.

3- Aynı şekilde cenazenin secde uzuvlarına sürülen kâfur tozuna bir miktar da Hz. İmam Hüseyin'in (a.s) türbetinden (İmam Hüseyin'in (a.s) mezarından alınan toprak) karıştırılması da müstehaptır.

Ancak kefeninin yazılı olan yerlerinin cenazenin avret mahalli gibi, saygısızlık sayılan yerlerine denk gelmemesi, keza türbet karıştırılmış olan kâfurun da cenazenin ayak parmakları gibi, saygısızlık sayılacak yerlerine sürülmemesi gerekir.

1- el-Vesail, Ebvabu Gusli'l-Meyyit, 13. bölüm, 6. hadis.

2- Aynı Kaynak, 4. hadis; Biharu'l-Envar, c.81, s.333.

Abdullah İbn Seyrefî ismindeki ravi'nin, babasından nakletmiş olduğu bir hadiste şöyle söylediği yer almıştır: *"Hz. İmam Musa Kâzım'ın (a.s) cenazesi Kuran'ın tümünün yazılı olduğu bir kefenle kefenlendi."*⁽¹⁾

Yine, Abdullah İbn Cafer El-Himyeri'nin yazılı olarak İmam Mehdi'ye (a.s) yönelmiş olduğu: *"Bize ulaşan hadislerde İmam Cafer Sadık'ın (a.s), oğlu İsmail'in kefenine "İsmail, Allah'tan gayri bir ilah olmadığına tanıklık ediyor" şeklinde yazdığı nakledilmiştir. Acaba biz de cenazenin kefenine toprak veya benzer bir şeyle böyle bir şey yazabilir miyiz?"* şeklindeki soruya cevap olarak İmam'ın (a.s): *"Bu, caizdir; övgü bütünüyle yalnızca Allah'a mahsustur"* buyurmuş olduğu yer almıştır.⁽²⁾

Yine, İmam Zeynelabidin (a.s), babası Hz. İmam Hüseyin ve büyük babası Hz. Ali aracılığıyla Allah Resulü'nden nakletmiş olduğu bir hadiste şöyle yer almıştır:

"Harplerin birinde Allah Resulünün üzerinde, kendisine ağırlık verip rahatsız eden bir zırh bulunuyordu. Hz. Ceb-rail Allah Resulü'ne gelerek; "Ey Muhammed Rabbin sana selam eder ve şöyle buyurur; bu zırhı çıkar da kendin ve ümmetin için güvence olan şu duayı oku..." dedi. İşte kim bu duayı kefenine yazarsa, Yüce Allah ona azap etmekten hayâ eder."

Daha sonra Hz. İmam Zeynelabidin (a.s) şöyle devam ettiler:

"Babam bana bu duayı ezberlememi, ona saygı duymamı, onu kefenine yazmamı ve kendi aile bireylerime öğretip onları onu okumaya teşvik etmemi tavsiye ettiler."⁽³⁾

4- Keza, Ehlibeyt fıkhında; kefenin beyaz renkli, pamuk ve kaliteli kumaştan olması da sünnettir.

1- el-Vesail, c.2, Ebbabu't-Tekfin, 30. bölüm, 1. hadis.

2- Aynı kaynak, 29. bölüm 6. hadis.

3- Biharu'l-Envar, c.81, s.331.

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır:

“Beyaz giysi giyiniz; beyaz giysi daha güzel ve daha temizdir; cenazelerinizi de beyaz kefenle kefenleyin.”⁽¹⁾

Başka bir hadiste de Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır:

“En iyi giysileriniz beyaz olanlarıdır; öyleyse yaşadığınız sürece beyaz renkli giysiler giyin; cenazelerinizi de beyaz kumaşla kefenleyin; çünkü beyaz giysi en iyi giysidir.”⁽²⁾

Hız. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Cenazelerinizin kefenleri konusunda cömertlik gösterin ve kaliteli kumaş kullanın. Zira kefen cenazenin zinetidir ve onunla haşrolacaktır.”⁽³⁾

Diğer bir hadiste Hız İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Keten kumaş İsrailoğulları'na aittir, onunla cenazelerini kefenlerlerdi; pamuk ise Muhammed ümmetine aittir”⁽⁴⁾

Hız İmam Sadık (a.s) babaları aracılığıyla nakletmiş olduğu bir başka hadiste şöyle buyuruyorlar:

“Ali'nin (a.s) giysilerinin çoğu beyaz kumaştan üretilen elbiselerden oluşuyordu ve: “Cenazelerinizi de beyaz kumaşla kefenleyin.” diye buyuruyordu.”⁽⁵⁾

1- el-Vesail, Ebvabu't-Tekfin, 19. bölüm, 1. hadis; Furu-i Kâfi c. 3, s.148; Biharu'l-Envar, c.81, s.313, 329-330; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.434.

2- Biharu'l-Envar, c.81, s.329; Furu-i Kâfi c. 3, s.148.

3- Aynı kaynak, 18. bölüm, 1. 2. 3. 6. hadisler; Furu-i Kâfi c. 3, s.148; Biharu'l-Envar, c.81, s.312; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.449.

4- Aynı kaynak, 20 bölüm, 1 ve 2. hadisler; Furu-i Kâfi c. 3, s.149; Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.89; el-İstıbsar, c.1, s.210; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.432.

5- Biharu'l-Envar, c.81, s.310.

5- Ehlibeyt fıkhında; cenaze kefenlenirken, uyulması tavsiye edilen diğer bir sünnet ise, cenazenin sağ ve sol tarafına, boy-nundan koltuk altına doğru, biri kefenin altından, biri de üstünden olmak üzere, otuz-kırk santim uzunluğunda iki yeşil ağaç dalının konmasıdır.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Biri sağına, diğeri de soluna olmak üzere cenazenin kefenine iki yeşil ağaç dalı konulmalıdır. Yeşil dal, ister mümin olsun, ister kâfir olsun bütün cenazelere fayda sağlar.”⁽¹⁾

Zurare şöyle diyor: Hz. İmam Muhammed Bakır’a (a.s) “Cenazenin kefenine niçin yeşil ağaç dalı konulmalıdır?” diye sordum. İmam (a.s) şöyle buyurdular:

“Ağaç dalı yeşil olduğu sürece azap ve hesap ondan uzak kalır; cenazenin sorgulanıp azaba uğraması da sadece bir gün içinde ve bir anda gerçekleşir.”⁽²⁾

Yine, Süfyan-i Sevrî Hz. İmam Muhammed Bakır’a (a.s) cenazenin kefenine konan yeşillığın hikmetini sorduğunda, İmam (a.s) şöyle cevap vermişlerdir:

“Ensardan bir kişi vefat ettiğinde Allah Resulü onun cenaze işlemlerini yapanlara şöyle buyururdu: Arkadaşınızı yeşillik sahibi kılın; zira kıyamet gününde yeşillik sahibi olanlar pek azdır.”

Süfyan; “Yeşillik nedir?” diye sorunca da; İmam (a.s): “Yeşil ağaç çubuğudur; koltuk altından boğazın köküne doğru konur.” buyurdular.”⁽³⁾

1- Aynı kaynak, 7. bölüm 6. hadis; Furu-i Kâfi c. 3, s.151; Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.88. 89.

2- Aynı kaynak, 7. bölüm 1. hadis; Furu-i Kâfi c. 3, s.152; Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.88-89; Biharu'l-Envar, c.81, s.316.

3- Aynı kaynak, 7. bölüm 3. hadis; Furu-i Kâfi c. 3, s.152; Biharu'l-Envar, c.81, s.314.

İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“...Sonra cenazeyi kefenlersin; onunla birlikte iki taze dal da koyarsın; birini koltuk altından boğazına doğru derisine yapışık olarak koyarsın; diğerini de gömlek olarak adlandırılan ikinci kefeninin üzerinden böğrüne yapıştırırsın.”⁽¹⁾

6- Ehlibeyt fıkhında sünnet olarak bildirilen diğer bir iş ise insanın önceden kendi kefenini hazırlamasıdır.

Hz. Ali (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Kişi kefenini önceden hazırlarsa, kefenine her baktığında sevap kazanır.”⁽²⁾

Hz. İmam Sadık (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır:

“Kendi kefenini önceden hazırlayıp da evinde bulunan kişi, gafil insanlardan değildir ve kefenine her baktığında sevap kazanır.”⁽³⁾

7- Ehlibeyt fıkhında sünnet olarak bildirilen diğer bir iş ise, cenazenin, hayatta iken namazlarında giydiği elbisesiyle veya hac ihramı için kullanmış olduğu ihramla kefenlenmesidir.

İmam Muhammed Bakır (a.s), kendi ashabından olan Muhammed İbn Müslim'e şöyle buyurmuşlardır:

“Cenazeyi kefenlediğinde mümkünse, kefenlerinden birinin, namazlarında kullandığı temiz elbiselerinden birisi olmasını sağla, zira cenazenin, namaz için kullandığı elbisesiyle kefenlenmesi müstehaptır.”⁽⁴⁾

1- Biharu'l-Envar, c.81, s.316.

2- Furu-i Kâfi c. 3, s.253-254; Biharu'l-Envar, c.81, s.314; el-Vesail, c.3, s.756.

3- Furu-i Kâfi c. 3, s.256; el-Vesail, c.3, s.756; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.449.

4- Men La Yahzuru'l-Fakih, c.1, s.89; el-Vesail, c.3, s.732.

Muhammed İbn Sehl şöyle diyor: Hz. İmam Rıza'ya (a.s); kişinin namaz kılariken ve oruçlu iken giydiği elbiselerle kefenlenip kefenlenemeyeceğini sordum. İmam (a.s) cevabında: *"En güzel kefen, böyle kefenlerdir."* buyurdular."⁽¹⁾

İmam Musa Kâzım (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

"Ben babamı ihram halindeyken giymiş olduğu iki ihram giysisiyle kefenledim."⁽²⁾

Kefenlemekle İlgili Diğer Hükümler

1- Ehlibeyt fıkında; ıstırar ve zaruret durumu dâhil, hiçbir durumda cenazenin gasbî bir kefen beziyle kefenlenmesi caiz değildir.

2- Aynı şekilde zaruret hali haricinde, cenazenin, ipek kumaşla, murdar (dinî usüllere uygun olarak kesilmeyen) bir hayvanın derisiyle veya eti yenmeyen bir hayvanın derisi veya tüyünden üretilmiş olan kumaşla kefenlenmesi caiz değildir.

Sindi İbn Şahik şöyle diyor: Hz. İmam Musa Kâzım'a (a.s); *"İzin verirseniz ben sizin kefeninizi almak istiyorum."* dedim. İmam buna müsaade etmedi ve şöyle buyurdular:

"Biz Ehlibeyt, kadınlarımızın mihriyesini, farz hac giderlerimizi ve cenazelerimizin kefenini malımızın en temiz bölümünden karşılıyoruz. Benim kefenim de yanımda hazırdır."⁽³⁾

3- Kefende aranan diğer bir şart ise, kefenin pak olmasıdır. Zaruret hali haricinde, cenazeyi necis olan bir kefenle kefenlemek caiz değildir. Dolayısıyla cenazeyi kefenledikten son-

1- el-Vesail, c.3, s.732.

2- el-Vesail, c.3, s.733; el-İstıbsar, c.1, s.210; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.434.

3- Biharü'l-Envar, c.81, s.320; el-Vesail, c.3. s. 760.

ra, cenazenin kefeni, cenazeden çıkan veya dışarıdan bulaşan bir necaset sebebiyle necis olursa, kefenin necis olan bölümü yıkanmalıdır. Yıkamak mümkün olmadığı takdirde ise, necis olan bölüm kesilerek alınmalıdır; bu da mümkün değilse, mümkün olduğu takdirde, necis kefen temiz kefenle değiştirilmelidir. Ancak kefenin değiştirilmesi, cenazeye saygısızlık sayılması ve benzeri sebeplerden dolayı mahzurlu olursa, cenaze öylece o necis kefenle defnedilmelidir.

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Gusül verildikten sonra cenazenin burnundan kan veya benzer bir şey çıkar da cenazenin imamesine veya kefenine bulaşır, o bölüm kesilerek alınmalıdır.”⁽¹⁾

4- Ehlibeyt fıkhı gereği, cenaze hükümleri konusunda uyulması gereken diğer bir konu ise, cenaze masraflarının, kişinin geride bırakmış olduğu maldan karşılanmasıdır. Bu hüküm gereğince hayatını kaybeden kişinin geride bırakmış olduğu maldan, her şeyden önce kefen ve cenaze işlemleri için gerekli olan sidir, kâfur, su ve mezar yeri masrafı gibi masraflar alınır. Bu masraflar karşılandıktan sonra geriye bir şey kalırsa, sırasıyla borçlarına ve usulüne uygun olarak vasiyetlerine öncelik tanınır. Bu harcamalardan sonra artakalan mal, varisler arasında paylaşılır.

Hz. Ali (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Vefat eden kişinin geride bırakmış olduğu maldan ilk önce kefeni, sonra borcu, sonra vasiyeti karşılanmalıdır; daha sonra ise (geri kalanı) varisler arasında bölüş-türülmelidir.”⁽²⁾

1- el-Vesail, c.3, s.723, 754; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.436.

2- Furu-i Kâfi, c.7, s.23; Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.4, s.143; Tehzibü'l-Ahkâm, c.9, s.171; Biharu'l-Envar, c.81, s.334; el-Vesail, c.13, s.406

Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Kefenin parası vefat eden kişinin geride bırakmış olduğu malın aslından alınmalıdır.”⁽¹⁾

5- Ehlibeyt fıkhında cenaze hükümleri kapsamında uyulması gereken diğer bir hüküm ise vefat eden kadının kefen ve cenaze masrafları için gerekli olan bütün giderlerin kocası tarafından karşılanması gerektiği hükmüdür. Vefat eden kadının şahsına ait malı olsa dahi, bu masrafları karşılamak yükümlülüğü, kocasına aittir.

Hz. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlar:

“Bir kadın vefat ettiğinde onun kefen masrafı kocasına aittir.”⁽²⁾

6- Cenaze hükümleri kapsamında Ehlibeyt fıkhına uygun olarak uyulması gereken diğer bir hüküm ise, cenazeden kopmuş olan; kemik içeren parçaların gusül verilerek; tırnak, kıl ve benzeri kemik içermeyen parçaların ise, öylece kefenin içine koyularak, cenazeyle birlikte defnedilmesi hükmüdür.

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Cenazeden ayrılmış olan kemik ve diğer parçalar kefenin içine koyularak onunla birlikte toprağa verilmelidir.”⁽³⁾

Konuyla ilgili diğer bir açıklama ise cenaze namazı bölümünde gelecektir.

1- Furu-i Kâfi, c.7, s.23; Tehzibü'l-Ahkâm, c.9, s.171, c.1, s.437; el-Vesail, c.3, s.758, c.13, s.405.

2- Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.4, s.143; Tehzibü'l-Ahkâm, c.9, s.171, c.1, s.445; el-Vesail, c.3, s.759, c.13, s.405.

3- Biharü'l-Envar, c.81, s.333.

CENAZE NAMAZI

Ehlibeyt fıkında; dinden çıkmayan (mürted olmayan) ve Ehlibeyt'e karşı açıkça düşmanlık yapmayan, (nasibî olmayan) altı yaş ve üstünde olan bütün Müslümanların cenazelerine, mezhep ayrımı yapılmaksızın, cenaze namazı kılmak, farz-ı kifayedir.

Doğumdan hemen sonra veya altı yaşına varmadan önce hayatını kaybeden çocukların cenazelerine ise, cenaze namazı kılmak sünnettir; ama ölü olarak dünyaya gelen çocuğun cenazesine, doğumdan önce canlı olsa dahi, cenaze namazı kılmak sünnet değildir.

İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Kible ehli olan herkese cenaze namazı kılın; onun hesabı ise Allah'a aittir.”⁽¹⁾

Allah Resulü şöyle buyurmuşlardır:

“Ümmetimden olup da recmedilerek öldürülenlere ve kendi canına kıyanlara dahi cenaze namazı kılın. Ümmetimden olan hiç kimseyi namazsız bırakmayın.”⁽²⁾

1- el-İstıbsar, c.1, s.468; Biharu'l-Envar, c.81, s.345; el-Vesail, c.3, s.816.

2- Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.103; el-İs-tıbsar, c.1, s.469; el-Vesail, c.3, s.816.

Hişam İbn Salim şöyle diyor: Hz. İmam Sadık'a (a.s); "İçkici, zina ehli olan ve hırsızlık yapanlara da mı cenaze namazı kılmalıyız?" diye sordum. İmam (a.s) "Evet." buyurdular."⁽¹⁾

Halebî şöyle diyor: Hz. İmam Cafer Sadık'a (a.s); hayatını kaybeden çocukların cenazesine namaz kılmak konusunu ve ne zaman namaz kılınabileceğini sordum. İmam (a.s): "Namazı kavradığı zaman." buyurdular. Ben: "Çocuğun cenazesine namaz kılmak ne zaman farzlık kazanır?" diye sordum. İmam (a.s): "Altı yaşına vardığında." buyurdular."⁽²⁾

Yine, İmam Muhammed Bakır'a (a.s); "Çocuğun cenazesine namaz kılmak ne zaman farzlık kazanır?" diye sorulduğunda; İmam (a.s): "Namazı kavradığı ve altı yaşına vardığı vakit." buyurmuşlardır."⁽³⁾

Keza, İmam Musa Kâzım'ın (a.s) kardeşi Ali şöyle diyor: "İmam'a (a.s) beş yaşındayken hayatını kaybeden bir çocuğa cenaze namazı kılınabilir mi?" diye sordum. İmam (a.s): "Namazı kavriyorduyse namaz kılın." cevabını verdiler."⁽⁴⁾

Yine, İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

"Çocuk anne rahminden canlı çıkıp çığlık atar ise, hem miras hakkına sahiptir hem de ona cenaze namazı kılınabilir. Ama çığlık atmazsa, miras hakkına sahip olmadığı gibi, ona namaz da kılınmaz."⁽⁵⁾

1- Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.103; el-İstıbsar, c.1, s.468; el-Vesail, c.3. s. 816.

2- Furu-i Kâfi, c.3, s.206; el-İstıbsar, c.1, s.479; et-Tehzib, c.3, s.198; Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.104; el-Vesail, c.3, s.787.

3- el-Vesail, c.3, s.787; Furu-i Kâfi, c.3, s.208, 212; Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.105.

4- Tehzibü'l-Ahkâm, c.3, s.199; el-Vesail, c.3, s.788.

5- el-İstıbsar, c.1, s.480; Tehzibü'l-Ahkâm, c.3, s.199; el-Vesail, c.3, s.789.

Ehlibeyt fıkhında; parçalanmış olan Müslüman cenazenin, sırf etten oluşan vücut parçaları gusül verilmeksizin bir bez parçasına sarılarak defnedilir. Kemik içeren parçaları ise, göğüs bölümünü içermiyorsa, gusül verildikten sonra kefenlenerek cenaze namazı kılınmaksızın defnedilir; göğüs bölümünü içeriyor ise gusül verilip kefenlendikten sonra cenaze namazı da kılınarak defnedilir.

Halid İbn Mad el-Kalansi şöyle diyor: Hz. İmam Muhammed Bakır'a (a.s) yırtıcı hayvan veya kuşlar tarafından yenip de yalnızca etsiz kemiği geride kalan bir cenazeye ne yapılması gerektiğini sordum. İmam (a.s): *"Gusül verilmeli, kefenlenmeli, namazı da kılınarak toprağa verilmelidir. Şayet cenaze iki parçaya bölünmüşse de kalbin bulunduğu yarısına cenaze namazı kılınmalıdır."* buyurdular."⁽¹⁾

Yine, İmam Musa Kâzım (a.s), kardeşi Ali'nin; "Yırtıcı hayvan veya kuşlar tarafından parçalanıp eti tamamen yenmiş olan ve yalnızca kemikleri bulunan kişinin cenazesine ne yapılmalıdır?" sorusuna cevaben: *"Gusül verilmeli, kefenlenmeli ve cenaze namazının ardından toprağa verilmelidir"* buyurmuşlardır."⁽²⁾

Keza, İmam Cafer Sadık (a.s), "Öldürülüp de parçalara ayrılmış olan kişinin cenazesine ne yapılmalıdır?" sorusunun cevabında: *"Kalbin bulunduğu parçaya namaz kılınız."* buyurmuşlardır."⁽³⁾

Yine, İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

-
- 1- Furu-i Kâfi, c.3, s.212; el-Vesail, c.3, s.816; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.336; Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.104; Biharu'l-Envar, c.82, s.9.
 - 2- Furu-i Kâfi, c.3, s.212; Biharu'l-Envar, c.82, s.9; Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.16, 96; el-Vesail, c.3, s.815.
 - 3- Furu-i Kâfi, c.3, s.212-213; Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.103; Biharu'l-Envar, c.82, s.7; el-Vesail, c.3, s.816; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.336.

“Öldürülen bir kişinin kemiksiz et parçası bulunursa, bulunan bu parçaya cenaze namazı kılınmaz; ama etsiz kemiği bulunursa, bu parçaya cenaze namazı kılınmalıdır.”⁽¹⁾

Yine, İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Cenazenin ayağı, eli ve başı gibi uzuvları bulunursa, bu parçalara cenaze namazı kılınmaz, ama gövdesi bulunursa, başı, eli ve ayağı olmasa dahi bu parçaya cenaze namazı kılınmalıdır.”⁽²⁾

Cenaze Namazının Gerçeği

Her şeyden önce bilinmelidir ki, cenaze namazı, örfi olarak “namaz” tabiriyle anılsa da, Ehlibeyt fıkhında gerçek bir namaz olarak tanınmamaktadır ve yalnızca bir dua olarak telakki edilmektedir. Dolayısıyla diğer namazların aksine, cenaze namazında abdestli olma şartı aranmamaktadır, Fatıha Suresi okunmamaktadır ve sonunda da selam verilmemektedir.

İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Cenaze namazı her vakit kılınabilir; aslında bu amel, namaz değildir; rükû ve secde de içermemektedir.”⁽³⁾

İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Cenaze namazında (diğer namazlarda buluan) selam (bölümü) yoktur. Çünkü selam (bölümü) rükû ve secdesi olan namazlara özgüdür. Cenaze namazında ise, rükû ve secde yoktur.”

“Cenaze namazında rükû ve secdenin olmayışı ise bu namazla birlikte geçmişini geride bırakıp (dünya haya-

1- Furu-i Kâfi, c.3, s.212; el-Vesail, c.3, s.816; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.336.

2- el-Vesail, c.3, s.816.

3- Furu-i Kâfi, c.3, s.180; et-Tehzib, c.3, s.202; el-Vesail, c.2, s.784.

tı süresince ebedi hayatı için) göndermiş olduğu (güzel) amellere muhtaç kalan kula, şefaata edilmekten ibaret olduğundan dolayıcıdır.”

“Cenaze namazının abdestsiz (bile) kılınmasının caiz olması ise bu namazda rükû ve secde olmaması ve sırf duadan ibaret olmasından dolayıcıdır; çünkü Allah’a her halükaâda dua edilebilir ve dua etmek için abdestli olma şartı aranmamaktadır.”⁽¹⁾

Yunus İbn Yakup şöyle diyor: Hz. İmam Cafer Sadık’a (a.s): “Abdestsiz olarak cenaze namazı kılabilir miyim?” diye sordum. İmam (a.s): “*Evet kılabilirsin, çünkü cenaze namazı sadece Allah’ın yüceliğini anmak, O’nu tenzih etmek, hamdetmek ve birliğine tanıklık etmekten ibarettir; nitekim kendi evinde de abdestsiz olarak tekbir getirip, Allah’ı tenzih edebilirsin.*” buyurdular.”⁽²⁾

Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Cenaze namazında ne kıraat (Fatıha Suresi’ni okumak) vardır, ne de özel bir dua; istediğin duayı okuyabilirsin. Kendisi için dua edilmesini en çok hak eden kişi, iman üzere ölen kişidir. Allah Resulü’ne salâvat getirilmekle duaya başlanması ise, en uygun dua şeklidir.”⁽³⁾

Cenaze Namazının Beş Tekbirle Kılınmasının Gerekliği ve Hikmeti

Ehlibeyt fıkhında; Ehlibeyt’in velayetine inanan müminlerin cenaze namazını beş tekbirle kılmak farz iken; Ehlibeyt’in ve-

1- el-Vesail, c.2, s.784-785; Biharu’l-Envar, c.81, s.377, 382.

2- el-Kâfi, c.3, s.178; et-Tehzib, c.3, s.203; el-Vesail, c.2, s.783; Men La Yahzuruhu’l-Fakih, c.1, s.107.

3- el-Kâfi, c.3, s.185; el-İstıbsar, c.1, s.477; el-Vesail, c.2, s.783; et-Tehzib, c.3, s.189.

layetini kabul etmeyen diğer Müslümanların cenaze namazı, kendi uygulamalarına uygun olarak dört tekbirle kılınmalıdır. Bu ayrımın sebebi ise, Ehlibeyt İmamları'ndan gelen sayısız hadislerde açıklandığı üzere; Allah Resulü'nün bu yöndeki uygulamasıdır. Allah Resulü Hz. Ali'ye bağlı olan müminlerin cenaze namazını beş tekbirle kılarken; Hz. Ali'ye karşı çıkanlara dört tekbirle namaz kılmışlardır.

Ayrıca Allah Resulü'nün beş tekbirle cenaze namazı kıldırması, bazı hadislerde cenaze namazının günlük beş vakit namazlardan alınmış olmasına bağlanırken; yine Ehlibeyt İmamları'ndan nakledilen birçok hadiste bu farklı uygulamanın asıl sırrının, beş ilkeden oluşan İslam dininin beşinci ve en önemli ilkesi olan velayeti kabul edip etmemekte saklı olduğu kaydedilmiştir.

Ebu Basir şöyle diyor: Hz. İmam Cafer Sadık'a (a.s): "Niçin bizler cenazelerimize beş tekbirle namaz kılarken; diğer mezhepler dört tekbirle kıyorlar? Bunun sebebi nedir?" diye sordum. İmam (a.s) şöyle buyurdular:

"Çünkü İslam'ın temelini oluşturan ilkeler beş ilkeden ibarettir; namaz, zekât, oruç, hac ve biz Ehlibeyt'in velayetini kabul etmek; Allah Teâlâ her ilke karşısında bir tekbir farz kılmıştır ve siz bu beş ilkenin tamamına iman ederken; diğer mezhepler dördüne iman edip birini yalanlamışlardır; işte bu yüzden onlar cenazelerine dört tekbirle namaz kılarken, siz beş tekbirle kıyorsunuz."⁽¹⁾

Hüseyin İbn Nazr şöyle diyor: Hz. İmam Rıza (a.s) bana: "Cenazeye beş tekbirle cenaze namazı kılınmasının sebebinin ne olduğunu biliyor musun?" diye sordu. Ben: "Bunun beş namazdan alındığı bize rivayet edilmiştir." dedim. İmam: (a.s): "Bu, ha-

1- Biharu'l-Envar, c.81, s.343; el-Cevahir, c.3, s.775.

disin zahir boyutudur; batını ise şudur; Allah Teâlâ kullarına beş şeyi farz kılmıştır; namaz, zekât, oruç, hac ve velayet. Dolayısıyla her farz karşısında cenaze namazı için bir tekbir belirtilmiştir. Bu yüzden velayeti kabul edenler, beş tekbir alırken, velayeti kabul etmeyenler, dört tekbir almaktadırlar. İşte bunun için siz beş tekbir alırken, diğer mezhep mensupları dört tekbir almaktadırlar.” buyurdular.”⁽¹⁾

Yine, İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Cenaze namazında beş tekbir alınmasının sebebi, Allah Teâlâ’nın; namaz, zekât, hac, oruç ve velayetten ibaret olan, her bir farzından cenaze namazı için bir tekbir alınmasıdır; Sünnîlerin bir tekbiri göz ardı etmelerinin sebebi ise, onların velayet’i inkâr etmeleridir, onlar velayeti inkâr edince, karşılığı olan tekbiri de terk etmişlerdir.”⁽²⁾

Yine, İmam Rıza (a.s) bu hususta şöyle buyurmuşlardır:

“Hayatını kaybeden kişi için dua edip onun için şefaât dilemeleri sebebiyle insanlara cenaze namazı kılmak farz kılınmıştır. Zira o an, vefat eden kişinin şefaât edilmeğe, kendisi için dua edilip bağışlanma dilenmesine en çok ihtiyaç duyduğu andır.”

“Cenaze namazının dört veya altı değil de beş tekbirle kılınmasının sebebi ise, bu beş tekbirin bir gece ve gündüz için farz kılınan beş vakit namazdan alınmasından dolayıdır. Şöyle ki, bu namazlarda söylenmesi farz olan tekbir, sadece iftitah tekbiridir. Dolayısıyla bir gün ve gece içerisinde söylenmesi farz kılınan bu tekbirler bir araya getirilerek cenaze namazına şekil verilmiştir.”⁽³⁾

1- Biharü'l-Envar, c.81, s.344; el-Cevahir, c.3, s.774.

2- Biharü'l-Envar, c.81, s.395.

3- Biharü'l-Envar, c.81, s.377; el-Cevahir, c.3, s.776.

Yine, Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) Allah Resulü'nün şöyle buyurduğunu nakletmiştir:

“Yüce Allah beş namaz farz kılmıştır; cenaze namazı için de her namaz karşısında bir tekbir belirlemiştir.”⁽¹⁾

Yine, Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Allah Resulü bazı insanların cenazesine beş tekbirle namaz kılarken bazısına da dört tekbirle cenaze namazı kıldı; Allah Resulü'nün dört tekbirle namaz kıldığı kişiye kuşkuyla bakılırdı. (imanından kuşku duyulurdu).”⁽²⁾

Yine, Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Allah Resulü bir cenazeye namaz kıldı ve o cenazenin namazında beş tekbir aldı; diğer bir cenazeye ise namaz kıldı ve onun namazında dört tekbir aldı. Beş tekbir aldığı kişiye gelince, birinci tekbirde Allah'a hamdu sena etti, ikinci tekbirde ise Peygamber'e salât getirdi; üçüncü tekbirde, mümin erkek ve kadınlara dua etti, dördüncü tekbirde vefat eden bu kişiye dua etti, beşinci tekbirle de namazı bitirdi. Dört tekbirle namaz kıldığı kişiye gelince, birinci tekbirde Allah'a hamdu sena etti; ikinci tekbirde kendisi ve Ehlibeyt'i için dua etti; üçüncü tekbirde mümin erkek ve kadınlara dua etti; dördüncü tekbirle de namazı bitirdi ve hayatını kaybeden bu kişi için dua etmedi; zira bu kişi münafık insanlardandı.”⁽³⁾

Yine, İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

-
- 1- Furu-i Kâfi, c.3, s.181; Biharü'l-Envar, c.81, s.342; el-Cevahir, c.3, s.772.
 2- Furu-i Kâfi, c.3, s.181; et-Tehzib, c.3, s.197; Biharü'l-Envar, c.81, s.343; el-Cevahir, c.3, s.772.
 3- el-İstıbsar, c.1, s.475; el-Vesail, c.3, s.766; Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.101; Furu-i Kâfi, c.3, s.181.

“Cenaze namazı beş tekbirle kılınmalıdır; kim bunun sayısını azaltırsa, sünnete uymamıştır.”⁽¹⁾

Cenaze Namazında Okunan Dualar

Yukarıda da işaret edildiği üzere; Ehlibeyt fıkhında; cenaze namazında okunması farz olan özel bir dua söz konusu değildir. Dolayısıyla cenaze namazı kılan kişi, cenaze namazında alınması farz olan tekbirleri dile getirirken, sırasıyla birinci tekbirden sonra kelime-i şehadeti, ikinci tekbirden sonra Allah Resulü, onun pak Ehlibeyt’i ve diğer peygamberlere salâvatı, üçüncü tekbirden sonra mümin erkek ve kadınlara duayı ve eğer vefat eden şahıs, Ehlibeyt’in velayetine inanan kişilerden ise, dördüncü tekbiri dile getirdikten sonra vefat eden bu kişiye mağfiret dilemeyi içeren istediği herhangi bir duayı okuyabilir.

Ancak bununla birlikte, bu alanda Allah Resulü ve Ehlibeyt İmamları’nın uygulamalarından rivayet edilen duaların tercih edilmesi daha uygun ve daha evladır.

İmam Rıza (a.s) Allah Resulü’nün kıldığı cenaze namazının ana hatlarını şöyle açıklamışlardır:

“Allah Resulü cenaze namazı kıldığında tekbir aldıktan sonra şehadet getirirdi; sonra tekbir alır, peygamberlere salâvat getirip dua ederdi; sonra tekbir alır, mümin erkek ve kadınlara mağfiret dilerdi; sonra tekbir alır, vefat eden kişiye dua ederdi; sonra tekbir alır ve namazdan çıkardı.”⁽²⁾

Burada dikkat edilmesi gereken konu şudur ki, yukarıdaki hadislerde de açıklandığı üzere; dördüncü tekbirden sonra

1- Biharu'l-Envar, c.81, s.378; el-Cevahir, c.3, s.776.

2- Biharu'l-Envar, c.81, s.339, aynı metin İmam Cafer Sadık’tan (a.s) da rivayet edilmiştir. bk. el-Vesail, c.3, s.763.

vefat eden kişi için dua edip mağfiret dilemek, Ehlibeyt'in velayetine inanan kişilerin cenazesine özgüdür. Söz konusu cenaze Ehlibeyt'in velayetini benimsemeyen bir kişiye ait ise, bu kişinin cenazesine, kendi uygulamalarına uygun olarak, dört tekbirle namaz kılınmalı ve dördüncü tekbirle de hayatını kaybeden bu kişiye dua edilmeksizin namaz bitirilmelidir.

Ehlibeyt İmamları'ndan gelen hadisler ışığında cenaze namazının kılınış şekli ve cenaze namazında okunması en çok tavsiye edilen dualar ise, aşağıdaki gibidir:

Ehlibeyt fıkhında; cenaze namazını kılmak için, ilk önce gusül ve kefenleme işlemi tamamlanmış olan cenaze, başı cenaze namazını münferit olarak kılacak olan veya cemaatle kıldırarak olan kişinin sağına, ayakları ise soluna gelecek şekilde musalla taşı üzerinde veya yoksa yer üzerinde sırt üstü yatırılır. Daha sonra cenaze namazını münferit olarak kılacak olan veya cemaatle kıldırarak olan kişi, cenazenin göğsü veya karnı hizasında, kibleye doğru ayakta durur.

Cenaze namazını kılacak veya kıldırarak olan şahsın erkek cenazenin karnı, kadın cenazesinin ise göğsü hizasında durması tavsiye edilmiştir.

Nitekim İmam Cafer Sadık'a (a.s): "Cenaze namazı kılınıktan sonra; baş tarafı, ayağının olması gereken tarafa konmuş olduğu anlaşılan cenazeyle ilgili yapılması gereken işlem nedir?" diye sorulunca; İmam (a.s): "*Cenaze, yerinden kaldırılmış olsa dahi, defnedilmediği sürece yeniden usülüne uygun olarak kendisine namaz kılınmalıdır; ama defnedilmiş ise, kılınan o namaz geçerlidir ve defnedildikten sonra bu cenazeye yeniden namaz kılmak farz değildir.*" cevabını vermişlerdir."⁽¹⁾

İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

1- et-Tehzib, c.3, s.201; el-Vesail, c.3, s.786.

“Bir kadına ait cenazeye namaz kılan kişi bu cenazenin karnı hizasında değil de göğsü hizasında dursun; erkek cenazesine namaz kılan kişi ise, cenazenin karnı hizasında dursun.”⁽¹⁾

İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Allah Resulü erkek cenazelerine namaz kıldıklarında bu cenazelerin göbeği hizasında, kadın cenazelerinde ise bu cenazelerin göğsü hizasında dururlardı.”⁽²⁾

Daha sonra Allah rızası için hazır cenazenin cenaze namazını kılıyorum veya cemaat imamıysa, kıldırıyorum, diye niyet ettikten sonra birinci tekbiri alır ve sonrasında birinci tekbirden sonra okunan kelime-i şهادeti dile getirir; daha sonra ikinci tekbiri alıp bu tekbirden sonra Allah Resulü, onun pak Ehlibeyt'i, diğer peygamberler ve salih kullara salâvat getirme duasını okunur; sonra üçüncü tekbir alınır ve sonrasında mümin erkek ve kadınlara mağfiret dileme duası okunur; sonra dördüncü tekbir alınır ve söz konusu cenaze, Ehlibeyt'in velayetine inanan birisine ait ise, bu tekbir sonrasında hazır cenaze için mağfiret dileme duasını okunur; sonra beşinci tekbir alınır ve bu tekbirle birlikte cenaze namazı sonlanmış olur.

Ancak cenaze namazından sonra kısa bir dua da okunarak, cenazenin ruhuna Fatiha okunması, cenaze için orada bulunan kişilerden helallik istenmesi ve cenazenin yerden kaldırılarak götürülmesine kadar orada beklenmesi iyidir.

Ehlibeyt İmamları'ndan gelen hadisler ışığında cenaze namazında okunması en çok tavsiye edilip gelenekleşen dualar şöyledir:

1- el-Kâfi, c.3, s.176; el-İstıbsar, c.1, s.470; et-Tehzib, c.3, s.190; el-Vesail, c.3, s.805.

2- el-İstıbsar, c.1, s.471; et-Tehzib, c.3, s.190; el-Vesail, c.3, s.805.

□ Birinci tekbirden sonra şöyle denir:

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ إِلَهًا وَاحِدًا أَحَدًا
صَمَدًا فَرْدًا حَيًّا قَيُّومًا دَائِمًا أَبَدًا لَمْ يَتَّخِذْ صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًا،
وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، أَرْسَلَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ
لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ.

Okunuşu:

“Eşhedu en la ilahe illallah; vehdehu la şerîke leh, ilahen vahiden eheden sameden ferden heyyen gayyûmen daimen ebeden lem yettehiz sahibeten ve la veleda. Ve eşhedu enne Muhammed’en abduhu ve resuluh, erselehu bi’l-huda ve dini’l-haggi li-yuzhirehu ale’d-dini kullih, ve lev kerihe’l-müşrikun.”⁽¹⁾

□ İkinci tekbirden sonra şöyle denir:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ
وَارْحَمْ مُحَمَّدًا وَآلَ مُحَمَّدٍ، كَأَفْضَلِ مَا صَلَّيْتَ وَبَارَكْتَ وَتَرَحَّمْتَ
عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، وَصَلِّ عَلَى جَمِيعِ
الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصِّدِّيقِينَ وَجَمِيعِ عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ.

1- **Anlamı:** “Tanıklık ederim ki, Allah’tan gayrı bir ilah yoktur; O, birdir, tektir, ihtiyaçsızdır, yegânedir, hayat sahibidir, her şeyi kollayıp koruyandır, süresizdir, ebedidir, ne eş, ne de evlat edinmiştir. Ve tanıklık ederim ki; Muhammed O’nun kulu ve Resulüdür; onu hidayet ve hak din üzere göndermiştir ve müşrikler hoşlanmasa da O, bu dini bütün dinlere üstün kılacaktır.”

Okunuşu:

“Allahumme salli ala Muhammedin ve Al-i Muhammed, ve barik ala Muhammedin ve Al-i Muhammed; verhem Muhammeden ve Al-e Muhammed; ke- efzeli ma salleyte ve barekte ve terah-hemte ala İbrahime ve Al-i İbrahim; inneke hemîdun mecîd, ve salli ala cemii'l-enbiyai ve'l-murselîn, ve'ş-şuhedai ve's-siddigîn, ve cemii ibadillahi's-salihîn.”⁽¹⁾

□ Üçüncü tekbir alındıktan sonra şöyle denir:

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ، الْأَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَالْأَمْوَاتِ، تَابِعِ اللَّهُمَّ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ بِالْخَيْرَاتِ، إِنَّكَ قَاضِي الْحَاجَاتِ، إِنَّكَ مُجِيبُ الدَّعَوَاتِ، إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

Okunuşu:

“Allahummeğfir li'l-muminîne ve'l-muminat, ve'l-muslimîne ve'l-muslimat, el-ehyai minhum ve'l-emvat, tabiillahumme beynena ve beynehum bi'l-hayrat, inneke gazi'l-hacat, inneke ala kulli şey'in gadîr.”⁽²⁾

1- **Anlamı:** “Allah'ım Muhammed ve Ehlibeyti'ne salât eyle; Allah'ım Muhammed ve Ehlibeyti'ne bereketini indir; Allah'ım Muhammed ve Ehlibeyti'ne rahmetini gönder; İbrahim ve Ehlibeyti'ne ettiğin salât ve indirdiğin bereket ve rahmetin en üstünüyle. Şüphesiz sen övgüye layık ve pek büyüksün. Bütün peygamberlere, resullere, şahitlere, sıddıklara ve bütün Allah'ın iyi kullarına da salât ve rahmetini gönder.”

2- **Anlamı:** “Allah'ım, bütün mümin erkek ve kadınları, bütün Müslüman erkek ve kadınları başıyla, onların yaşayanlarını da vefat eden edenlerini de affet; Allah'ım bizimle onlar arasındaki hayır ilişkileri koru; şüphesiz sen dilekleri kabul eden ve her şeye kadir olansın.”

□ Dördüncü tekbir alındıktan sonra cenaze erişkin bir erkek olması durumunda şöyle denir:

اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا الْمُسْجَى قُدَّامَنَا عَبْدُكَ وَابْنُ عَبْدِكَ وَابْنُ أُمَّتِكَ،
 نَزَلَ بِكَ، وَأَنْتَ خَيْرُ مَنْزُولٍ بِهِ، اللَّهُمَّ إِنَّكَ قَبَضْتَ رَوْحَهُ إِلَيْكَ،
 وَقَدْ احتَاجَ إِلَى رَحْمَتِكَ، وَأَنْتَ غَنِيٌّ عَن عَذَابِهِ، اللَّهُمَّ إِنَّا لَا
 نَعْلَمُ مِنْهُ إِلَّا خَيْرًا، وَأَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنَّا، اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ مُحْسِنًا
 فَزِدْ فِي إِحْسَانِهِ، وَإِنْ كَانَ مُسِيئًا فَتَجَاوَزْ عَن سَيِّئَاتِهِ، وَاعْفِرْ
 لَنَا وَلَهُ، اللَّهُمَّ احْشُرْهُ مَعَ مَنْ يَتَوَلَّاهُ وَيُحِبُّهُ، وَأَبْعِدْهُ مِمَّنْ يَنْبَرَأُ
 مِنْهُ وَيُبْغِضُهُ، اللَّهُمَّ الْحَقُّهُ بِنَبِيِّكَ وَعَرِّفْ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ، وَارْحَمْنَا
 إِذَا تَوَفَّيْتَنَا يَا إِلَهَ الْعَالَمِينَ، اللَّهُمَّ اكْتُبْهُ عِنْدَكَ فِي أَعْلَى عِلِّيِّينَ،
 وَاخْلُفْ عَلَيَّ أَهْلِهِ فِي الْغَابِرِينَ، وَاجْعَلْهُ مِنْ رُفَقَاءِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ
 الطَّاهِرِينَ، وَارْحَمْهُ وَإِيَّانَا بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، اللَّهُمَّ
 عَفْوَكَ عَفْوَكَ عَفْوَكَ.

Okunuşu:

“Allahumme, inne haze'l-musecca guddamena abduke vebnu
 abdike vebnu emetik, nezele bike ve ente hayru menzûlin bih.
 Allahumme, inneke gabezte ruhehu ileyke ve ged ihtace ila rah-
 metike ve ente ğaniyyun an azabih. Allahumme inna la ne'lemu
 minhu ille hayra, ve ente e'lemu bihi minna. Allahumme in kane

muhsinen fe-zid fi ihsanîh, ve in kane musîfen fe-tecavez en an seyiyatih, veğfir lena ve lehu; Allahummeşurhu mee men yetevellahu ve yuhibbuh, ve eb'idhu mimmen yeteberreu minhu ve yubğizuh. Allahumme elhighu bi-nebiyyike ve errif beynehu ve beyneh; verhemna iza teveffeytena ya ilahe'l-âlemin. Allahummektubhu indeke fi a'la illiyyîn; vehluf ala ehlihi fi'l-ğabirîn, vec'alhu min rufegai Muhammedin ve Alihi't-tahirîn; verhamhu ve iyyana bi-rahmetike ya erhamerrahimîn. Allahumme, afveke, afveke,afvek."⁽¹⁾⁻⁽²⁾

□ **Sonra beşinci tekbir alınarak namaz sonlandırılır.**

□ Ancak söz konusu **cenaze erişkin bir kadına ait ise**, Arapça'da kadın ve erkek kipi ve zamirleri farklı olduğundan dolayı dördüncü tekbirden sonra okunan dua, kadın zamir ve kipleriyle okunur; yani şöyle denilir:

1- Biharu'l-Envar, c.81, s.389.

2- **Anlamı:** "Allah'ım, bu önümüzdeki örtülü olan cenaze, senin kulundur; senin erkek ve kadın kullarının oğludur; sana dönmüştür; sen ise kendisine dönülenlerin en hayırlısı; Allah'ım, sana gelmesi üzere onun ruhunu aldın, artık senin rahmetine muhtaç olmuştur; sen ise, ona azap etmeğe muhtaç değilsin; Allah'ım, biz onun hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyoruz; sen ise onu bizden daha iyi tanıyorsun; Allah'ım, iyilerden ise, onun iyiliğini daha da artır ve şayet kötülerden ise, onun kötülüğünden geç; bizi ve onu bağışla; Allah'ım, onu dost edindiği ve sevdiği kimselerle birlikte haşret; teberri ettiği ve nefret duyduğu kimselerden ise uzaklaştır; Allah'ım, onu kendi Peygamber'ine ulaştır ve onları birbiriyle tanıştır; bizim ruhumuzu aldığı zaman ise, bize merhamet et; ey âlemlerin ilahı, Allah'ım, onu, kendi katında en yüce olanlardan kıl; onun geride bıraktığı kişilere sen kendin halef ol; onu Muhammed ve pak Ehlibe-yti'nin arkadaşlarından kıl; ona da bize de kendi rahmetinle yaklaş; ey rahmet gösterenlerin en merhametlisi, Allah'ım, affet, affet, affet."

اللَّهُمَّ إِنَّ هَذِهِ الْمَسْجَاةُ قُدَّامَنَا أَمْتُكَ وَإِبْنَةُ عَبْدِكَ وَإِبْنَةُ أَمْتِكَ،
 نَزَلَتْ بِكَ، وَأَنْتَ خَيْرُ مَنْزُولٍ بِهِ، اللَّهُمَّ إِنَّكَ قَبَضْتَ رَوْحَهَا إِلَيْكَ،
 وَقَدْ اِحْتَاَجْتُ إِلَى رَحْمَتِكَ، وَأَنْتَ غَنِيٌّ عَنْ عَذَابِهَا، اللَّهُمَّ إِنَّا لَا
 نَعْلَمُ مِنْهَا إِلَّا خَيْرًا، وَأَنْتَ أَعْلَمُ بِهَا مِنَّا، اللَّهُمَّ إِنْ كَانَتْ مُحْسِنَةً
 فَزِدْ فِي إِحْسَانِهَا، وَإِنْ كَانَتْ مُسِيئَةً فَتَجَاوَزْ عَنْ سَيِّئَاتِهَا، وَاعْفِرْ
 لَنَا وَلِهَا، اللَّهُمَّ احْشُرْهَا مَعَ مَنْ تَتَوَلَّاهُ وَتُحِبُّهُ، وَأَبْعِدْهَا مِمَّنْ تَتَبَرَّأُ
 مِنْهُ وَتُبْغِضُهُ، اللَّهُمَّ الْحَقِّهَا بِنَبِيِّكَ وَعَرِّفْ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ، وَارْحَمْنَا
 إِذَا تَوَفَّيْتَنَا يَا إِلَهَ الْعَالَمِينَ، اللَّهُمَّ اكْتُبْهَا عِنْدَكَ فِي أَعْلَى عِلِّيِّينَ،
 وَاخْلُفْ عَلَيَّ أَهْلِهَا فِي الْغَابِرِينَ، وَاجْعَلْهَا مِنْ رُفَقَاءِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ
 الطَّاهِرِينَ، وَارْحَمْهَا وَإِنَّا بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، اللَّهُمَّ
 عَفْوِكَ عَفْوِكَ عَفْوِكَ.

Okunuşu:

"Allahumme, inne hazihî'l-müseccate guddemena emetuke veb-
 netu abdike vebnetu emetik; nezelet bike ve ente hayru menzû-
 lin bih. Allahumme inneke gabezte ruheha ileyke ve gedhtacet
 ila rahmetik, ve ente ğaniyyun an azabiha. Allahumme inna la
 ne'lemu minha illa hayra, ve ente a'lemu biha minna. Allahum-
 me in kanet muhsineten fe-zid fi ihsaniha ve in kanet musîeten
 fe-tecavez an seyyiatiha; veġfir lena ve leha. Allahummeħşurha

mee men tetevellahu ve tuhibbuh, ve eb'idha mimmen teteber-reu minhu ve tubğizuh. Allahumme, elhigha bi-nebiyyike ve arrif beyneha ve beyneh; verhemna iza teveffeytena ya ilahe'l-âle-mîn. Allahumme, uktubha indeke fi a'la illiyyîn; vehluf ala ehliha fi'l-ğabirîn; vec'elha min rufekai Muhammedin ve Alihi't-tahirîn; verhemha ve iyyana birahmetike ya erheme'r-rahimîn. Allahum-me, afveke, afveke, afvek."⁽¹⁾

□ Ancak eğer **cenaze, buluş çağına erişmemiş olan bir erkek çocuğa ait ise**, onun için herhangi bir günah söz konusu olmadı için, dördüncü tekbirden sonra günahların bağışlanması için af dilemek yerine, onun anne ve babasına dua edilir; yani "Allah'ım, biz onun hakkında iyilikten başka bir şey bilmiyoruz, iyilerden ise iyiliğini artır; kötülerden ise, kötülüğünü affet." anlamını ifade eden sözcükler yerine; "Allahım, bu çocuğun vefatını, kıyamet gününde anne ve babası için sevap ve mükâfat vesilesi kıl" şeklinde dua edilmelidir. Arnapça dua şekline gelince, söz konusu cenaze bir erkek çocuğuna ait ise dördüncü tekbirden sonra şöyle denilir:

اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا الْمَسْجِي قُدَّامَنَا عَبْدُكَ وَابْنُ عَبْدِكَ وَابْنُ أُمَّتِكَ، نَزَلَ بِكَ وَأَنْتَ خَيْرٌ مَنْزُولٍ بِهِ، اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ لِأَبَوَيْهِ وَلَنَا سَلَفًا وَفَرَطًا وَأَجْرًا بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

Okunuşu:

"Allahumme inne haze'l-musecca guddamena abduke vebnu abdike vebnu emetik, nezele bike ve ente hayru menzûlin bih.

1- **Anlamı:** Yukarıdaki anlamın aynısıdır; sadece kipler ve zamirler farklıdır ve "oğlu" ifadesi yerine "kızı" ifadesi kullanılmıştır.

Allahumme'elhu li-ebeveyhi ve lena seleyen ve fereten ve ecra; bi-rahmetike ya erhame'r-rahimîn."⁽¹⁾⁻⁽²⁾

□ Söz konusu **cenaze baliğ olmayan bir kız çocuğuna ait ise** şöyle denmelidir:

اللَّهُمَّ إِنَّ هَذِهِ الْمَسْجَاةَ قَدَّامَنَا أَمَّتْكَ وَابْنَةُ عَبْدِكَ وَابْنَةُ أَمَّتِكَ،
نَزَلْتَ بِكَ، وَأَنْتَ خَيْرُ مَنْزُولٍ بِهِ، اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا لِابْوَيْهَا وَلَنَا سَلَفًا
وَفَرَطًا وَأَجْرًا بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

Okunuşu:

"Allahumme inne hazihi'l-museccate guddamena emetuke vebnetu abdike vebnetu emetik; nezelet bike ve ente hayru menzûlin bih. Allahumme'elha li-ebeveyha ve lena seleyen ve fereten ve ecra; birahmetike ya erheme'r-rahimîn."⁽³⁾⁻⁽⁴⁾

□ Ve şayet söz konusu **cenaze, mezhebini bilmediğimiz veya mustazaf, yani; hakkı anlama imkânına sahip olmayan birisine ait olursa**, Ehlibeyt fikhı gereğince, bu cenazeye namaz kı-

1- Nitekim Hz. Ali (a.s) da çocuk cenazesine namaz kıldırıldığında aynı duayı okurdu. bk. et- Tehzib, c.3, s.196; Biharu'l-Envar, c.81, s.353, 390.

2- **Anlamı:** "Allah'ım, bu önümüzde örtülü olan cenaze senin kulundur; senin erkek ve kadın kulunun oğludur; sana dönmüştür; sen kendisine dönülenlerin en hayırlısıdır; Allah'ım, onu kendi rahmetinle ebeveyni ve bizler için, hayır amel, önceden gönderilen sevap ve mükafat vesilesi kıl; şüphesiz sen rahmet gösterenlerin en merhametlisin."

3- Bu duaların bir benzeri de az bir farkla yine Biharu'l-Envar kitabının 81. cildinin 389. sayfasında yer almıştır.

4- **Anlamı:** Yukarıdaki anlamın aynısıdır; değişen sadece erkek çocuk yerine kız çocuğu tabiri ve zamirlerdir.

lınırken, dördüncü tekbirden sonra cenazenin kendisine dua edip mağfiret dilemek yerine şu cümlelerle dua edilir:

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ.

Okunuşu:

“Allahummeğfir lillezine tabû vettebeû sebîlek, ve gihim azabe’l-cehîm.”^{(1),(2)}

İmam Rıza'dan (a.s) Nakledilen Cenaze Namazı

Yukarıda naklettiğimiz cenaze namazında okunan duaların bir benzeri de İmam Rıza’dan (a.s) rivayet edilmiştir. Hz İmam Rıza (a.s) konuyla ilgili olarak şöyle buyurmuşlardır:

“...Mümin bir insanın cenazesine namaz kılmak istediğinde onun göğsü veya karnı hizasında dur; (niyet ederek) birinci tekbiri almak üzere ellerini kaldır ve **tekbir alarak şöyle söyle:**

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ
وَرَسُولُهُ، وَأَنَّ الْمَوْتَ حَقٌّ وَالْجَنَّةَ حَقٌّ وَالنَّارَ حَقٌّ وَالْبَعْثَ حَقٌّ،
وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا، وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ.

Okunuşu:

“Eşhedü en la ilahe illallah, vehdehu la şerike leh; ve enne

1- Nitekim bu hususta İmam Muhammed Bakır ve İmam Cafer Sadık’tan (a.s) birçok hadis nakledilmiştir; bk. Furu-i Kâfi, c.3, s.187; Biharu’l-Envar, c.81, s.375, 390; el-Cevahir, c.3, s.768.

2- **Anlamı:** “Allah’ım, tövbe edip senin yoluna tabi olanları affet ve onları cehennem azabından koru.”

Muhammeden abduhu ve resuluh; ve enne'l-mevte hakkun; ve'l-cennete hakkun; ve'n-nare hakkun; ve'l-be'se hakkun; ve enne's-saate atiyetun la reybe fiha; ve ennellahe yeb'esu men fi'l-kubûr."⁽¹⁾

Sonra ikinci tekbiri al ve şöyle söyle:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ
وَارْحَمْ مُحَمَّدًا وَآلَ مُحَمَّدٍ، أَفْضَلَ مَا صَلَّيْتَ وَبَارَكْتَ وَرَحِمْتَ
وَتَرَحَّمْتَ وَسَلَّمْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ فِي الْعَالَمِينَ، إِنَّكَ
حَمِيدٌ مَجِيدٌ.

Okunuşu:

“Allahumme sallı ala Muhammedin ve Al-i Muhammed; ve barik ala Muhammedin ve Al-i Muhammed; verham Muhammeden ve Al-e Muhammed; efzele ma salleyte ve barekte ve rahimde ve terahhemte ve sellemte ala İbrahime ve Al-i İbrahime fi'l-âlemîn; innekehamîdunmecîd.”⁽²⁾

Sonra üçüncü tekbiri al ve şöyle söyle:

- 1- Anlamı:** “Tanıklık ederim ki, Allah’tan gayrı bir ilah yoktur; tektir, ortağı yoktur ve tanıklık ederim ki, Muhammed O’nun kulu ve resulüdür ve ölüm haktır, cennet haktır, cehennem haktır, ölümden sonra diriliş haktır ve kıyamet günü mutlaka gelecektir, bunda bir şüphe yoktur ve Allah mezarda olanları tekrar diriltecektir.”
- 2- Anlamı:** “Allah’ım, Muhammed ve Ehlibeyti’ne salât eyle; Muhammed ve Ehlibeyti’ne bereketini gönder; Muhammed ve Ehlibeyti’ne rahmetini ulaştır; İbrahim ve Ehlibeyti’ne bütün âlemlerde salât eylediğin, bereket verdiğin, rahmet gösterdiğin ve selam eylediğinin en üstünüyle; şüphesiz sen övülen ve pek yüce olansın.»

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَلِجَمِيعِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ،
الْأَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَالْأَمْوَاتِ، تَابِعْ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ بِالْخَيْرَاتِ، إِنَّكَ مُجِيبُ
الدَّعَوَاتِ، وَوَلِيُّ الْحَسَنَاتِ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

Okunuşu:

“Allahummeğfir li ve li-cemii’l-mu’minîne ve’l-müminat; ve’l-muslimîne ve’l-muslimat; el-ehyai minhüm ve’l-emvat; tabi’ beynana ve beynenehum bi’l-hayrat; inneke mucîbu’d-deevât; ve veliyyu’l-hesânât; ya erhame’r-rahimîn.”⁽¹⁾

Sonra dördüncü tekbiri al ve şöyle söyle;

اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا عَبْدُكَ وَابْنُ عَبْدِكَ وَابْنُ أُمَّتِكَ، نَزَلَ بِسَاحَتِكَ، وَأَنْتَ
خَيْرُ مَنْزُولٍ بِهِ، اللَّهُمَّ إِنَّا لَا نَعْلَمُ مِنْهُ إِلَّا خَيْرًا، وَأَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنَّا،
اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ مُحْسِنًا فَزِدْ فِي إِحْسَانِهِ إِحْسَانًا، وَإِنْ كَانَ مُسِيئًا
فَتَجَاوَزْ عَنْهُ، وَاغْفِرْ لَنَا وَلَهُ، اللَّهُمَّ احْشُرْهُ مَعَ مَنْ كَانَ يَتَوَلَّاهُ
وَيُحِبُّهُ، وَأَبْعِدْهُ مِمَّنْ يَتَبَرَّأَهُ وَيُبْغِضُهُ، اللَّهُمَّ الْحَقُّهُ بِنَبِيِّكَ وَعَرِّفْ
بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ، وَارْحَمْنَا إِذَا تَوَفَّيْتَنَا، يَا إِلَهَ الْعَالَمِينَ.

1- **Anlamı:** “Allah’ım, beni ve bütün mümin er-kek ve kadınları, bütün Müslüman erkek ve kadınları affet, onların yaşayanlarını da yaşayanlarını da affet; Allah’ım, bizimle onlar arasında hayır ilişkilerini koru. Şüphesiz sen dualara icabet eden ve iyiliklerin sahibisin, ey rahmet gösterenlerin en merhametlisi.”

Okunuşu:

“Allahume inne haza abduke vebnu abdike vebnu emetik; nezele bi-sahetik; ve ente hayru menzûlin bih. Allahumme inna la ne’lemu minhu illa hayra; ve ente e’lemu bihi minna. Allahumme in kane muhsinen fe-zid fi ihsanihi ihsana; ve in kane musîen fe-tecavez anh; veğfir lena ve leh. Allahummehşurhu mee men kane yetevellahu ve yuhibbuh; ve eb’idhu mimmen yeteberreuhu ve yubğizuh. Allahumme elhighu bi-nebiyyike ve arrif beynehu ve beyneh; verhemna iza teveffeytena ya ilahe’l-âlemîn”⁽¹⁾

Sonra beşinci tekbiri al ve şöyle söyle:

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ.

Okunuşu:

“Rabbena, atina fi’l-dünya haseneten ve fi’l-ahireti hasene; ve gina azabe’n-nar.”⁽²⁾

1- **Anlamı:** “Allah’ım, bu kişi senin kulundur; senin erkek ve kadın kullarının oğludur; senin katına dönmüştür; sen ise kendisine dönülenlerin en hayırlısısun; Allah’ım, biz onun hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyoruz; sen ise onu bizden daha iyi tanıyorsun; Allah’ım, iyilerden ise, onun iyiliğini daha da artır ve şayet kötülerden ise, onun kötülüğünden geç; bizi ve onu bağışla; Allah’ım, onu dost edindiği ve sevdiği kimselerle birlikte haşret; teberrî ettiği ve nefret duyduğu kimselerden ise uzak tut; Allah’ım, onu kendi Peygamber’ine vardır ve o ikisini birbirleriyle tanıştı; bizim ruhumuzu aldığın zaman ise bize rahmet göster ey âlemlerin ilahı.”

Dikkat edilmesi gereken husus şu ki, İmam (a.s) burada duayı erkek kip ve zamirleriyle okumuştur; hiç kuşkusuz söz konusu cenaze bir kadına ait olursa, okunan dua da kadın kip ve zamirleriyle okunmalıdır.

2- **Anlamı:** “Rabbimiz, bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik bahşet ve bizi cehennem azabından koru.”

Bunu söyledikten sonra selam vermemelisin ve cenazenin alınıp taşınmasına kadar yerinde durmalısın...”(1)

Ancak yukarıda da değindiğim gibi, cenaze namazında okunması farz olan özel bir dua yodtur. Önemli olan, cenaze namazı niyetinden sonra tekbirlerin alınması ve her tekbir sonrasında sırasıyla kelime-i şahadet, Allah Resulü ve Ehlibeyti'ne salâvat, müminlere rahmet ve vefat eden kişi için mağfîret dilemeyi içeren herhangi bir duanın okunmasıdır.

Yukarıda naklettiğimiz dualar bu husustaki faziletli dualardandır; bu duaları kısaltarak okumak da yeterlidir. Örneğin; cenaze namazı aşağıdaki şekilde kılınsa da yeterlidir:

Cenaze Namazının Kısa Şekli

□ Birinci tekbirden sonra şöyle denilir:

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ.

“Eşhedu en la ilahe illallah ve eşhedu enne Muhammeden Resulullah.”(2)

□ İkinci tekbirden sonra şöyle denilir:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ.

“Allahumme, salli ala Muhamadin ve Al-i Muhammed.”(3)

1- Biharu'l-Envar, c.81, s.352.

2- **Anlamı:** “Tanıklık ederim ki, Allah'tan gayrı bir ilah yoktur ve tanıklık ederim ki, Muhammed O'nun resulüdür.”

3- **Anlamı:** “Allah'ım, Muhammed ve Ehlibeyti'ne salât eyle (rahmetini indir).”

□ Üçüncü tekbirden sonra şöyle denilir:

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ.

“Allahummeğfir li'l-mu'minîne ve'l-mu'minat.”⁽¹⁾

□ Dördüncü tekbirden sonra şöyle denilir:

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِهَذَا الْمَيِّتِ.

“Allahummeğfir li-haze'l-meyyit.”⁽²⁾

□ Beşinci tekbirle de namaz sonlandırılır.

Cenaze Namazıyla İlgili Diğer Hükümler

Cenaze namazıyla ilgili bir takım hükümler yukarıda açıklan-
dı. Bu bölümde ise konuyla ilgili diğer bir kısım hükümlere
kısaca yer verilecektir.

1- Her şeyden önce; cenaze namazında niyet etmek farzdır.
Yani bütün ibadetlerde olduğu gibi, cenaze namazının da Al-
lah rızası için kılınması gerekmektedir. Cenaze namazının kı-
lınışında gösteriş ve benzeri amaçlar söz konusu olursa, yapı-
lan bu amel, niyetten yoksun sayılır; niyetten yoksun yapılan
bir amel ise, İslam dininde ibadet sayılmadığı gibi, batıl ve
beyhude bir iş olarak telakki edilir. Dolayısıyla da bu ameli
yapan kişinin uhdesinden cenaze namazı yükümlülüğünü
kalkmaz.

2- Ayrıca kendisine namaz kılınacak olan cenaze de niyette
belirtilmelidir; örneğin, “şu önümde hazır bulunan cenazenin

1- **Anlamı:** “Allah’ım, mümin erkek ve kadınları bağışla.»

2- **Anlamı:** “Allah’ım, bu ölen kimseyi bağışla.”

namazını kılıyorum” şeklinde, cenaze belirtilmelidir. Zira bu da niyetin diğer bir parçasıdır. Dolayısıyla niyette kimin için kılındığı belirtilmeyen bir cenaze namazı da ibadet sayılmaz.

3- Keza, cenaze namazının kılınış şekli bölümünde de açıklandığı üzere, cenaze namazının kibleye doğru kılınması zorunludur. Şöyle ki; cenaze namazını kılan kişi, cenazenin yüzü ve arkasına dönük değil de, baş tarafı namaz kılan kişinin sağına gelecek şekilde sırt üstü yere yatırılan cenazenin, sol yanı hizasında durarak, cenaze namazını kılmalıdır. Bu, mümkün olmazsa, sırt üstü yere yatırılan cenazenin sağ yanı hizasında kibleye doğru durmalıdır. Dolayısıyla kasıtlı olarak, kible dışındaki bir tarafa yönelik veya cenazenin yüzüne ya da arkasına dönük kılınırsa, bu cenaze namazı geçersizdir.

Çünkü Allah Resulü ve Ehlibeyt İmamları'nın cenaze namazıyla ilgili emir ve uygulamaları hep bu doğrultuda olmuştur. Öyle ki, darağacında asılı vaziyette olup, darağacından indirilerek normal şekilde namazının kılınması mümkün olmayan ve bu şekiliyle cenaze namazı kılınması zorunda kalınan bir cenazenin namazının bile, mümkün olduğu kadar, kibleye doğru kılınmasına dikkat edilmesi gerektiği, Ehlibeyt İmamları'ndan gelen hadislerde emredilmiştir.

Ebu Haşim el-Caferi şöyle diyor: İmam Rıza'ya (a.s); darağacında asılı vaziyette olarak cenaze namazı kılınması zorunda kalınan cenazenin bu yöndeki hükmünü sordum. İmam (a.s) şöyle buyurdular:

“...Cenazenin yüzü kibleye doğru ise, onun sağ omuzu hizasında dur; kafasının arkası kibleye doğru ise, onun sol omzu hizasında dur. Zira doğuyla batı arası kibledir. Sol omzu kibleye doğru ise onun sağ omzu hizasında dur. Sağ omzu kibleye doğru ise onun sol omzu hizasında dur; böylece duruma göre omuzlarına doğru, doğru va-

ziyette durmaya özen göstererek, yüzünün kibleye doğru olacak şekilde doğruyla batı arasına gelmesine dikkat et ve onun yüzüne veya arkasına doğru durma.”⁽¹⁾

Hadisin içeriğinden de açıkça anlaşıldığı üzere, İmam (a.s), mümkün olduğu kadar kılınan namazın kibleye doğru olmasına ve cenazenin omuzu hizasında durulmasına özen gösterilmesi gerektiğini emretmektedir.

4- Cenaze hükümleri kapsamında Allah Resulü ve Ehlibeyt İmamları'nın emrettiği ve şimdiye kadar bütün Müslümanların uyguladığı diğer bir hüküm ise, cenaze namazının ayakta kılınması hükmüdür. Ama ayakta kılınması mümkün olmazsa, cenaze namazının, günlük namazlarda olduğu gibi, oturarak ve bu da mümkün olmazsa, uzanık olarak kılınması gerekmektedir.

5- Bu yöndeki diğer bir hüküm ise, önceki bölümlerde açıklandığı üzere, cenaze namazında abdestli olma şartı ve zorunluluğu bulunmamasına rağmen, cenaze namazı kılan kişinin üzerinde bulunan giysilerin, cenaze namazı kılınan yerin ve cenaze kefeninin mubah, yani helal olması şartıdır. Dolayısıyla cenaze namazı kılan kişinin giysileri ya da cenaze namazı kılan kişinin veya cenazenin bulunduğu yer veyahut cenazenin kefeni gasbi olursa, kılınan cenaze namazı geçersizdir. Nitekim böyle bir halde yapılan normal dua ve zikirler de batıl ve geçersizdir.

6- Cenaze hükümleri kapsamında, Ehlibeyt fıkhında aranan diğer bir şart ise cenaze ile cenaze namazı kılan kişinin arasında perde ve benzeri herhangi bir engelin olmaması şartıdır.

7- Ayrıca buna ilaveten, aralarında halk arasında gelenekle-

1- Furu-i Kâfi, c.3, s.215; Biharu'l-Envar, c.82, s.4; el-Vesail, c.3, s.812.

şen normal mesafenin üzerinde bir uzaklık da olmamalıdır.

Dolayısıyla Ehlisünnet mezheplerinde cevaz verilen, uzaktaki bir cenazeye gıyaben cenaze namazı kılma hükmü, Ehlibeyt fıkında geçersizdir. Zira Allah Resulü ve Ehlibeyt İmamları'nın birçok ashabının uzak yerlerde vefat ettikleri bilinmesine rağmen, ne Allah Resulü'nün ne de Ehlibeyt imamları'nın bunların cenazelerine gıyaben cenaze namazı kıldıkları rivayet edilmemiştir.

8- Cenaze hükümleriyle ilgili, Ehlibeyt fıkında uyulması gereken diğer bir hüküm ise, cenazeye gusül ve yerine göre teyemmüm verildikten ve kefenledikten sonra cenaze namazının kılınmasıdır; bunlar yapılmadan önce cenaze namazı kılınmaz.

Nitekim Allah Resulü, Ehlibeyt İmamları ve bütün Ehlibeyt Ekolü izcilerinin şimdiye kadarki uygulamaları da bu doğrultuda olmuştur.

9- Ayrıca bunlardan birinin imkân haricinde olması, diğer işlemlerin yükümlülüğünü kaldırmaz. Dolayısıyla bir cenazeye gusül veya yerine göre, gusül yerine teyemmüm verilmesi mümkün olmazsa, bu işlemler yapılmaksızın kefenlenmeli ve cenaze namazı kılındıktan sonra toprağa verilmelidir.

Aynı şekilde kefenlemek de mümkün olmazsa, bu durumda avret mahalli ot ve benzeri şeylerle kapatılmalı ve cenaze namazı kılındıktan sonra toprağa verilmelidir.

Yeri gelir de bir cenazenin, gusül ve kefenleme işlemlerinin imkânsızlığına ilaveten defnedilmesi bile mümkün olmazsa, yine de cenaze namazı kılındıktan sonra o haliyle bırakılmalıdır.

Sonuç olarak, bu farzların herhangi birisinin uygulanamaz

olması, geri kalanının yükümlülüğünü düşürmez ve geri kalanlarından uygulanabilir olanı yerine getirilmelidir.

Ammar İbn Musa şöyle diyor: Hz. İmam Cafer Sadık'a (a.s); "Yolculuk esnasında deniz kıyısında ilerlerken, denizin kıyıya attığı, çıplak bir cenazeyle karşılaşan ve üzerlerindeki giymiş oldukları tek bir giysiden başka cenaze için kefen yapabilecekleri herhangi bir fazla giysileri de olmayan kimselerin, bu cenazeye nasıl namaz kılmaları gerektiğini sordum. İmam (a.s): *"Cenazeyi defnedecekleri bir çukur kazmaladırlar; cenazeyi mezarı olacak bu çukura koyduktan sonra avret yerini ot, taş ve benzeriyle örtmelidirler. Ardından ona namaz kılmaladırlar; sonra da (üzerine toprak döküp) cenazeyi defnetmelidirler."* buyurdular. Ben: "Defnettikten sonra bu cenazeye namaz kılmak doğru olmaz mı?" diye sordum. İmam (a.s): *"Hayır; cenazeye toprağa verildikten sonra veya çıplak iken namaz kılınamaz."* buyurdular."⁽¹⁾

Muhammed İbn Müslim şöyle naklediyor; Hz. İmam Rıza'ya (a.s): "Gemileri parçalandıktan sonra sahile çıkmayı başarıp da sahilde ilerlerken denizin çıplak olarak sahile atmış olduğu bir cenazeyle karşılaşan ve kendilerinin de kendilerini örttükleri peştamal ve mendil gibi şeylerden başka o cenazeyi kefenleyebilecekleri herhangi bir elbiseleri olmayan kişilerin çıplak olan bu cenazeye nasıl namaz kılmaları gerektiğini sordum. İmam (a.s) şöyle buyurdular:

"Cenazeyi kefenleyebilecekleri herhangi bir giysileri olmadığına göre, sadece bir mezar çukuru kazıp, cenazeyi o haliyle mezara koymalıdırlar. Ardından avret mahalini, bitki, taş veya toprakla örttükten sonra ona namaz kılmalıdırlar."

1- Furu-i Kâfi, c.3, s.214; el-Vesail, c.3, s.813.

Ben: “Cenazeyi toprağa verdikten sonra ona namaz kılamazlar mı?” diye sorunca İmam (a.s): “Hayır; böyle bir şey, (defnedildikten sonra namaz kılmak) bir kişi için caiz olacak olsaydı; Allah Resulü için caiz olurdu; cenazeye, ne defnedildikten sonra ne de çıplak iken namaz kılınmaz.” buyurdular.⁽¹⁾

10- Ehlibeyt İmamlarından gelen mütevatir hadislerde, ibadetlerin ifasında Ehlibeyt’in velayetini kabul etmek bir ön şart olarak belirtildiğinden dolayı, Ehlibeyt fıkhı gereğince cenaze namazını kılan kişinin, Oniki İmamların (a.s) imametine inanıyor olması şarttır. Dolayısıyla Oniki İmamların imametine inanmayan Sünnî Müslümanların, Ehlibeyt izcisi kişilerin cenazelerine kılacağı cenaze namazı yeterli değildir ve bu görevi Ehlibeyt mektebi izcilerinin boynundan kaldırmaz.⁽²⁾

Bu nedenle, bazı cemevlerinde yapıldığı gibi, Sünnî imamlara kıldırılan cenaze namazı ve yaptırılan cenaze gusül ve kefin işlemi, İmam Cafer Sadık (a.s) buyruğu gereğince, geçersiz olmasıyla birlikte, bu görevi, orada bulunan Ehlibeyt izcilerinin boynundan da düşürmemektedir.

11- Ehlibeyt fıkhında cenaze namazını kılan kişinin erkek olması gerekmiyor; dolayısıyla erkeklerin bulunduğu yerlerde dahi, kadın bir mükellefin kılmış olduğu cenaze namazı, erkeklerin boynundan bu sorumluluğu kaldırmak için yeterlidir; ama erkek ve kadınlar birlikte namaz kılmak isterlerse, kadınların, erkeklerin arkasında saf tutması gerekir.

Hız. İmam Cafer Sadık’a (a.s); kadınların cenaze namazı kılıp kılamayacakları sorulunca şöyle buyurmuşlardır:

1- el-Vesail, c.3, s.813.

2- bk. el-Vesail, c.1, s.90.

“Kadınların cenaze namazı kılmasının sakıncası yoktur. Hz. Fatıma (a.s) da eşliğindeki kadınlarla birlikte ablası Zeyneb’in⁽¹⁾ cenazesine namaz kıldılar.”⁽²⁾

Yine, o hazrete aralarında erkek bulunmadığı zaman kadınların nasıl cenaze namazı kılmaları gerektiği sorulunca; “*Tamamı bir safta durmalıdır ve hiçbirisi öne geçmemelidir.*” buyurmuş-

1- İmam Cafer Sadık'ın (a.s) bu hadisinde Hz. Fatıma'nın ablası olarak adlandırılan Zeynep isimli hanımefendinin, Hz. Fatıma'nın baba tarafından olan kız kardeşi olduğu kesin değildir. Çünkü tarihî bilgiler açısından Allah Resulü'nün Hz. Fatıma dışında kendi soyundan olan kızı olduğu konusu kesin olmayıp kuşku bir konudur. Aksine, tarihî araştırmalar, halk arasında genellikle Hz. Resulullah'ın kızları olarak anılan Hz. Fatıma dışındaki Zeynep ve Keza, üçüncü halife Osman'la evlendirildikleri bilinen, Rukayye ve Ümmü Gülsüm isimlerindeki hanımefendilerin, aslında Allah Resulü'nün öz kızları olmadığını göstermektedir. Bu araştırmalar ortaya koymuştur ki; bu hanımefendiler, ya Hz. Hatice'nin önceki kocasından olan kızlarıdır. Bu ihtimal, Hz. Hatice'nin Allah Resulü'yle evlenmeden önce başka birisiyle evlenmiş olduğu görüşüne dayalıdır. Ya da bu değerli hanımefendiler, Hz. Hatice'nin evinde yaşayıp büyüyen kız kardeşinin çocuklarıdır. Bu görüşü ise, Hz. Hatice'nin Allah Resulü'yle evlenmeden önce bekâr olduğunu savunan tarihî araştırmacılar ileri sürmüşlerdir.

Ancak her halukarda bu hanımefendiler Hz. Fatıma'nın baba tarafından kardeşi olan öz ablaları değildir ve onlara Allah Resulü'nün kızları denmesi ve Keza Hz. Fatıma'nın onlara abla diye hitap etmesi, onların, Hz. Hatice'nin Allah Resulü'yle evlenmesinden sonra bizzat o hazretin evinde ve terbiyesi altında büyümelerinden kaynaklanmıştır.

Birçok büyük Ehlibeyt âlimi, bu görüşü benimsemiş ve bunu ispat eden birçok tarihî belge ortaya koymuştur.

Bu konuda daha detaylı bilgi için büyük araştırmacı Seyit Murtaza Amilî'nin yazmış olduğu; “*es-Sahih min Sireti'n-Nebi*” ve “*Benatü'n-Nebi*” gibi tarihî kaynaklara muracaat edilmelidir.

2- el-İstıbsar; c. 1, s.485.

lardır. Günlük farz namazlarda da kadınların birbirine imamet yapıp yapamayacakları sorulunca ise; *“Evet yapabilirler.”* cevabını vermişlerdir.”⁽¹⁾

Keza; Cabir’in nakline göre İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Erkek olmadığı yerde kadınlardan birisi ortada, diğerleri de onun sağ ve sol tarafında aynı hizada saf tutmalı ve safin orta yerinde duran o kadın niyet edip tekbirleri sırasıyla yerine getirmeli ve bu şekilde namazı eda etmelidirler.”⁽²⁾

12- Ehlibeyt fıkında; her ne kadar cenaze namazı bütün mükellefler üzerine farz-ı kifaye olsa da; ancak cenazenin diğer işlemlerinde olduğu gibi, namazını kılmak konusunda da cenazeden; miras almada öncelikli olan velisi, diğer insanlardan önceliklidir. Dolayısıyla eğer cenazenin öncelik sahibi olan velisi, bizzat kendisi cenaze namazını kılmak ister veya başka birisini cenaze namazını münferiden veya cemaatle kıldırmak üzere öne geçirirse, hiç kimse onu engelleme hakkına sahip değildir. Dahası, diğer kişiler, ancak cenazenin velisinden izin alarak cenaze namazını kılabilirler. Ancak vefat etmiş olan bir kadının cenaze namazını kılmak hususunda kocası; o kadının anne, baba, evlat ve kardeş de dâhil olmak üzere bütün akrabalarından önceliklidir.

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Cenaze namazını, cenazeye en yakın olan kişi kılmalı veya dilediği kişiyi namaz kılmak üzere görevlendirmelidir.”⁽³⁾

1- Furu-i Kâfi, c.3, s.179; Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.17; el-Vesail, c. 2, s.803.

2- Furu-i Kâfi, c.3, s.179; Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.17, 103; el-Vesail, c. 2, s.804.

3- Furu-i Kâfi, c.3, s.177; et-Tehzib, c.3, s.205; el-Vesail, c.2, s.801.

İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Bil ki; cenazeye namaz kılmak hususunda cenazenin velisi veya cenaze velisinin öne geçirmiş olduğu kişi, herkesten daha önceliklidir.”⁽¹⁾

Ebu Basir şöyle diyor: Hz. İmam Cafer Sadık'a (a.s): “Vefat eden bir kadına cenaze namazı kılmak için kim öncelik taşır?” diye sordum. İmam: (a.s): “*Kocası*” buyurdular. Ben: “Koca, baba ve oğuldan da mı önde gelir?” diye sordum. İmam (a.s): “*Evet, ona gusül de verebilir.*” buyurdular.”⁽²⁾

Yine, İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Koca, karısını mezara koyuncaya dek herkesten önceliklidir.”⁽³⁾

İmam Muhammed Bakır (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır:

“Kadına namaz kılmak hususunda kocası herkesten önceliklidir.”⁽⁴⁾

13- Ehlibeyt fıkhında; mükelleflerin içerisinde birisi veya bir grubu cenaze namazını doğru bir şekilde yerine getirmediği sürece, mükelleflerin tamamı bu yükümlülük açısından sorumlu sayılırlar; onlardan birisi veya bir grubu bu görevi yerine getirmesiyle de bu yükümlülük, onların tamamının üzerinden kalkmış olur.

Ancak kılınmış olan bir cenaze namazının doğru kılınıp kılınmadığından şüphe edilirse, namazın doğru kılındığı var-

1- Biharu'l-Envar, c.81, s.352.

2- Furu-i Kâfi, c.3, s.177; Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.102; el-İstib-sar, c.1, s.486; et-Tehzib, c.3, s.203; el-Vesail, c. 2, s.802.

3- Furu-i Kâfi, c.3, s.194; el-Vesail, c.2, s.802.

4- Biharu'l-Envar, c.81, s.345

sayılmalı ve böylesi bir durumda cenaze namazının yeniden kılınmasına gerek yoktur. Ama eğer aslen cenaze namazının kılınıp kılınmadığından şüphe edilir veya kesinlikle kılınmamış olduğu anlaşılırsa, mutlaka söz konusu cenazenin önce cenaze namazı kılınmalı ve ardından toprağa verilmelidir; toprağa verilmiş ise de çürümediği sürece, mezarı açılmaksızın, kible şartına uyularak, mezarı üzerinde cenaze namazı kılınmalıdır.⁽¹⁾

Cenaze Namazının Sünnetleri

Ehlibeyt fikhında; cenaze namazının uyulması tavsiye edilen bir kısım sünnetleri de vardır ki bunların önemli bölümünü aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz:

- 1- Cenaze namazı kılan kişinin, niyet öncesinde üç defa: “es-Salât” demesi.
- 2- Cenaze namazı kılan kişinin abdestli olması.
- 3- Cenaze namazı kılan kişinin, erkek cenazenin karnı hizasında; kadın cenazenin ise göğsü hizasında durması.
- 4- Cenaze namazı kılan kişinin, ayakkabılarını ve çorabını çıkarıp yalın ayakla namaz kılması.
- 5- Cenaze namazında tekbirleri alırken, özellikle de birinci tekbiri alırken ellerin kulak hizasına kadar kaldırılması.
- 6- Mescidü’l-Haram hariç, cenaze namazının cami içerisinde kılınmaması.
- 7- Cenaze namazının, cenaze namazları için hazırlanmış olan özel bölmede kılınması.

1- Bk. Men La Yahzuruhu’l-Fakih, c.1, s.103.

8- Cenaze namazının cemaatle kılınması.

9- Cenaze namazı bittikten sonra, cenaze namazını kıldırın imamın, cenazenin alınmasına kadar yerinde beklemesi.

CENAZENİN TOPRAĞA VERİLMESİ

Ehlibeyt fıkhında; Müslüman ve Müslüman hükmünde olan bütün cenazelerin, yırtıcı hayvanlardan korunacak ve kokunun dışarı sızmasını önleyecek şekilde yerde kazılan mezar içerisinde, açıklanacak usule uygun olarak defnedilmesi, ölümden haberdar olup da buna gücü yeten bütün mükellef Müslümanlara farz-ı kifayedir. Dolayısıyla mükelleflerin bir bölümü, bu görevi yerine getirdiği takdirde, tamamının üzerinden bu sorumluluk kalkmış olur; aksi halde tamamı suç işlemiş sayılır. Buna göre cenazenin öylece yerde konup, üzerinin toprak, taş ve benzeri şeylerle kapatılması yahut bir duvar veya kaya parçası altına yerleştirilmesi veya bir tabut içerisinde saklanması caiz değildir.

Hz. İmam Rıza (a.s) cenazeyi defnetmenin hikmetini şöyle açıklamışlardır:

“Hayatta olanların, cenazenin kokuşup dağılmasına ve bundan mütevellit kötü görünüm ve kötü koku salgılamasına şahit olmamaları; onun bu kötü koku ve kokuşmasından rahatsızlık duymamaları ve ona maruz kaldığı bozuşmalar gizlenerek, dostlarının üzülmelerinin, düşmanlarının da sevinmesinin önüne geçilmesi için, insanlar cenazeyi defnetmekle yükümlü kılındılar.”⁽¹⁾

1- Biharu'l-Envar, c.82, s.46; el-Vesail, c.2, s.819

Denizde vefat eden kişinin cenazesinin karaya götürülerek defnedilmesi, cesedin kokuşması ve benzeri nedenlerle mümkün olmazsa, gusül, hanût, kefen ve namaz işlemleri yapıldıktan sonra, cenaze, suda batacak şekilde bir tabut ve benzeri bir şey içine koyulduktan veya ayaklarına taş ve benzeri ağır bir nesne bağlandıktan sonra denize bırakılmalıdır.

Karada defnedildiği takdirde düşmanları tarafından mezarından çıkarılarak saygısızlığa maruz kalabileceğinden endişe duyulan cenaze de aynı şekilde denize bırakılmalıdır.

İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Denizde vefat eden kişinin gusül, hanût ve kefen işlemleri yapıldıktan sonra cenaze namazı kılınmalı ve ardından ayağına bir taş bağlanarak denize bırakılmalıdır.”⁽¹⁾

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Denizde iken gemide vefat eden kişinin cenazesi karaya taşınamıyorsa, gusül verilip kefenlendikten sonra namazı kılınmalı ve ardından denize bırakılmalıdır.”⁽²⁾

Yine, İmam Cafer Sadık (a.s) başka bir hadiste: “Denizde iken gemide vefat eden kişinin cenazesine ne yapılmalıdır?” sorusuna, şöyle cevap vermişlerdir:

“Çuval gibi bir şeye konduktan sonra ağzı bağlanarak denize bırakılmalıdır.”⁽³⁾

Emevî zulmüne karşı kıyam eden, Hz. İmam Zeynelabidin'in oğlu Zeyd, şehit edildiğinde yaranlarınca Fırat nehri kıyısın-

1- Furu-i Kâfi, c.3, s.214; Biharu'l-Envar, c.82, s.2, 9; el-Vesail, c.2, s.867;

Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.96; el-İstıbsar, c.1, s.215.

2- Furu-i Kâfi, c.3, s.214; el-Vesail, c.2, s.867; el-İstıbsar, c.1, s.215.

3- Furu-i Kâfi, c.3, s.213; el-Vesail, c.2, s.875; el-İstıbsar, c.1, s.216.

da bulunan bir yerde toprağa verilmişti. Ancak daha sonra onun toprağa verilen naşı, Emevî yöneticilerce defnedildiği yerden çıkarılıp önce Kufe şehrinin kapısında asılmış, ardından ise yakılmıştır. Bunun üzerine, İmam Cafer Sadık ile şehit Zeyd'in yâranlarından olan Süleyman İbn Halid arasında şöyle bir diyalog geçmiştir:

İmam (a.s): *"Sizi amcam Zeyd'in naşını orada defnetmeğe iten sebep neydi?"*

Süleyman: *"Onlar (Emevî casusları) bizi gözetiyorlardı."*

İmam (a.s): *Defnettığınız yerle Fırat nehri arasında ne kadar bir mesafe vardı?"*

Süleyman: *"Bir taş atımı kadar"* cevabını verince; İmam (a.s): *"Suphanallah; o halde neden naşıma bir demir parçası bağlayarak Fırat suyuna bırakmadınız? Böyle yapsaydınız daha iyi olurdu."* buyurmuşlardır.⁽¹⁾

Cenazenin yüzü kibleye doğru olacak şekilde defnedilmesi farzdır. Buna göre, Kâbe'nin kuzeyinde bulunan yaşadığımız bu bölgelerde, cenazenin başı batıya, ayakları ise doğuya gelecek şekilde sağ omuzu üzerine yatırılarak defnedilmesi gerekmektedir. Başı kesik bir ceset veya gövdesi bulunmayan bir baş da aynı hükme tabidir.

İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

"Allah Resulü, Abdulmüttalip ailesinden olan bir cenazenin defin işleminde hazır bulunmuşlardı. Cenazeyi mezara indirdiklerinde Allah Resulü: 'Cenazeyi kibleye doğru, sağ omuzu üzerine yatırın; yüzüstü veya sırtüstü yatırmayın.' buyurdular."⁽²⁾

1- el-Vesail, c.2, s.867.

2- el-Müstedrek, Ebvabu'd-Defn, 51. bab, 1. hadis.

İmam Cafer Sadık (a.s) cenazenin defni hususunda şöyle buyurmuşlardır:

“Cenazeyi mezara koyarken onu kibleye doğru sağ omuzu üzerine yatırın, kefeninin düğümlerini çözümlen ve yüzünü toprak üzerine koyun.”⁽¹⁾

Âlâ İbn Seyyabe şöyle diyor: Hz. İmam Cafer Sadık (a.s) başı kesik olan bir maktulun defni hususunda bana şöyle buyurdular:

“Mezara girip, cenazenin baş ve gövdesini aldıktan sonra, onu mezar içerisinde yüzü kibleye gelecek şekilde yerleştirmelisin.”⁽²⁾

Cenazenin kefenlenmesi bölümünde de açıklandığı üzere, Ehlibeyt fıkhında; cenazenin mezar yeri, mezarın sağlamlaştırılması ve yerine göre denize bırakmak masrafları gibi, cenazenin defin giderleri geride bırakmış olduğu malın aslından alınmalıdır. Bu hususla ilgili bir kısım delillere kefen bölümünde işaret edilmiştir.

Ehlibeyt fıkhında; cenazeden ayrılan tırnak, diş ve kıllar dâhil tüm parçalar cenazeye birlikte defnedilmelidir.

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Cenazeden ayrılan kıl ve tırnağa dokunulmamalıdır ve eğer cesetten bir şey kopup da düşerse, onu cenazenin kefenine koyun.”⁽³⁾

Konuyla ilgili geniş açıklama ve deliller elinizdeki bu kitabın “cenazenin gusül ve namazı” bölümünde yer almıştır.

1- Biharu'l-Envar c. 82, s.57; el-Müstedrek, Ebvabu'd-Defn, 19. bab, 2. hadis; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.450, 457.

2- Furu-i Kâfi, c.3, s.214; el-Vesail, c.2, s.885.

3- el-Vesail,- c. 2, s.694.

Mezarın Açılması

Ehlibeyt fıkhında; aşağıda zikredilen istisna durumlar haricinde, defnedilmiş olan bir cenazenin mezarının açılması haramdır.

a) Çok uzun bir zaman geçmesi sonucunda cenazenin tamamıyla çürüyüp toprağa dönüştüğü yönünde yakın oluşursa.

Ancak söz konusu mezar, peygamber, imam, şehit veya Allah'ın salih bir kuluna ait ise vefat tarihinin üzerinden asırlar geçse bile açılması caiz değildir.

b) Cenaze, kasıtlı olarak veya kasıtsızca mülkiyeti veya menfaati başkasına ait olan bir yere, sahibinin rızası alınmaksızın defnedilmişse.

Ancak yerin sahibi ücret karşılığında veya ücretsiz olarak cenazenin o yerde kalmasına izin verirse, mezarın açılması ve cenazenin oradan çıkarılması caiz değildir.

c) Bozulmamış olması ve saygısızlık olmaması kaydıyla; mazeretsizce gusülsüz, kefensiz veya hanûtsuz defnedilen bir cenazenin, bu işlemlerin yapılması için.

Ancak geçerli bir mazeret sebebiyle bu hususta bir eksiklik olmuşsa, mazeret kalktıktan sonra bu işlemlerin yapılması amacıyla mezarın açılması caiz değildir. Keza, cenaze namazı kılınmaksızın defnedilen bir cenazenin de namazını kılmak amacıyla mezarından çıkarılması caiz değildir; aksine bu durumda cenaze namazı, mezar üzerinde kılınmalıdır.⁽¹⁾

d) Herhangi bir hakkın ispatı, cenazenin görülmesini gerektiriyorsa.

e) Cenaze, çöplük yeri gibi kendisine saygısızlık sayılan bir yerde defnedilmişse.

1- bk. Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.103.

f) Cenaze, yırtıcı hayvanlar, sel ve benzeri doğal afetler veya düşmanların zarar verebileceği endişesi duyulan bir yerde defnedilmişse.

g) Vefat eden şahıs, cenazesinin kutsal mekânlardan birinde toprağa verilmesini vasiyet ettiği halde, kasıtlı olarak başka bir yerde defnedilmişse. Ancak cenazenin bozulmamış olması kaydıyla.

Definle İlgili Sünnetler

1- Tabutun arkasında veya yanında yürümek suretiyle cenaze merasimine katılmak ve cenazenin taşınması sırasında tabutun ön sağ köşesinden başlayarak tabutun dört köşesinden tutup cenazenin taşınmasına yardımcı olmak.

İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Cenaze merasimine katılan kişiye, yüce Allah dört açıdan sevap yazar; bir sevap cenazeye eşlik ettiği için, bir sevap ona namaz kıldığı için, bir sevap defnedilinceye kadar beklediği için, bir sevap da baş sağlığında bulunduğu için.”⁽¹⁾

İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Bir Müslümanın cenaze merasimine katılan kişiye kıyamet gününde dört şefaathakki verilir ve cenaze merasimi boyunca vefat eden kişi için hangi duada bulunursa, bir melek de “bu dua aynen senin için de kabul olsun” şeklinde onun hakkında dua eder.”⁽²⁾

1- Furu-i Kâfi, c. 3, s.173; Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.99; el-Vesail, c.2, s.822; Biharu'l-Envar, c.81, s.268; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.455.

2- Furu-i Kâfi c. 3, s.173; el-Vesail,- c. 2, s.821, Biharu'l-Envar, c.81, s.257; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.455.

t.me/caferilikcom

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Cenazenin taşınması sırasında, onun arkasından yürümek, iki yanında yürümekten daha iyidir.”⁽¹⁾

İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Cenazenin taşınması sırasında cenazenin iki yanı ve arkasında yürüyün.”⁽²⁾

İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Yüce Allah, tabutun dört köşesinden tutup da cenazenin taşınmasına yardım eden kişinin kırk büyük günahını bağışlar.”⁽³⁾

İmam Musa Kâzım (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Cenazenin taşınmasıyla ilgili sünnet, sağ omzunla tabutun sol ön köşesinden başlayarak, aynı hizanın arka köşesine geçmek ve ardından da sol tarafında kalan ön sağ köşesine gelinceye kadar, tabutun bütün köşelerinden tutarak taşımaktır.”⁽⁴⁾

2- Cenazenin hızlıca değil de, yavaş yavaş mezara indirilmesi.

Bu nedenle cenaze, mezara bir kaç metre mesafe kaldığında yere konup kısa bir süre beklenir, ardından oradan da alınıp biraz daha mezara yaklaştırılarak tekrar yere konur ve üçüncü defada mezarın kenarına kadar getirilir.

1- Furu-i Kâfi c. 3, s.169; Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.100; el-Vesail,- c. 2, s.824.

2- Furu-i Kâfi c. 3, s.169.

3- Furu-i Kâfi c. 3, s.174; el-Vesail,- c. 2, s.828; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.454.

4- Furu-i Kâfi c. 3, s.168; el-Vesail,- c. 2, s.829; el-İstibsar, c.1, s.216; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.453.

Ayrıca erkek cenazesinin, mezarın ayakucu tarafından, cenazenin baş tarafından başlayarak, kadın cenazenin ise mezarın kible yönü tarafından, enlemesine mezara indirilmesi sünnettir.

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Cenazeni birden bire ansızın mezara itme, hazırlanabilmesi için, mezara bir iki arşın kala onu yere koy.”⁽¹⁾

Diğer bir hadiste ise şöyle buyurmuşlardır:

“Cenaze, mezara getirilirken aceleyle ansızın mezara indirilmemelidir; zira mezar, çok büyük korkuları barındıran bir yerdir. Cenazeyi taşıyan kişiler de sırların açığa çıkacağı günün zorluklarından Allah’a sığınmalıdırlar. Mezara yaklaşırken cenazeyi mezarın yakınında yere koysunlar, sonra oradan alıp biraz daha yaklaştırsınlar ve vefat eden kişinin, kendisini mezara hazırlayabilmesi için biraz beklesinler. Sonra da cenazeyi alıp mezarın kenarına kadar getirsinler. Ardından ise cenaze velisinin görevlendirmiş olduğu kişi, cenazeyi mezara indirsin. Cenazeyi mezara indirme işini, bir kişi yapabileceği gibi, bir kaç kişi de üstlenebilir.”

Cenaze mezara indirildiğinde ise; **“Allah’ım, bu mezarı cennet bahçelerinden bir bahçe kıl, ateş kuyularından bir kuyu değil”** denerek, dua edilir. ⁽²⁾

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır:

“Her şeyin bir kapısı vardır; mezarın kapısı ise ayakucudur. Ancak kadın cenazesi kible tarafından enlemesine, erkek cenazesi ise, mezarın ayakucundan, cenazenin baş tarafından başlamak suretiyle mezara alınmalıdır.”

1- Furu-i Kâfi c. 3, s.191; Biharu'l-Envar, c.82, s.54; el-Vesail,- c. 2, s.838.

2- Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.107; el-Vesail,- c. 2, s.838.

“Cenaze velisinin görevlendirmiş olduğu kişi ise, dilerse tek başına, dilerse de yanına başka birisini de alarak (cenazeyi almak üzere) mezara girmelidir.”⁽¹⁾

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Her şeyin bir kapısı vardır, mezarın kapısı ise ayakucu tarafından. Dolayısıyla, cenazeyi mezara koyarken mezarın ayakucundan koymalısın.”

“Ölen kişi (kıyamet gününde yeniden dirilip de) mezarından çıktığında mezarın ayakucundan çıkacaktır.”

“Ayrıca cenaze, mezara konup, üzeri toprakla örtülünceye dek de ona dua edilmeli ve mezarının üzeri musattah kılınmalıdır.”⁽²⁾

Diğer bir hadiste ise İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Erkek cenazesi mezarın ayakucundan mezara indirilmelidir; kadın cenazesi ise, enlemesine kible yönünden mezara indirilmelidir...”⁽³⁾

3- Cenaze mezara konduktan sonra kefen bağlarının çözülmesi.

Cenaze yüzünün açılması ve cenaze yüzünün, mezarın baş tarafında topraktan yapılmış olan yastığın üzerine konması.

Cenazenin mezarda sırtı üstüne dönmesini engellemek için arkasına kerpiç, taş ve benzeri şeyler konması.

Ebu Hamza şöyle diyor: İmam Muhammed Bakır'a (a.s) kefen bağlarının çözülüp çözülmemesi konusunu sordum. İmam (a.s) şöyle buyurdular:

1- Biharu'l-Envar, c.82, s.57; Furu-i Kâfi c. 3, s.193.

2- el-Vesail,- c. 2, s.849.

3- Bihar-ül-Envar, c.82, s.22; el-Vesail, c.2, s.849

“Evet düğümler çözülmelidir ve cenazenin yüzü de açılıp toprağa konmalıdır.”⁽¹⁾

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Cenaze için mezarında topraktan bir yastık yapılmalıdır, sırt üstü dönmemesi için de arkası, kerpiç parçalarıyla sağlamlaştırılmalıdır. Kefeninin bağları çözülmeli ve cenazenin yüzü açılıp toprağa konmalıdır. Ayrıca onun için dua edilmelidir...”⁽²⁾

4- Cenaze, mezara indirilirken, şeytanın şerrinden Allah’a sığınılması ve aşağıdaki duayı okuyarak cenazenin mezara indirilmesi;

بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ، وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ إِلَى رَحْمَتِكَ، لَا
إِلَى عَذَابِكَ.

“Bismillahi ve billah, ve ala milleti Resulillah. Allahumme ila rahmetikelailaazabik.”⁽³⁾

Cenazenin üzeri kapatılmadan önce Fatiha, İhlâs, Felak, Nas sureleri ve Ayete'l Kürsi'nin okunması.

Dikkatini çekercesine elle cenazenin sağ omzuna dokunularak Ehlibeyt imamları'ndan nakledilen telkin duasıyla hak inancın kendisine telkin edilmesi.

Ali İbn Yaktin şöyle diyor: İmam Rıza'nın (a.s) şöyle buyurduğunu duyudum:

1- el-Vesail, c.2, s.841; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.450

2- Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.108; el-Ve-sail, c.2, s.842.

3- **Anlamı:** Allah'ın adıyla, Allah'ın yardımıyla ve Resulullah'ın dini üzere. Allah'ım, rahmetine gelsin, azabına değil.” bk. Biharu'l-Envar, c.82, s.53; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.457.

“Mezara inen kişi, şeytanın şerrinden Allah’a sığınsın ve Fatiha, Felak, Nas ve İhlâs surelerinin yanı sıra Ayete’l-Kürsi’yi de okusun...”⁽¹⁾

Muhammed İbn İclan şöyle diyor: Hz. İmam Cafer Sadık’ın (a.s) şöyle buyurdıklarını duydum:

“Cenazeyi mezara indirdiğinizde ona en yakın olan kişi cenazenin başucunda bulunsun; kefenini yüzünden açıp yüzünü toprak üzerine koysun; Allah’ın ismini ansın, şeytanın şerrinden Allah’a sığınsın; Fatiha, İhlâs, Felak, Nas surelerini ve Ayete’l-Kürsi’yi okusun. Sonra da Allah’ın birliğine, Muhammed’in peygamberliğine tanıklık etmekle başlayarak zamanının imamına kadar birer birer imamların isimlerini anıp onların imametine inanmayı telkin etsin.”⁽²⁾

Ehlibeyt’ten nakledilen telkin duası, açıklamasıyla birlikte ayrıca zikredilecektir.

5- Mezarın yerden olan yüksekliğinin dört açık parmak miktarında olması, diklemesine değil de, dörtgen şeklinde yere paralel olarak düzenlenmesi, mezarın üzerine, baş tarafından başlayarak ayakucuna ve oradan da tekrar baş tarafında bitirecek şekilde su dökülmesi, geri kalan suyun da mezarın ortasına boşaltılması.

İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Resulullah (s.a.a) Ali’ye (a.s) şöyle buyurdular: Ey Ali, beni bu mekânda toprağa ver, mezarımı yerden dört parmak miktarında yükselt ve mezarım üzerine su dök.”⁽³⁾

1- Furu-i Kâfi c. 3, s.192, 194, 195; el-Vesail, c.2. s. 842; Biharul’-Envar, c.82, s.41.

2- el-Vesail, c.2. s. 844; Men La Yahzuru’l-Fakih, c.1, s.108; Furu-i Kâfi, c.3, s.195.

3- el-Vesail, c.2. s. 856.

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Babam hasta yatağında iken bana şöyle vasiyet etti: Ben dünyadan göçtüğümde, bana gusül verip kefen giydir, mezarımı yerden dört parmak yükselt ve üzerine su dök.”⁽¹⁾

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Mezara su dökerken sünnete uygun olması için kibleye dönük durup mezarın bir tarafının baş kısmından başlayarak ayakucuna kadar ve ara vermeksizin mezarın diğer tarafından tekrar başucuna gelinceye kadar su dökmeye devam edilmelidir; son olarak da geri kalan su mezarın ortasına boşaltılmalıdır; sünnete uygun olan, işte budur.”⁽²⁾

İbn Ebi Umeyr şöyle diyor: İçimizden birisi mezara su dökülmesinin hikmetini İmam Sadık'a (a.s) sorduğunda İmam (a.s) şöyle buyurdular:

“Mezarın toprağı ıslak olduğu sürece azap ondan uzak tutulur.”⁽³⁾

6- Mezarın üzerine su döküldükten sonra orada bulunanların, özellikle de cenaze namazına katılmayan kişilerin el parmaklarını açıp, mezarın üzerine bastırmaları ve yedi defa Kadir Suresi'ni okuyarak, bunun sevabını vefat eden kişiye hediye etmeleri, bu kişi için Allah'tan af dilemeleri ve şu duayı okumaları:

اللَّهُمَّ جَافِ الْأَرْضَ عَنْ جَنْبِيهِ وَاصْعِدِ إِلَيْكَ رُوحَهُ وَلَقِّهِ مِنْكَ رِضْوَانًا وَأَسْكِنِ قَبْرَهُ مِنْ رَحْمَتِكَ مَا تُغْنِيهِ بِهِ عَنْ رَحْمَةٍ مِنْ سِوَاكَ.

1- Furu-i Kâfi, c.3, s.200; el-Vesail, c.2. s. 857

2- bk. Biharu'l-Envar, c.82, s.40, 54; el-Vesail, c.2. s. 859; Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.109.

3- Furu-i Kâfi, c.3, s.196; Biharu'l-Envar, c.82, s.23

Okunuşu:

“Allahumme cafi’l-arze an cenbeyhi ve as’id ileyke ruhehu ve leg-
gihi minke rizvana; ve eskin gabrehu min rahmetike ma tuğnihi
bihi an rahmeti men sivak.”⁽¹⁾

Yukarıdaki dua yerine bu dua da okunabilir:

اللَّهُمَّ ارْحَمْ غُرْبَتَهُ، وَصِلْ وَحْدَتَهُ، وَأَنْسِ وَحْشَتَهُ، وَأَمِنْ رَوْعَتَهُ،
وَأَفْضِ عَلَيْهِ مِنْ رَحْمَتِكَ، وَأَسْكِنِ إِلَيْهِ مِنْ بَرْدِ عَفْوِكَ، وَسِعَةِ
غُفْرَانِكَ وَرَحْمَتِكَ مَا يَسْتَعْنِي بِهَا عَنْ رَحْمَةٍ مِنْ سِوَاكَ، وَاحْشُرْهُ
مَعَ مَنْ كَانَ يَتَوَلَّاهُ.

Okunuşu:

“Allahummerhem ğurbetehu ve sil vahdeteh; ve anis vahseteh,
ve amin rev’ateh, ve efzi aleyhi min rahmetik, ve eskin ilehyi min
berdi afvike ve siati ğufranike ve rahmetike ma yesteğni biha an
rahmeti men sivak; vehşurhu mea men kane yetevellah.”⁽²⁾

Açıktır ki bu duayı okurken, Arapça’da farklı olan kadın ve
erkek kiplerinin, usûlüne uygun olarak yerine getirilmesine
dikkat edilmelidir. Yukarıdaki dualar, erkek kipine uygun

1- **Anlamı:** “Allah’ım, bu kişinin mezarını genişlet, ruhunu kendi katına
yükselt, kendi rızanı ona ulaştır ve mezarında onu başkasına ihtiyaç-
sız kılacak rahmetini ona indir.”

2- **Anlamı:** “Allah’ım, onun garibanlığına acı, yalnızlığını gider, ürkek-
liğini ünse çevir, dehşetini güvene çevir, ona rahmetini indir, affının
serinliğini, bağışının ve rahmetinin genişliğini ona nazil eyle öyle ki,
senden gayrısının rahmetine bir ihtiyacı kalmasın. Allahım onu, vela-
yetini benimsemiş olduğu kimselerle birlikte haşreyle.”

olarak okunmuştur. Kadın bir cenaze için okunmak istendiğinde ise, kipler, buna uygun olarak değiştirilmelidir.

Bu arada Hz. İmam Sadık (a.s) ve İmam Rıza'dan (a.s) nakledilen bazı rivayetlerde bu duanın, yalnızca cenazenin toprağa verilmesinden hemen sonra değil, aksine mezara yapılan her ziyaret esnasında el parmaklarının mezar toprağına batırılarak okunması da tavsiye edilmiştir.⁽¹⁾

Buna ilaveten, Muhammed İbn Müslim'in nakletmiş olduğu bir hadiste Hz. İmam Sadık'ın (a.s), bir Ehlibeyt dostunu toprağına verdikten sonra mübarek elini onun mezarı üzerine koyarak yukarıda naklettiğimiz birinci duayı, Amir İbn Miktam'ın nakletmiş olduğu başka bir hadiste ise Hz İmam Sadık'ın (a.s), başka bir Ehlibeyt dostunun mezarı üzerinde de, yukarıda naklettiğimiz ikinci duayı okuduğı yer almıştır.⁽²⁾

Bunun yanı sıra, Ehlibeyt İmamları'ndan, özellikle de İmam Cafer Sadık ve İmam Rıza'dan cenazenin defninden sonra, onun için Allah'tan af dilenmesi ve özellikle de bu iki duanın okunmasına dair birçok hadis nakledilmiştir.⁽³⁾

İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Müslüman kardeşinin mezarını ziyaret ederken kibleye doğru oturup elini onun mezarı üzerine koyarak Kadir Suresi'ni yedi defa okuyan kişi, büyük korku gününün korkusundan güven içinde olacaktır.”⁽⁴⁾

İmam Rıza (a.s) da şöyle buyurmuşlardır:

1- Biharu'l-Envar, c.82, s.40, 57; Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.108.

2- Furu-i Kâfi, c.3, s.196, 201; el-Vesail, c.2, s.855, 861.

3- Furu-i Kâfi, c.3, s.196; el-Vesail, c.2, s.845, Fıkhur-Rıza, s.18.

4- Furu-i Kâfi, c.3, s.229; Biharu'l-Envar, c.82, s.54; Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.1015; el-Vesail, c.2, s.881.

“Kim, bir müminin mezarı başına gelip de Kadir Suresi’ni yedi defa okursa, Yüce Allah, onun günahlarını mezarda yatan kişinin günahlarıyla birlikte affeder.”⁽¹⁾

8- Vefat eden kişinin ailesine baş sağlığı vermek ve onların acısını paylaşmak, özellikle de defin işlemi sonrası için tekit edilen sünnetlerdendir. Dahası, üç gün boyunca acılı ailenin evine yemek göndermek, İslam dininin tavsiye ettiği güzel adetlerden birisidir.

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır:

“Musibete uğrayan (yakınlarından birini kaybeden) kişiye baş sağlığında bulunan kişi, yakınına kaybeden kişinin kazanmış olduğu sevabın aynısını eksiksiz olarak elde etmiş olur.”⁽²⁾

Diğer bir yerde ise, Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır:

“Başsağlığında bulunmak kişiye cenneti kazandırır.”⁽³⁾

İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Definden önce başsağlığı dilenebileceği gibi, definden sonra da başsağlığı dilenebilir.”⁽⁴⁾

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Önemli olan, definden sonraki başsağlığıdır.”⁽⁵⁾

1- Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.115; el-Vesail, c.2, s.882.

2- Furu-i Kâfi, c.3, s.205, 227; Biharul-Envar, c.82, s.79; el-Vesail, c.2, s.871

3- el-Vesail, c.2, s.872.

4- Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.110; el-Vesail, c.2, s.872; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.463.

5- Furu-i Kâfi, c.3, s.204; Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.110; el-Vesail, c.2, s.872; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.463.

Diğer bir hadiste ise İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Cafer İbn Ebu Talip şehit olunca, Allah Resulü (s.a.a) Hz. Fatıma’dan (a.s) üç gün boyunca yemek yapıp (Cafer’in eşi olan) Esmâ binti Umeys’e götürmelerini istediler; Hz Fatıma da üç gün boyunca yemek yapıp beraberindeki kadınlarla birlikte Esmâ’nın evine gidip onu yalnız bırakmadılar. Böylece yakınını kaybeden kişinin evine üç gün boyunca yemek götürmek sünnet haline geldi.”⁽¹⁾

İmam Cafer Sadık’tan (a.s) nakledilen diğer bir hadiste ise şöyle buyurdıkları yer almıştır:

“Bir yakınını kaybeden kişinin evinde yiyip içmek, cahiliye adetlerindedir; sünnete uygun olan ise, Allah Resulü’nün Cafer’in şehadet haberini aldığı anda Cafer’in ailesiyle ilgili yapmış olduğu uygulamada olduğu gibi, vefat eden kişinin evine yemek göndermektir.”⁽²⁾

İmam Cafer Sadık (a.s) diğer bir yerde ise şöyle buyurmuşlardır:

“Bir yakınını kaybeden kişinin komşularına yakışan, üç gün boyunca onun yemek külfetini üstlenmeleridir.”⁽³⁾

1- Furu-i Kâfi, c.3, s.217; Men La Yahzuruhu’l-Fakih, c.1, s.116; Biharul-Envar, c.82, 82, 83, s.72; el-Vesail, c.2, s.888.

2- Men La Yahzuruhu’l-Fakih, c.1, s.116; el-Vesail, c.2, s.889.

3- Furu-i Kâfi, c.3, s.217; el-Vesail, c.2, s.889.

HEDİYE (DEFİN GECESİ) NAMAZI

Defin işlemi sonrasındaki ilk gecede “Hediye Namazı” olarak isimlendirilen iki rekât namaz kılınıp sevabının vefat eden kişinin ruhuna hediye edilmesi, Allah Resulü ve Ehlibeyt İmamları’nca önemle tavsiye edilen başka bir sünnettir.

Allah Resulü şöyle buyurmuşlardır:

“Hayatını kaybeden kişi için defnedildiği gecenin ilk anlarından daha korkulu bir an yoktur, öyleyse vefat eden yakınınız hakkında sadaka vererek onun için rahmet kazanın; bunu yapamıyorsanız, biriniz onun için iki rekât namaz kılsın... ve bunun sevabını ise ona hediye etsin.”

Bu namazın kılınış şekli ise hadislerde iki şekilde nakledilmiştir.

Bir nakle göre şöyle kılınır: “Birinci rekâta Fatiha’dan sonra Ayete’l-Kürsi, ikinci rekâta ise Fatiha’dan sonra on defa Kadir Suresi okunur; namaz selamı sonrasında ise: *“Allah’ım, Muhammed ve Ehlibeyt’ine rahmet eyle ve bu iki rekât namazın sevabını fulan kimsenin mezarına ulaştır.”* şeklinde dua edilir.

Diğer bir nakle göre ise şöyle kılınır: “Birinci rekâta Fatiha’dan sonra iki defa İhlâs Suresi, ikinci rekâta ise Fatiha’dan sonra on defa Tekasur Suresi okunur ve namaz selamının ardından ise: *“Allah’ım, Muhammed ve Ehlibeyt’ine rahmet eyle*

ve bu iki rekât namazın sevabını fulan kimsenin mezarına ulaştır.” şeklinde dua edilir.”⁽¹⁾

Definle ilgili başlıca önemli sünnetleri bu kısa metine özet bir şekilde sığdırmaya çalıştım. Konuyla ilgili diğer sünnetler ve diğer detaylara ulaşmak isteyen Ehlibeyt dostları geniş Ehlibeyt İlmihal (Buyruk) kitaplarına başvurmalıdırlar.

1- el-Vesail, c.5, s.285.

CENAZEYE DOKUNMA GUSLÜ

Ehlibeyt fıkhında; ister küçük olsun, ister büyük olsun, ister Müslüman olsun, ister gayrimüslim olsun, hayatını kaybeden bir insanın cenazesine, soğuduktan sonra ve gusül verilmenden önce dokunmak, dokunan kişi için cenazeye dokunma guslünü farz kılmaktadır. Cenazeye soğumadan önce veya gusül verildikten sonra yahut elbise ve kefen gibi bir şey üzerinden dokunmak veya cenazenin saçı ve sakalı gibi bedenindeki kıllara dokunmak ise, cenazeye dokunma guslünü farz kılmaz. Ama bu durumda da, dokunan uzvun yıkanması, her ne kadar zorunlu olmasa da evladır.

Cenazeden ve keza canlı bir insandan kopan parçalara dokunmak da, kemik içerdiği takdirde cenazeye dokunma guslünü farz kılarken, sırf etten oluşan parçalara dokunmak ise, gusül mükellefiyetini doğurmaz.

Ancak burada dikkat edilmesi gereken konu şudur ki: Her ne kadar soğumadan önce cenazeye dokunmak, gusül sorumluluğunu getirmiyorsa da, fakat dokunan veya dokunulan uzuv ıslak ise, bu, dokunan uzvun necis olmasına yol açmaktadır; dolayısıyla da o uzvun yıkanması icap etmektedir.

Muhammed İbn Müslim şöyle diyor: İmam Muhammed Bakır'a (a.s); "Hayata veda eden kişinin gözlerini kapatan kişinin gusül dökmesi zorunlu mudur?" diye sordum. İmam (a.s) şöyle buyurdular:

“Henüz bedeni sıcak iken dokunmuşsa, gusül alması gerekmez; ama bedeni soğuduktan sonra dokunursa gusül alması gerekiyor.”

Ben: “Cenazeye gusül veren kişinin de gusül alması gerekiyor mu?” diye sordum. İmam (a.s): “*Evet*” buyurdular. Ben: “Cenazeye gusül verdikten sonra kendi guslünü yerine getirmeden önce cenazeyi kefenleyebilir mi?” diye sordum. İmam (a.s) şöyle buyurdular:

“Cenazeye gusül verdikten sonra elini omuzlardan aşağıya doğru yıkar, ardından cenazeyi kefenler ve daha sonra da kendi guslünü yerine getirir...”⁽¹⁾

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Cenazeye gusül veren şahıs gusletmelidir. Cenaze henüz sıcak iken birisi onu öperse, bu kişiye gusül farz olmaz; ama soğuduktan sonra ona dokunur veya öperse, gusletmelidir. Cenazenin guslü verildikten sonra ise onu öpmenin veya ona dokunmanın bir mahzuru yoktur.”⁽²⁾

Ali İbn Cafer şöyle diyor: Kardeşim İmam Musa İbn Cafer’e (a.s): “Cenazeye dokunan şahıs gusül almalı mıdır?” diye sordum. İmam (a.s): “*Cenaze soğumamışsa, gusül dökmesi gerekmez; ancak soğumuşsa dokunduğunda gusletmelidir.*” buyurdular.⁽³⁾

İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Cenazeye gusül veren kişiye ve cenazeye dokunan kişiye, cenazeden bulaşan kirlilikten temizlenmesi için gusletmek farz kılınmıştır. Zira ruh bedenden çıkınca birçok afet hayatını kaybeden kişinin vücudunda kalır; işte bu

1- Furu-i Kâfi c. 3, s.160; el-Vesail, c.2, s.927; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.429.

2- Furu-i Kâfi c. 3, s.160; el-Vesail, c.2, s.930

3- el-Vesail, c.2, s.930; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.429; el-İstıbsar, c.1, s.100.

yüzden hem cenazenin, hem de ona dokunan kişinin yıkanmasına hükmedilmiştir.”⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Canlı bir insandan kopan parça da, ceset hükmündedir; bir insan ona dokunursa, o parça kemik içerdiği takdirde, dokunan kişi için gusül almak farz olur; kemik içermiyorsa, gusül farz olmaz.”⁽²⁾

Halebî şöyle diyor: İmam Cafer Sadık’a (a.s) “Murdara (dinde belirtilmiş olan usüle uygun olarak kesilmeyen hayvana) dokunan kişiye de gusül farz olur mu?” diye sordum. İmam (a.s): “Hayır; bu hüküm sadece insan cesedi için geçerlidir.” buyurdular.⁽³⁾

İbrahim İbn Meymun şöyle diyor: İmam Cafer Sadık’a (a.s): “Elbisenin cenazeye dokunması durumundaki hükmü sordum. İmam (a.s) şöyle buyurdular:

“Cenazeye gusül verilmişse, elbisenin cenazeye dokunan kısmını yıkaman gerekmez; ama gusül verilmemişse, elbisenin cenazeye dokunan bölümünü yıkamalısın.”⁽⁴⁾

Boynunda cenazeye dokunma guslü olan kişinin, camilere, Allah Resulü ve Ehlibeyt İmamları’na ait türbelere girmesi,

1- el-Vesail, c.2, s.929.

2- Furu-i Kâfi, c.3, s.212; el-Vesail, c.2, s.93; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.430; el-İstibsar, c.1, s.100.

3- Furu-i Kâfi c. 3, s.160; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.429, 431.

4- Furu-i Kâfi c. 3, s.160; el-Vesail, c.2, s.1050. Bu anlam İmam Muhammed Bakır’dan (a.s) da nakledilmiştir. bk. Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.87; Tehzibü'l-Ahkâm, c.1, s.429. Ancak bu hüküm, elbisenin veya cenazenin sirayet edecek kadar ıslak olduğu duruma aittir. Çünkü hem elbisenin hem de cenazenin ıslak olmadığı durumda, cenazeye dokunan elbise necis olmamaktadır, dolayısıyla yıkanması da gerekmemektedir.

bu mekânlarda durması ve ayrıca secde içeren ayetler de dâhil olmak üzere Kur'an-ı Kerim'den dilediği bölümünü okuması caizdir. Ancak Kur'an-ı Kerim'in ayetlerine, Allah Teâlâ'nın Esmâ'ül-Hüsna'sına ve Ondört Pak Masum'un mübarek isimlerine dokunması, namaz kılması, hac farızasında tavaf yapması ve benzeri abdestli olmayı gerektiren işleri yapması, gusül etmeden önce caiz değildir. Bu amelleri yapabilmesi için gusletmesi ve ayrıca abdest alması farzdır.

TELKİN

Daha önce de işaret edildiği üzere Ehlibeyt fıkında; cenaze mezara indirildiğinde üzeri kapatılmadan önce, Fatiha, İhlâs, Felak, Nas, Tekasur Sureleri ve Ayete'l-Kürsi'nin okunarak bundan mütevellit sevabının ona hediye edilmesi, cenaze için Allah'tan af dilenmesi ve özellikle de Ehlibeyt'ten nakledildiği şekilde hak itikadın kendisine telkin edilmesi, üzerinde durulan önemli sünnetlerdendir.

Burada, Ehlibeyt'ten nakledilen telkin duasına Türkçesiyle birlikte aşağıda yer vereceğiz. Ancak bundan önce, cenazenin toprağa verilmesi ve defin esnasında okunması uygun olan sure, ayet ve dualar hususunda İmam Rıza'dan (a.s) nakledilen bir hadise yer vermeği uygun buluyoruz. İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Cenazeyi mezara götürdüğünüzde onu ansızın mezara indirmeyin; çünkü mezar onun için çok korkunçtur; sırların açığa çıkacağı günün korkusundan Allah'a sığınınız. Aksine, cenazeyi, mezarın kenarına varmadan az önce yere indirin, biraz bekleyin, sonra mezarın kenarına kadar getirip tekrar yere indirin; sonra da onu cenaze velisinin görevlendirmiş olduğu kişi, tek başına veya birisinden yardım alarak mezara indirsin. Mezara baktığınızda şöyle dua edin:

اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا رَوْضَةً مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ وَلَا تَجْعَلْهَا حُفْرَةً مِنْ حُفْرِ النَّبِيرَانِ.

“Allahumme’elha ravzaten min riyazi’l-cenne, ve la tec’el-hahufretenminhuferi’n-nîran.”⁽¹⁾

(Cenazeyi mezara indirecek olan kişi) mezara indiğinde Fatıha, Felak, Nas Sureleri’ni ve Ayete’l-Kürsi’yi okusun; mezarın orta yerinde durduğunda ise Tekasur Suresi’ni ve ve şu ayeti tilavet etsin:

مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى.

“Minha haleknakum ve fiha nuîdikum ve minha nuhrickum tareten uhra.”⁽²⁾

Cenazeyi aldığı anda şöyle desin:

بِسْمِ اللَّهِ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ.

“Bismillah ve fi sebillillah, ve ala milleti Resulillah.”⁽³⁾

Sonra cenazeyi sağ omuzu üzerine kibleye yönelik olarak mezarına yatırsın; kefeninin düğümlerini çözsün; yüzünü toprak üzerine koysun ve şöyle dua etsin:

اللَّهُمَّ جَافِ الْأَرْضَ عَنْ جَنْبَيْهِ وَصَاعِدِ الْيَتِيمِ رُوحَهُ وَلَقِّهِ مِنْكَ رِضْوَانًا.

“Allahumme cafi’l-arza an canbeyhi ve said ileyke ruheh, ve laggihi minke rizvana.”⁽⁴⁾

1- **Anlamı:** “Allah’ım, bu mezarı cennet bahçelerinden bir bahçe kıl, onu ateş kuyularından bir kuyu kılma.”

2- **Anlamı:** “Sizi ondan (topraktan) yarattık; yine sizi oraya döndüreceğiz ve bir kez daha sizi ondan çıkaracağız” (Taha/55)

3- **Anlamı:** “Allah’ın adıyla; Allah’ın yolu ve Resulullah’ın dini üzere.”

4- **Anlamı:** “Allah’ım, onun mezarını iki yanından da genişlet; ruhunu kendi katına yücelt ve kendi katındaki rızanı ona ulaştır.”

Sonra sağ elini cenazenin sağ koltuğu altına, sol elini de sol omuzu üzerine koyduktan sonra onu şiddetlice sallayarak -şayet cenaze erkek cenazesi ise-: “Ey fulan oğlu fulan” -kadın cenazesi ise de- “Ey fulan kızı fulan; “Allah, Rabbin; Muhammed, peygamberin; Ali, velin ve imamındır.” şeklinde başlayarak sonuncu imama kadar imamların ismini birer birer ona söylesin. Ardından telkini bir defa daha tekrarlasın ve cenazenin üzeri tuğla ve benzeri şeylerle kapatıldıktan sonra şu şekilde dua etsin:

اللَّهُمَّ أَنْسِ وَحَشَتَهُ وَصَلِّ وَحَدَّتَهُ بِرَحْمَتِكَ، اللَّهُمَّ عَبْدُكَ وَابْنُ
عَبْدِكَ وَابْنُ أُمَّتِكَ، نَزَلْ بِسَاحَتِكَ وَأَنْتَ خَيْرُ مَنْزُولٍ بِهِ، اللَّهُمَّ إِنْ
كَانَ مُحْسِنًا فَزِدْ فِي إِحْسَانِهِ، وَإِنْ كَانَ مُسِيئًا فَتَجَاوَزْ عَنْهُ وَاعْفِرْ
لَهُ، إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ.

“Allahumme anis vahseteh, ve sil vahdetehu bi-rahmetik. Allahumme abduke vebnu abdike vebnu emetike nezele bi-sahetik, ve ente hayru menzûlin bih. Allahumme in kane muhsinen fe-zid fi ihsanîh, ve in kane musîen fe-tecavez anhu veğfir leh, inneke ente’l-Ġafûru’r-Rahîm.”⁽¹⁾

Görüldüğü üzere, İmam Rıza’nın (a.s) bu hadisinde açıklanan dualar, erkek cenazesi esas alınarak okunmuştur. Kadın

1- **Anlamı:** “Allah’ım, onun ürkekliğini gider; kendi rahmetin hatırına onu yalnız anında yalnız bırakma; Allah’ım, bu senin kulundur; senin kulunun oğludur; senin katına gelmiştir; sen ise kendisine gelenlerin en hayırlısı; Allah’ım, iyilik sahibi ise, iyiliğini daha da artır, kötülük ehlinde ise; onun kötülüğünü affet ve onu bağışla. Çünkü sen büyük bağış ve rahmet sahibisin.”

(Biharu’l-Envar, c.82, s.39, 57; ayrıca bkz. el-Vesail, c.2, s.847; Tehzîbü’l-Ahkâm, c.1, s.457)

cenazesinde ise kiplerin ona uygun olarak değiştirilmesi gerektiği açıktır.

Ehlibeyt'ten Nakledilen Telkin Duası

Ehlibeyt İmamları'ndan gelen hadislerde, cenazenin mezarı konulmasından sonra özeri kapatılmadan önce aşağıdaki "telkin duası"nın okunarak kendisine hak inancın telkin edilmesi, önemle tavsiye edilmiş ve bunun, mezarda Nekir ve Munker isimli iki melek tarafından yapılacak olan sorgulamada, ona yardımcı olacağı kaydedilmiştir.

Bu arada İmam Rıza'dan (a.s) nakletmiş olduğumuz yukarıdaki hadiste de işaret edildiği üzere, telkin duasına başlanmadan önce bir kişinin, mezara inerek, sağ elini cenazenin sağ koltuğu altına, sol elini de cenazenin sol omuzu üzerine koyarak, cenazeyi uyarırcasına hareket ettirmesi ve ardından telkin duasının okunmasına başlanması ve telkin duasının okunması esnasında cenazenin ismi anıldıka uyarı hareketinin tekrarlanması da Ehlibeytten gelen hadislerde tavsiye edilmiştir.

Ayrıca bu hadislerde mezara inen şahsın, vefat eden kişinin oğlu, kardeşi gibi en yakın akrabası veya yakınlarından birisi olmasının daha evla olduğu kaydedilmiştir. Ancak açıktır ki eğer söz konusu cenaze, bir kadına ait olur ise, mezara inen şahsın ona mahrem olan birisi olması zorunludur.

Bilindiği üzere Arap dilinde, kadın ve erkek kipleri farklıdır. Bu yüzden, kolaylık olması amacıyla biz burada erkek ve kadın telkin dualarını ayrı ayrı zikrediyoruz.

Erkek Cenaze İçin Telkin Duası

Ehlibeyt fıkhında Ehlibeyt İmamları'nın öğretisiyle erkek cenaze için okunması gelenekleşen telkin duasını aşağıda naklede-

ceğiz. Ancak ona yer vermeden önce, bir daha şunu hatırlatmalıyız ki, yukarıda da açıklandığı üzere, telkin duasının okunmasına başlanmadan önce, cenaze omzundan tutularak uyarılırca-sına hareket ettirilir; sonra da telkin duasını okuyacak olan kişi, ağzını cenazenin kulağına yaklaştırarak önce üç defa:

إِسْمَعِ اِفْهَمْ يَا فُلَانُ ابْنَ فُلَانٍ

“İsme’ ifhem ya fulanubnu fulan” der, ardından telkin duasının geri kalanını okumaya başlar.

Fakat malumdur ki, telkin duasında geçen “fulanubnu fulan” tabirinde “fulan” kelimeleri yerine, vefat eden kişi ve babasının ismi söylenir. Örneğin; vefat eden kişinin ismi Ali, babasının ismi de Muhammed ise, önce üç defa: “İsme’ ifhem ya Ali’yyubnu Muhammed” söylenir.

Ardından ise şöyle devam edilir:

هَلْ أَنْتَ عَلَى الْعَهْدِ الَّذِي فَارَقْتَنَا عَلَيْهِ، مِنْ شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَحَدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَسَيِّدُ النَّبِيِّينَ وَخَاتَمَ الْمُرْسَلِينَ، وَأَنَّ عَلِيًّا أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ وَسَيِّدُ الْوَصِيِّينَ، وَإِمَامٌ افْتَرَضَ اللَّهُ طَاعَتَهُ عَلَى الْعَالَمِينَ، وَأَنَّ الْحَسَنَ، وَالْحُسَيْنَ، وَعَلِيَّ ابْنَ الْحُسَيْنِ، وَمُحَمَّدَ ابْنَ عَلِيٍّ، وَجَعْفَرَ ابْنَ مُحَمَّدٍ، وَمُوسَى ابْنَ جَعْفَرٍ، وَعَلِيَّ ابْنَ مُوسَى، وَمُحَمَّدَ ابْنَ عَلِيٍّ، وَعَلِيَّ ابْنَ مُحَمَّدٍ، وَالْحَسَنَ ابْنَ عَلِيٍّ، وَالْقَائِمَ الْحُجَّةَ

الْمُهَدِيِّ، صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ، أئِمَّةُ الْمُؤْمِنِينَ، وَحُجَجُ اللَّهِ عَلَى
الْخَلْقِ أَجْمَعِينَ، وَأئِمَّتِكَ أئِمَّةٌ هُدَى بِكَ أَبْرَارٌ.

يَا فُلَانُ ابْنَ فُلَانٍ

Burada da yine “fulanubnu fulan” kelimeleri yerine vefat eden kişinin ve babasının ismi söylenir ve şöyle devam edilir:

إِذَا آتَاكَ الْمَلَكَانَ الْمُقَرَّبَانِ رَسُولَيْنِ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى،
وَسَأَلَاكَ عَنْ رَبِّكَ وَعَنْ نَبِيِّكَ وَعَنْ دِينِكَ وَعَنْ كِتَابِكَ وَعَنْ
قِبْلَتِكَ وَعَنْ أئِمَّتِكَ، فَلَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ، وَقُلْ فِي جَوَابِهِمَا،
اللَّهُ رَبِّي، وَمُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ نَبِيِّي، وَالْإِسْلَامُ دِينِي،
وَالْقُرْآنُ كِتَابِي، وَالْكَعْبَةُ قِبْلَتِي، وَأَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي
طَالِبٍ إِمَامِي، وَالْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْمُجْتَبَى إِمَامِي، وَالْحُسَيْنُ بْنُ
عَلِيٍّ الشَّهِيدُ بِكَرْبَلَا إِمَامِي، وَعَلِيُّ بْنُ زَيْنِ الْعَابِدِينَ إِمَامِي، وَمُحَمَّدُ
الْبَاقِرُ إِمَامِي، وَجَعْفَرُ الصَّادِقُ إِمَامِي، وَمُوسَى الْكَاظِمُ إِمَامِي،
وَعَلِيُّ الرِّضَا إِمَامِي، وَمُحَمَّدُ الْجَوَادُ إِمَامِي، وَعَلِيُّ الْهَادِي إِمَامِي،
وَالْحَسَنُ الْعَسْكَرِيُّ إِمَامِي، وَالْحُجَّةُ الْمُنتَظَرُ إِمَامِي، هَؤُلَاءِ
صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ أئِمَّتِي وَسَادَتِي وَقَادَتِي وَشُفَعَائِي، بِهِمْ أَتَوَلَّى،
وَمِنْ أَعْدَائِهِمْ أَتَبَرَّأُ، فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ.

ثُمَّ أَعْلَمَ يَا فُلَانُ ابْنُ فُلَانٍ

Burada da yine “fulanubnu fulan” kelimeleri yerine vefat eden kişinin ve babasının ismi söylenir ve şöyle devam edilir:

إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى نِعْمَ الرَّبُّ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَأَلَّهُ نِعْمَ الرَّسُولُ، وَأَنَّ عَلِيَّ ابْنَ أَبِي طَالِبٍ وَأَوْلَادَهُ الْمَعْصُومِينَ،
الْأَيِّمَّةَ الْإِثْنَى عَشَرَ، نِعْمَ الْأَيِّمَّةُ، وَأَنَّ مَا جَاءَ بِهِ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَآلِهِ حَقٌّ، وَأَنَّ الْمَوْتَ حَقٌّ، وَسُؤَالَ مُنْكَرٍ وَنَكِيرٍ فِي الْقَبْرِ
حَقٌّ، وَالْبَعْثَ حَقٌّ، وَالنُّشُورَ حَقٌّ، وَالصِّرَاطَ حَقٌّ، وَالْمِيزَانَ حَقٌّ،
وَتَطَايُرَ الْكُتُبِ حَقٌّ، وَأَنَّ الْجَنَّةَ حَقٌّ، وَالنَّارَ حَقٌّ، وَأَنَّ السَّاعَةَ
آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا، وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ.

أَفْهَمْتَ يَا فُلَانُ

“Fulan” kelimesi yerine vefat eden kişinin ismi söylenir ve şöyle devam edilir:

تَبَّتْكَ اللَّهُ بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ، وَهَذَاكَ اللَّهُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ، عَرَفَ
اللَّهُ بَيْنَكَ وَبَيْنَ أَوْلِيَائِكَ، فِي مُسْتَقَرٍّ مِنْ رَحْمَتِهِ.

اللَّهُمَّ جَافِ الْأَرْضَ عَن جَنِّيهِ، وَاصْعَدْ بِرُوحِهِ إِلَيْكَ، وَلَقِّهِ مِنْكَ
بُرْهَانًا، اللَّهُمَّ عَفُوكَ، عَفُوكَ، عَفُوكَ.

Daha sonra ise vefat eden kişinin ruhuna Fatiha okunup orada bulunanlardan onun için Fatiha okumaları istenilir ve bu şekilde telkin duası sona erdirilidir.

Erkek Cenaze İçin Okunan Telkin Duasının Türkçe Okunuşu:

(Telkin duasına üç kez söylenen şu cümle ile başlanır:)

- İsmе', ifhem, ya fulanubnu fulan.

(“fulanubnu fulan” tabirindeki “fulan” kelimeleri yerine, vefat eden kişinin ve babasının ismi söylenir. Örneğin; vefat eden kişinin ismi Ali, babasının ismi de Muhammed ise, önce üç defa: “İsmе' ifhem ya Ali'yyubnu Muhammed” söylenir. Ardından şöyle devam edilir:)

- Hel ente ale'l-ahdillezi farektena aleyh, min şehadeti en la ilahe illellahu vahdehu la şerike leh, ve enne Muhammeden Abduhu ve Resuluh, ve Seyyidu'n-nebiyyine ve Hatemu'l-murselin, ve enne Aliyy'en Emirü'l-Mu'minin ve Seyyidu'l-vasiyyin; imamun ifterezellahu taetehu ale'l-âlemîn, ve enne'l-Hasene ve'l-Hüseyne ve Aliyy'ebne'l-Hüseyne ve Muhammedebne Aliyyin ve Cafer'ebne Muhammedin ve Muse'bine Caferin ve Aliyy'ebne Musa ve Muhammed'ebne Aliyyin ve Aliyy'ebne Muhammedin ve'l-Hasen'ebne Aliyyin ve'l-Gaime'l-Hüccete'l-Mehdiyye salavatullahi aleyhim; eimmetu'l-muminin ve hücecellahi ale'l-halgi acmeîn, ve eimmetuke eimmetu huden bik; ebrar.

Ya fulanubnu fulan

(Burada da yine “fulanubnu fulan” kelimeleri yerine vefat eden kişinin ve babasının ismi söylenir ve şöyle devam edilir:)

- İza etake'l-melekani'l-mukarrebani resûleyni min indillahi tebareke ve teala, ve seelake an rabbike ve an nebiyyike ve an di-

nike ve an kitabike ve an kiblelike ve an eimmetik; fe-la tehaf; ve la tehzen ve gul fi cevabihima; Allahu rabbî, ve Muhammedun sallallahu eleyhi ve alihi nebiyyî, ve'l-İslamu dinî, ve'l-Kur'anu kitabî, ve'l-Kabetu kibleti, ve Emiru'l-Mü'minîne Aliyy'ubnu Ebi Talibin imamî, ve'l-Hasen'ubnu Aliyyini'l-Mücteba imamî, ve'l-Hüseyn'ubnu Aliyyini's-şehidu bi-Kerbela imamî, ve Aliyyun Zeynu'l-Abidîne imamî, ve Muhammeduni'l-Bagiru imamî, ve Ceferuni's-Sadiku imamî, ve Muse'l-Kâzimu imamî, ve Aliyy'uni'r-Riza imamî ve Muhammeduni'l-Cevadu imamî ve Aliyyuni'l-Hadi imamî, ve'l-Hasenu'l-Askeriyyu imamî, ve'l-Hüccetu'l-Muntazaru imamî; haulai salavatullahi aleyhim ecmaîne eimmetî ve sadetî ve gadetî ve şüfeâî; bihim etevella ve min e'daihim eteberreu fi'd-dünya ve'l-ahire.

Sümme'lem ya fulanubnu fulan.

(Burada da yine "*fulanubnu fulan*" kelimeleri yerine vefat eden kişinin ve babasının ismi söylenir ve şöyle devam edilir:)

- İnnellahe tebareke ve teala ni'me'r-rabbu ve enne Muhammeden sallallahu aleyhi ve alihi, ni'me'r-resul, ve enne Aliyy'ebne Ebi Talib'in ve evladehu'l-masûmîne el-eimmete'l-isna aşere ni'me'l-eimme, ve enne ma cae bihi Muhammedun sallallahu aleyhi ve alihi haggun, ve enne'l-mevte heggun ve suale münkerin ve nekîrin fi'l-gabri heggun ve'n-nuşûre haggun ve's-sirate haggun ve'l-mizane haggun ve tetayure'l-kutubi haggun ve enne'l-cennete haggun ve'n-nare haggun ve enne's-saete atiyetün la reybe fiha ve ennellahe yeb'esu men fi'l-gubûr.

Efehimte ya fulanu

("Fulan" kelimesi yerine vefat eden kişinin ismi söylenir ve şöyle devam edilir:)

- Sebbeteke'llahu bi'l-kavli's-sabiti ve hedake'llahu ila siratin

müstegim; arrafellahu beyneke ve beyne evliyaike fi müstegar-
rin min rahmetih.

Allahumme, cafi'l-arza an cenbeyh; ves'ed bi-ruhihi ileyk, ve leg-
gihi minke burhana. Allahumme, afveke afveke afvek.

Telkin Duasının Türkçe Anlamı:

Dinle ve anla, ey falan oğlu falan.

Acaba hala bizden ayrılırken üzerinde olduğun ahit ve ikrar üzere misin? Allah'tan gayrı bir ilah olmadığı, O'nun tek olup ortaksız olduğu; Muhammed'in O'nun kulu, resulü, peygamberlerin efendisi ve resullerin sonuncusu olduğu; Ali'nin müminlerin emîri, vasilerin efendisi ve bütün âlemlere itaati farz kılınan imam olduğu; Hasan'ın, Hüseyin'in, Hüseyin'in oğlu Ali Zeynelabidin'in, Ali'nin oğlu Muhammed Bakır'ın, Muhammed'in oğlu Cafer Sadık'ın, Cafer'in oğlu Musa Kâzım'ın, Musa'nın oğlu Ali Rıza'nın, Ali'nin oğlu Muhammed Taki'nin, Muhammed'in oğlu Ali Naki'nin, Ali'nin oğlu Hasan Askeri'nin ve Hasan'ın oğlu Kaim, Hüccet Mehdi'nin, (Allah'ın rahmet ve bereketi onların üzerine olsun), müminlerin imamı ve Allah'ın, bütün varlığa olan hüccetleri olduklarına dair ahit ve ikrar (üzere misin); bunu bilmelisin ki, senin bu önderlerin, hidayet önderleridirler ve sana karşı çok ihsankârdırlar.

Ey filan kişinin oğlu filan.

Allah Teberake ve Teala katından, onun elçileri olan iki mukarrep (yüce) melek gelip de sana; Rabbini, Peygamber'ini, dinini, kitabını, kiblieni ve imamlarını sorduklarında, sakın korkma, hüzünlenme ve onların cevabında şöyle de: Allah Rabbimdir; Muhammed (Allah'ın rahmet ve bereketi O'nun ve Ehli Beyti'nin üzerine olsun) peygamberimdir; İslam dindir; Kur'an kitabımdır; Kâbe kiblemdir; Ebu Talib oğlu

Emîrül-Müminin Ali imamımdır; Ali oğlu Hasanü'l-Müçteba imamımdır; Kerbela şehidi, Ali oğlu Hüseyin imamımdır; Ali Zeynelabidin imamımdır; Muhammed Bakır imamımdır; Cafer Sadık imamımdır; Musa Kâzım imamımdır; Ali Rıza imamımdır; Muhammed Cevad imamımdır; Ali Hadi İmamımdır; Hasan Askerî imamımdır ve zuhuru beklenen Hücset (Mehdi) imamımdır; işte bunlar (Allah'ın rahmeti ve bereketi tamamımın üzerine olsun) imamlarım, efendilerim, önderlerim ve Allah katındaki şefaathçilerimdirler; hem dünyada hem de ahirette bunları seviyorum; bunların düşmanlarından da uzak duruyorum.

Sonra ey filan kişinin oğlu filan bilmelisin ki:

Allah Teberake ve Teala ne güzel Rab'dir; Muhammed, (Allah'ın rahmet ve bereketi O'nun ve Ehli Beyti'nin üzerine olsun) ne güzel resuldür; Ali ve masum evlatları, yani On İki İmamlar ne güzel imamlardır ve Muhammed'in (Allah'ın rahmeti ve bereketi O'nun ve Ehli Beyti'nin üzerine olsun) getirmiş olduğu (din) haktır; ölüm haktır; Münker ve Nekir'in kabirdeki sorgulaması haktır; yeniden dirilerek mahşere gelmek haktır; sırat haktır; mizan, terazi haktır; amel defterlerinin uçuşarak dağıtılması haktır; cennet haktır; cehennem haktır ve şüphesiz kıyamet gelecektir, bunda hiçbir şüphe yoktur ve Allah mezarda olanları tekrar diriltecektir.

Acaba anladın mı? Ey filan.

Allah seni doğru inanç olan iman üzere sağlam kılın; seni doğru yola hidayet etsin ve rahmetinden var olan ebedi mekanda, sen ve sevdiklerini birbirinize kavuştursun.

Allah'ım, yeri onun için her iki yanından da genişlet; ruhunu kendi katına yücelt ve ona kesin delilini telkin eyle. Allah'ım, onu affet, onu affet, onu affet.

Kadın Cenaze İçin Telkin Duası

Daha önce de işaret edildiği üzere Arapça'da erkek ve kadın kipleri farklıdır; dolayısıyla kadın cenazesinin telkin duası erkeğinkinden farklı olarak aşağıdaki şekilde okunmalıdır:

Burada da telkine başlanmadan önce; yukarıda açıklandığı gibi cenazeye mahrem olan birisi, cenazenin omzundan tutarak uyarırcasına cenazeyi hareket ettirmelidir. Ardından telkin duasını okuyacak olan kişi, ağzını cenazenin kulağına yaklaştırarak üç defa:

اِسْمَعِي اِفْهَمِي، يَا فُلَانَةَ ابْنَةَ فُلَانٍ،

“İsmei ifhemi ya fulanetubnetu fulan” diyerek telkin duasını okumaya başlamalıdır.

Erkek cenazesinde açıklandığı gibi burada da “ya fulanetubnetu fulan” tabirinde “fulanetu ve fulan” kelimeleri yerine cenazenin ve babasının ismi söylenir. Örneğin; cenazenin ismi Fatıma, babasının ismi de Muhammed ise, üç defa: “İsmei ifhemi ya Fatimetubnetu Muhammed” yani “Dinle ve anla ey Muhammed kızı Fatıma.” söylenir.

Ardından ise telkin duasının geri kalanının okunmasına devam edilerek şöyle denilir:

هَلْ أَنْتِ عَلَى الْعَهْدِ الَّذِي فَارَقْتِنَا عَلَيْهِ، مِنْ شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَخَدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَسَيِّدُ النَّبِيِّينَ وَخَاتَمُ الْمُرْسَلِينَ، وَأَنَّ عَلِيًّا أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ وَسَيِّدُ الْوَصِيِّينَ، وَإِمَامٌ افْتَرَضَ اللَّهُ طَاعَتَهُ عَلَى الْعَالَمِينَ، وَأَنَّ

الْحَسَنَ، وَالْحُسَيْنَ، وَعَلِيَّ ابْنَ الْحُسَيْنِ، وَمُحَمَّدَ ابْنَ عَلِيٍّ، وَجَعْفَرَ
ابْنَ مُحَمَّدٍ، وَمُوسَى ابْنَ جَعْفَرٍ، وَعَلِيَّ ابْنَ مُوسَى، وَمُحَمَّدَ ابْنَ
عَلِيٍّ، وَعَلِيَّ ابْنَ مُحَمَّدٍ، وَالْحَسَنَ ابْنَ عَلِيٍّ، وَالْقَائِمَ الْحُجَّةَ
الْمُهَدِّيَّ، صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ، أَيْمَّةُ الْمُؤْمِنِينَ، وَحُجَجُ اللَّهِ عَلَى
الْخَلْقِ أَجْمَعِينَ، وَأَيْمَتُكَ أَيْمَةُ هُدَى بِكِ أَبْرَارًا .

يَا فُلَانَةُ ابْنَةُ فُلَانٍ

Burada da yine “fulanetubnetu fulan” kelimeleri yerine vefat eden kadının ve babasının ismi söylenir ve şöyle devam edilir:

إِذَا آتَاكَ الْمَلِكَانِ الْمُقَرَّبَانِ رَسُولَيْنِ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى،
وَسَأَلَكَ عَنْ رَبِّكَ، وَعَنْ نَبِيِّكَ، وَعَنْ دِينِكَ، وَعَنْ كِتَابِكَ، وَعَنْ
قِبْلَتِكَ، وَعَنْ أَيْمَتِكَ، فَلَا تَخَافِي وَلَا تَحْزَنِي، وَقُولِي فِي جَوَابِهِمَا،
اللَّهُ رَبِّي، وَمُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ نَبِيِّي، وَالْإِسْلَامُ دِينِي،
وَالْقُرْآنُ كِتَابِي، وَالْكَعْبَةُ قِبْلَتِي، وَأَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيُّ ابْنُ أَبِي
طَالِبٍ إِمَامِي، وَالْحَسَنُ ابْنُ عَلِيٍّ الْمُجْتَبَى إِمَامِي، وَالْحُسَيْنُ ابْنُ
عَلِيٍّ الشَّهِيدُ بِكَرْبَلَا إِمَامِي، وَعَلِيُّ زَيْنِ الْعَابِدِينَ إِمَامِي، وَمُحَمَّدٌ
الْبَاقِرُ إِمَامِي، وَجَعْفَرُ الصَّادِقُ إِمَامِي، وَمُوسَى الْكَاطِمُ إِمَامِي،

وَعَلِيٌّ الرَّضَا إِمَامِي، وَمُحَمَّدُ الْجَوَادُ إِمَامِي، وَعَلِيٌّ الْهَادِي إِمَامِي،
وَالْحَسَنُ الْعَسْكَرِيُّ إِمَامِي، وَالْحُجَّةُ الْمُتَنْظَرُ إِمَامِي، هُوَلَاءُ
صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ أَيْمَتِي وَسَادَتِي، وَقَادَتِي وَشُفَعَائِي، بِهِمْ
أَتَوَلَّى، وَمِنْ أَعْدَائِهِمْ أَتَبَرَّأُ، فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ.

ثُمَّ اَعْلَمِي، يَا فُلَانَةَ ابْنَةَ فُلَانٍ

Burada da yine "fulanetubnetu fulan" kelimeleri yerine vefat eden kadının ve babasının ismi söylenir ve şöyle devam edilir:

إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى نِعَمَ الرَّبِّ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَأَلَّهُ نِعَمَ الرَّسُولُ، وَأَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ وَأَوْلَادَهُ الْمَعْصُومِينَ،
الْأَيِّمَّةَ الْإِنْسِي عَشَرَ، نِعَمَ الْإِيْمَةِ، وَأَنَّ مَا جَاءَ بِهِ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَأَلِهِ حَقٌّ، وَأَنَّ الْمَوْتَ حَقٌّ، وَسُؤَالَ مُنْكَرٍ وَنَكِيرٍ فِي الْقَبْرِ
حَقٌّ، وَالْبَعْثَ حَقٌّ، وَالنُّشُورَ حَقٌّ، وَالصِّرَاطَ حَقٌّ، وَالْمِيزَانَ حَقٌّ،
وَتَطَايِيرَ الْكُتُبِ حَقٌّ، وَأَنَّ الْجَنَّةَ حَقٌّ، وَالنَّارَ حَقٌّ، وَأَنَّ السَّاعَةَ
أَتِيَّةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا، وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ.

أَفْهَمْتِ يَا فُلَانَةَ،

"Fulanetu" kelimesi yerine vefat eden kadının ismi söylenir ve şöyle devam edilir:

تَبَّتْكَ اللَّهُ بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ، وَهَدَاكَ اللَّهُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ، عَرَفَ
اللَّهُ بَيْنَكَ وَبَيْنَ أَوْلِيَائِكَ، فِي مُسْتَقَرٍّ مِنْ رَحْمَتِهِ.

اللَّهُمَّ جَافِ الْأَرْضَ عَنْ جَنَبَيْهَا، وَاصْعَدْ بِرُوحِهَا إِلَيْكَ، وَلَقِّهَا
مِنْكَ بُرْهَانًا، اللَّهُمَّ عَفُوكَ، عَفُوكَ، عَفُوكَ.

Daha sonra ise vefat eden kadının ruhuna Fatiha okunup orada bulunanlardan onun için Fatiha okumaları istenilir ve bu şekilde telkin duası sona erdirilir.

Kadın Cenaze İçin Okunan Telkin Duasının Türkçe Okunuşu:

Telkin duasına üç kez söylenen şu cümle ile başlanır:

- İsmei, ifhemi, ya fulanetubnetu fulan.

“fulanetubnetu fulan” tabirindeki “fulanetu ve fulan” kelimeleri yerine, vefat eden kadının ve babasının ismi söylenir. Örneğin; vefat eden kadının ismi Fatıma, babasının ismi de Muhammed ise, üç defa: “İsmei ifhemi ya Fatimetubnetu Muhammed” söylenir. Ardından şöyle devam edilir:

- Hel enti ale'l-ahdillezi faregtina aleyhi, min şehadeti en la ilahe illellahu vahdehu la şerike leh, ve enne Muhammeden abduhu ve Resuluh, ve Seyyidu'n-nebiyyîn, ve Hatemu'l-murselîn, ve enne Aliyyen Emîru'l-Mu'minîn, ve seyyidu'l-vasiyyîn; imamun ifterazallahu taetehu ale'l-âlemîn, ve enne'l-Hasene ve'l-Hüseyne ve Alliy'ebne'l-Hüseyn, ve Muhammede'bne Aliyyin ve Cafer'ebne Muhammedin ve Muse'bne Caferin ve Aliyy'ebne Musa ve Muhammed'ebne Aliyyin ve Aliyy'ebne Muhammedin ve'l-Hasen'ebne Aliyyin ve'l-Gaime'l- Hüccete'l-Mehdiyye salavatullahi

aleyhim; eimmetu'l-mu'minîn, ve hücecullahi ale'l-halgi acmeîn, ve eimmetuke eimmetu huden bik; ebrar.

Ya fulanetu bintu fulan.

(Burada yine “*fulanetu*” ve “*fulan*” kelimeleri yerine vefat eden kadının ve babasının ismi söylenir ve şöyle devam edilir:)

- İza etaki'l-melekani'l-mukarrebani resuleyni min indillahi tebareke ve teala ve seelaki an rabbiki ve an nebiyyiki ve an diniki ve an kitabiki ve an kıbletiki ve an eimmetiki fe la tehafi ve la tehenî ve gûlî fi cevabihima; Allahu rabbî ve Muhammedun sallallahu aleyhi ve alihi nebiyyî ve'l-İslamu dinî ve'l-Kur'anu kitabî, ve'l-Kabe'tu kıbletî, ve Emîru'l-Müminîne Aliyy'ubnu Ebi Talibin imamî, ve'l-Hasen'ubnu Aliyyini'l-Mücteba imamî; ve'l-Hüseyn'ubnu Aliyyini'ş-şehidu bi-Kerbela imamî, ve Aliyyun Zeynu'l-Abidîne imamî, ve Muhammeduni'l-Bagiru imamî, ve Caferuni's-Sadiku imamî, ve Muse'l-Kâzimu imamî, ve Aliyyuni'r-Riza imamî, ve Muhammeduni'l-Cevadu imamî, ve Aliyyuni'l-Hadi imamî, ve'l-Hasenu'l-Askeriyyu imamî, ve'l-Hüccetu'l-Muntazaru imamî; haulai salavatullahi aleyhim ecmeîne eimmetî ve sadetî ve kadetî ve şüfeâî, bihim etevella ve min e'daihim eteberreu fi'd-dünya ve'l-ahire.

Sümme'lemî ya fulanetubnetu fulan.

(Burada da “*fulanetubnetu fulan*” kelimeleri yerine vefat eden kadının ve babasının ismi söylenir ve şöyle devam edilir:)

- İnnellahe tebareke ve teaala ni'me'r-rabbu ve enne Muhammeden sallallahu aleyhi ve alihi, ni'me'r-resul, ve enne Aliyy'ebne Ebi Talibin ve evladehu'l-masumîn, el-eimmete'l-isna aşere ni'me'l-eimme, ve enne ma cae bihi Muhammedun sallallahu aleyhi ve alihi haggun ve enne'l-mevte haggun ve suale münkerin ve nekîrin fi'l-gabri haggun, ve'n-nuşûre haggun ve's-sirate

haggun ve'l-mîzane haggun ve tetayure'l-kutubi haggun ve enne'l-cennete haggun ve'n-nare haggun ve enne's-saete atiyetün la reybe fiha ve ennellahe yeb'esu men fi'l-gubûr.

Efehimi ya fulanetu.

("Fulanetu" kelimesi yerine vefat eden kadının ismi söylenir ve şöyle devam edilir:)

- Sebbeteki'llahu bi'l-kavli's-sabiti ve hedaki'llahu ila siratin mustakîm; arrafellahu beyneki ve beyne evliyaiki fi müstegarrin min rahmetih.

Allahumme cafi'l-arza an cenbeyha ves'ed bi-ruhiha ileyk, ve legiha minke burhana. Allahumme afveke afveke afvek.

Telkin Sonrası Yapılan İşler

Telkin duasının ardından ister erkek cenazesi olsun ister kadın cenazesi olsun, her şeyden önce, cenazenin üzerine toprak dökülmesini önlemek için, tahta parçası, taş ve benzeri şeylerle naşın üzeri tavan şeklinde kapatılır. Ardından ise mezarın üzerine toprak dökülerek mezar tamamıyla kapatılır ve önceki bölümlerde açıklandığı gibi, yerden dört açık parmak miktarında yüksekliğe kavuşturularak mezarın üzeri düz hale getirilir.

Bu arada defin işleminden sonra mezarın üzerine su dökülmesi ve hazirundan dileyenlerin el parmaklarını mezar toprağına batırarak, Kadir Suresi'ni ve yukarıda işaret edilen diğer sure ve duaları okuyup sevabını vefat eden kişinin ruhuna hediye etmeleri ve onun için Allah Teâlâ'dan mağfiredilemeleri, Ehlibeyt İmamları tarafından tavsiye edilen bu esnadaki eylemler arasında yer almaktadır.

Yine insanların mezar başından dağılmasından sonra cenaze velisinin veya onun tayin edeceği bir kişinin, orada kalıp, tekrar telkin duasını yüksek sesle okuması, Ehlibeyt İmamları tarafından tekitle tavsiye edilen sünnetlerdendir.⁽¹⁾

1- bk. Furu-i Kâfi, c.3, s.201; Biharü'l-Envar c. 82, s.31; Men La Yahzuru-hu'l-Fakih, c.1, s.109

CENAZE İÇİN İHSAN YEMEĞİ VERMEK

Yukarıda naklettiğimiz hadislerde yakınıny kaybeden acılı bir ailenin komşularına yakışan davranışın, bu yöndeki sünnete uyarak bu evde yiyip içmek yerine, üç gün boyunca cenaze evine yemek göndermek olduğunu gördük.

Ancak bununla birlikte, vefat eden kişinin varislerine yakışan davranış ise, kaybettikleri bu yakınlarını çabucak unutmaları; aksine bir takım ihsan ve hayırlarda bulunarak, örneğin; fakir insanlara ve baş sağlığı için kendilerine gelen kişilere yemek ve benzeri ikramlarda bulunarak; Kur'an okuyarak veya sünnet olan bir takım namaz ve oruç gibi ibadetler yaparak, bunların sevabını vefat eden kişinin ruhuna hediye etmeleri, onun için Allah'tan af ve mağfiret dilemeleridir.

Yine, kişinin, vefat etmiş olan yakınlarının mezarı başına gitmesi, orada onlar için Allah'tan af ve mağfiret dilemesi, Allah Resulü ve Ehlibeyt'i tarafından tavsiye edilmiş ve bu davranışın onların sevinmesine vesile olduğu bildirilmiştir.

Keza; kişinin, ölümünden sonraki giderleri karşılamak üzere malının bir miktarını bu yönde vasiyet etmesi de sünnettir.

Bu hususlarda Ehlibeyt kaynaklı birçok hadis elimize ulaşmıştır. Bu hadislerin bir bölümü şöyledir:

Zurare şöyle naklediyor: "Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s), vefatından sonra taziye merasiminde harcanmak üzere sekiz

yüz dirhem vasiyet etmişti ve İmam (a.s) bunun sünnet olduğunu belirtiyordu.”⁽¹⁾

Ömer İbn Yezid şöyle diyor: Hz. İmam Cafer Sadık'a (a.s) “Vefat eden kişi için namaz kılmak doğru mudur?” diye sordum. İmam (a.s) şöyle buyurdular:

“Evet, öyle ki bazen vefat eden kişi darlık içinde olur; sonra onun bu sıkıntısı giderilir ve genişliğe kavuşturulduktan sonra ona: “Allah Teâlâ senin bu sıkıntını fulan kadresinin senin için kılmış olduğu namazdan dolayı giderdi.” denir.

Ben: “İki kişiyi, iki rekâtlık bir namazın sevabında ortak kılabilir miyim?” diye sordum. İmam (a.s): “*Evet bunu yapabilirsin; hayatta olan insan, kendisine verilen bir hediyeden dolayı sevinç duyduğu gibi, vefat eden kişi de, onun için Allah'tan dilenen rahmet ve mağfiretten dolayı dahi sevince kapılır.*” buyurdular.⁽²⁾

Diğer bir hadiste ise İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Vefat eden bir Müslümanın hayrına hayırlarda bulunan kişinin mükâfatını yüce Allah kat kat artırır ve her ikisine de gerekli mükâfatı verir.”⁽³⁾

Yine, şöyle buyurmuşlardır:

“Vefat eden birisinin hayrına yerine getirilen oruç, hac, sadaka, ihsan ve dua bu kişiye ulaştırılır ve bu amellerin sevabı vefat eden kişinin yanı sıra bu amelleri yerine getiren kişi için de yazılır.”⁽⁴⁾

1- el-Vesail, c.2, s.890.

2- Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.117; Biharu'l-Envar, c.82, s.62.

3- Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.117; Biharu'l-Envar, c.82, s.62.

4- Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.117; Biharu'l-Envar, c.82, s.62.

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır:

“Ana babanıza, hayatta iken ve vefat ettikten sonra ihsan etmenizi engelleyen nedir? Her biriniz ana babası tarafından namaz kılabilir; sadaka verebilir, oruç tutabilir ve böylece bu yaptığının sevabı onlara ulaştırıldığı gibi kendisine de aynı oranda sevap verilir. Ayrıca ihsanda bulunduğundan dolayı Allah Teâlâ ona çok hayrı ilave olarak bağışta bulunur.”⁽¹⁾

İbn Ammar şöyle diyor: Hz. İmam Cafer Sadık’a (a.s) ölüm sonrasında insana ulaşan hayırlar konusunu sordum. İmam (a.s) şöyle buyurdular:

“İnsanın kendisinden sonra bırakmış olduğu güzel bir geleneğin sevabı ona ulaştırılır; birisi bu güzel geleneğe amel ettiğinde, bu geleneğe amel edenin sevabından herhangi bir şey eksilmeksizin, aynı miktarda bir sevap da bu geleneği bırakan kişi için yazılır. Aynı şekilde, kendinden sonra bırakmış olduğu halkın yararlanacağı hayır müesseselerinin sevabı da ona ulaştırılır; keza, ana babasının vefatından sonra onlara dua edip istiğfar dileyen temiz evladın yapmış olduğu hayırların sevabı da anne ve babasına ulaştırılır; temiz evlat ana babası tarafından hac yapabilir, namaz kılabilir, oruç tutabilir ve bütün bunların sevabı onlara ulaştırılır.”

Ben: “Ana babamı yapmış olduğum haccın sevabında ortak edebilir miyim?” diye sordum. İmam (a.s): “Evet.” yanıtını verdiler.⁽²⁾

Davud Rıggî şöyle diyor: Hz. İmam Cafer Sadık’a (a.s): “İnsan, yakını olan veya olmayan birisinin mezarını ziyaret edip de, onun için dua ettiğinde acaba bunun ona bir faydası olur mu?”

1- Biharu'l-Envar, c.82, s.62.

2- Biharu'l-Envar, c.82, s.63.

diye sordum. İmam (a.s): “*Evet, sizden birisine bir hediye geldiğinde sevindiği gibi, bunun sevabı da ona ulaştırılır.*” buyurdular.⁽¹⁾

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır:

“Ölülerinizin mezarlarını ziyaret edin, zira bu ziyaret sizin için ibret vericidir.”⁽²⁾

Hız. Ali (a.s) da şöyle buyurmuşlardır:

“Ölülerinizi ziyaret edin. Zira onlar sizin ziyaretinizle sevinirler. Anne ve babanızın mezarını ziyaret ederken orada dileklerinizi de Allah'tan dileyin.”⁽³⁾

Muhammed b. Müslim şöyle diyor: İmam Sadık'a (a.s): “Vefat edenlerimizi ziyaret edelim mi?” dedim. İmam (a.s): “*Evet.*” buyurdular. Ben: “Onların ziyaretine gittiğimizde onlar bunun farkına varırlar mı?” diye sordum. İmam (a.s): “*Evet, Allah'a andolsun ki, onlar bunun farkına varır, sevinir ve size alışır.*” buyurdular. Ben: “Onları ziyaret ettiğimizde nasıl dua edelim?” diye sordum. İmam (a.s) “*Şu şekilde dua et.*” buyurdular:

اللَّهُمَّ جَافِ الْأَرْضَ عَنْ جُنُوبِهِمْ، وَصَاعِدِ إِلَيْكَ أَرْوَاحَهُمْ، وَلَقِّهِمْ
مِنْكَ رِضْوَانًا، وَأَسْكِنِ إِلَيْهِمْ مِنْ رَحْمَتِكَ مَا تَصِلُ بِهِ وَحَدَّتْهُمْ،
وَتُونِسُ بِهِ وَحَشَّتْهُمْ، إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

Okunuşu:

“Allahumme cafi'l-arza an cunubihim ve sa'id ileyke ervahehum ve legghim minke rizvana; ve eskin ileyhim min rahmetike ma

1- Biharu'l-Envar, c.82, s.64.

2- Biharu'l-Envar, c.82, s.64.

3- Furu-i Kâfi c. 3, s.230; el-Vesail, c.2, s.878.

tesilu bihi vahdetehum ve tûnisu bihi vahşetehum, inneke ala kulli şey'in kadîr.”⁽¹⁾

Yine, Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır:

“Kişi ana babasına karşı hayatta oldukları dönemde ih-san ehli olmasına rağmen, ölümlerinden sonra onlar için Allah'tan mağfiret dilemezse bu yaptığından dolayı, ana babasına karşı kötülük eden kişi olarak yazılabilir; aynı şekilde, kişi, ana babasının hayatta olduğu dönemde onlara karşı iyi davrananlardan olmamasına rağmen, ölümlerinden sonra onlar için çokluca Allah'tan mağfiret dileme-sinden ötürü, ana babaya karşı iyilik yapanlardan olarak yazılabilir.”⁽²⁾

Yine, Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır:

“Anne ve babanın, çocukları üzerindeki haklarından biri de onların borçlarını ödemeleri, hayatta iken yapmış oldukları nezirleri yerine getirmeleri ve onlara kötü laf söy-lenmesine yol açacak bir davranışta bulunmamalarıdır. Bunları yaptıkları takdirde hayatta iken onlara karşı kötü davranan kişilerden olsalar dahi, ana babaya iyilik yapan-lardan olurlar; ama onların borçlarını ödemez, nezirlerini yerine getirmez ve onlara kötü laf söylenmesine yol açacak davranışlarda bulunurlarsa, hayatta iken onlara karşı iyilik yapanlardan olsalar dahi, ana babaya kötülük yapanlardan olurlar.”⁽³⁾

1- **Anlamı:** “Allah'ım, bunların mezarlarını her iki yanından genişlet, ruhlarını kendi katına yükselt, kendi rızanı onlara ulaştır ve onları, yalnızlıklarını giderecek, ürkekliklerini huzura çevirecek rahmetinle kavra; şüphesiz sen her şeye kadirsin.” (Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.115; el-Vesail, c.2, s.878).

2- Biharü'l-Envar, c.82, s.65.

3- Biharü'l-Envar, c.82, s.65.

DÜNYADAN GÖÇMÜŞ OLAN KİŞİNİN, AİLESİNİ ZİYARETE GELMESİ

Allah Resulü ve Ehlibeyt'ten gelen birçok hadiste dünyadan göçmüş olan kişinin, ölüm sonrasında belli aralıklarla geride bırakmış olduğu ailesini ziyaret ettiği ve onların iyi işlerle uğraştıklarına sevinirken, kötü işlerine de üzüldüğü kaydedilmiştir. Dolayısıyla insana yakışan, vefat eden ana babası ve diğer yakınlarını unutmaması ve devamlı olarak onları hayırla anmasıdır. Özellikle hadislerde bildirilmiş olan ziyaret zaman dilimlerinde, onların huzur ve sevinçle geri dönmelerini sağlamak amacıyla, onlar için hayır dualarda bulunmak, günahlarının affını dilemek ve yaptıkları bir takım sünnet olan hayır amellerin sevabını onlara hediye etmek, oldukça büyük önem taşımaktadır.

Bir hadiste şöyle yer almıştır: İshak İbn Ammar, Hz. İmam Musa Kâzım'a (a.s): "Müminler ölümden sonra ailelerini ziyaret ediyorlar mı?" diye sordu. İmam (a.s): "Evet." buyurdular. İshak: "Ne kadar bir aralıkla?" diye sorunca. İmam (a.s): "Fazilet derecelerine göre, bazıları her gün ziyaret ederken, bazıları iki günde bir, bazıları da üç günde bir ziyaret ediyor." buyurdu.

Hadisi nakleden şahıs şöyle diyor: İmam'ın sözerinden, en düşük derecede olan kişilerin haftada bir gün, cuma günlerinde ailesini ziyaret ettiği anlaşılıyordu. Sonra, İshak: "Hangi vakitte ziyaret ediyorlar?" diye sordu. İmam (a.s) şöyle buyurdu:

“Öğlen vaktinde veya biraz daha önce. Yüce Allah onlarla birlikte bir melek de gönderiyor; bu melek ona, ailesinin sevindirici durumlarını gösterir, onu üzecek durumlarını ise gizli tutar. Dolayısıyla mümin olan kullar ailelerinin sevindirici durumlarını görerek sevinçle geri dönerler.”⁽¹⁾

İmam Musa Kâzım (a.s) diğer bir yerde ise şöyle buyurmuşlardır:

“Dünyadan göçenlerin bazısı her cuma gününde ailesini ziyaret ederken diğer bazısı ameli ölçüsünde ailesini ziyaret eder.”⁽²⁾

Yine, şöyle buyurmuşlardır:

“Dünyadan göçen müminler ve kâfirler ailelerini öğle vaktinde ziyaret ederler. Müminler ailelerinin iyi amelini görünce sevinirler; kâfirler ise ailelerinin iyi işlerle uğraştıklarını görünce, bundan hasret duyarlar.”⁽³⁾

1- Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.1, s.115; Furu-i Kâfi, c.3, s.231.

2- Furu-i Kâfi, c.3, s.230.

3- Furu-i Kâfi, c.3, s.230.

NOT:

NOT:
